

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

De effectiviteit van de nieuwe wapenwet. Resulteert een strengere wetgeving in minder criminaliteit en zelfmoord?

Robin Blervacq

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen,
afstudeerrichting beleidsmanagement

PROMOTOR :

Prof. dr. Samantha BIELEN

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2017
2018

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

De effectiviteit van de nieuwe wapenwet. Resulteert een strengere wetgeving in minder criminaliteit en zelfmoord?

Robin Blervacq

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen,
afstudeerrichting beleidsmanagement

PROMOTOR :

Prof. dr. Samantha BIELEN

Woord vooraf

Met trots presenteer ik mijn eindwerk dat het sluitstuk vormt van mijn studies Toegepaste Economische Wetenschappen aan de Universiteit Hasselt, afstudeerrichting Beleidsmanagement. Met veel genoegen heb ik dit jaar mijn theoretische kennis kunnen koppelen aan een economisch relevant thema, in het bijzonder de effectiviteit van een nieuwe Belgische wapenwet.

Dit eindwerk kon echter nooit tot stand komen zonder de steun, hulp en expertise van anderen. Graag wil ik dan ook van de gelegenheid gebruik maken om vooraf enkele personen uitdrukkelijk te bedanken.

Eerst en vooral bedank ik mijn promotor prof. dr. Samantha Bielen die het mogelijk maakte om aan dit onderzoeksthema te werken. Zij heeft mij doorheen het jaar gesteund door voortdurend opbouwende feedback te geven en voorstellen ter verbetering te doen. Mijn dank gaat ook uit naar mevrouw Eline Luys die steeds bereid was om mijn vragen te beantwoorden, en aanwijzingen en verbeteringen terug te koppelen. Hun steun was dan ook van onschatbare waarde om dit eindwerk tot een goed einde te brengen.

Tot slot dank ik ook mijn familie en vrienden. Zij boden een luisterend oor aan, waren oprecht geïnteresseerd in mijn resultaten en waren steeds bereid om ideeën uit te wisselen.

Samenvatting

De problematiek van zelfmoord en suïcide in België is niet te overschatten. Zo heeft ons land een suïcidecijfer dat anderhalf maal hoger ligt dan het EU-gemiddelde en is criminaliteit een marktfaling waartegen verschillende maatregelen genomen worden. Deze thesis beoordeelt of de overheid erin gelaagd is om met een nieuw wapenbeleid criminaliteit en zelfmoord terug te dringen.

Via een literatuurstudie wordt de evolutie van de Belgische wapenwetgeving geschetst en de gevolgen ervan op het aantal wapens in omloop aangekaart. De nieuwe wetgeving werd ingevoerd in 2006 en heeft de oude wet, die dateert van 1933, volledig vervangen. De hervorming onderscheidt de volgende drie wapencategorieën: verboden wapens, vrij verkrijgbare wapens en vergunningsplichtige wapens. Deze nieuwe categorisatie betekent dat, in tegenstelling tot onder het oude wapenbeleid, geen enkele burger een vuurwapen kan bezitten zonder aan strenge vergunningsvoorwaarden voldaan te hebben. Een registratie van alle vergunningsplichtige wapens in het Centraal Wapenregister (CWR) is eveneens sinds 2006 verplicht. De verstrengde vergunningsvoorwaarden enerzijds moeten zorgen voor minder wapens in omloop en bijgevolg voor minder impulsieve misdrijven en zelfdodingen. De verplichte registraties anderzijds moeten de bevoegde instanties informeren over wie welk type wapen in zijn bezit houdt.

De literatuurstudie toont een continue daling aan van het geregistreerd legaal wapenbezit sinds 2006, wat erop wijst dat de overheid deels geslaagd is in zijn opzet. Desondanks is het illegaal bezit problematisch. De politionele databanken en het CWR wijzen immers op een stijgende trend van dit fenomeen; er is bijvoorbeeld een sterke toename van de hoeveelheid inbeslagnames. Verder werden in de periode vlak na de wetwijziging opvallend veel wapens als gestolen of verloren aangegeven wat eveneens doet vermoeden dat wapens illegaal in het bezit worden gehouden. De nieuwe amnestieperiode, ingegaan op 1 januari 2018, bewijst dat de overheid bewust is van de problematiek. Bovendien zijn er heel wat problemen inzake de registraties van wapens door onder andere een gebrek aan wapenexpertise bij bepaalde politiezones en een registratieachterstand; dit impliceert een gebrek aan waardevolle cijfers om het legaal en illegaal wapenbezit te kunnen inschatten.

De impact op criminaliteit wordt onderzocht door middel van een multivariabele regressieanalyse aan de hand van *panel data*. De criminaliteitsstatistieken worden opgevraagd voor alle Belgische gemeenten van de periode 2004 – 2014. Bovendien controleren we voor andere determinanten die de mate van criminaliteit in een gemeente bepalen. Via verschillende regressiefuncties wordt de periode na de wetwijziging vergeleken met de periode ervoor om een causaal verband tussen de hervorming en criminaliteit te onderzoeken. Uit de analyse blijkt dat de wapenwet niet gezorgd heeft voor een daling van de criminaliteitscijfers. Er is immers geen daling van het aantal diefstallen en afpersingen of misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen sinds 2006. Integendeel, er is zelfs een stijging van de wapen gerelateerde criminaliteit.

Het effect van de wapenwetwijziging op zelfmoord wordt eveneens onderzocht door middel van empirische analyse aan de hand van *panel data*. De zelfmoordstatistieken worden opgevraagd voor

alle Vlaamse gemeenten van de periode 2004 – 2014. Voor deze gemeenten worden eveneens gegevens verzameld van andere factoren die de problematiek beïnvloeden, zoals werkloosheid en het aantal echtscheidingen. Om specifiek het verband tussen de hervorming en de statistieken te onderzoeken, vergelijken we de periode vóór en na de wetswijziging in de verschillende regressiefuncties. Uit de resultaten blijkt dat de wapenwethervorming gezorgd heeft voor een daling van de vuurwapen gerelateerde suïdecijfers enerzijds en niet geleid heeft tot een substitutie-effect anderzijds. Dit besluit is conform de conclusies van een eerder uitgevoerde beschrijvende analyse die ook besproken wordt in deze masterproef.

Inhoudsopgave

Woord vooraf

Samenvatting

Inhoudsopgave

Lijst met figuren

Lijst met tabellen

Hoofdstuk I: onderzoeksplan	11
1. Probleemstelling	11
1.1. Invloed van de nieuwe wapenwet op het aantal vuurwapens in omloop	13
1.2. Invloed van de nieuwe wapenwet op de criminaliteit	13
1.3. Invloed van de nieuwe wapenwet op zelfmoorden	14
1.4. Maatschappelijke relevantie	15
2. Onderzoeksvragen	17
2.1. Centrale onderzoeksvraag: Heeft de invoering van de nieuwe wapenwet geresulteerd in een daling van criminaliteit en zelfmoord?	17
2.2. Deelvraag 1: Hoe is de wapenwetgeving in België geëvolueerd?	17
2.3. Deelvraag 2: Zijn het aantal wapens in omloop gedaald na de invoering van het nieuwe wapenbeleid?	18
2.4. Deelvraag 3: Wat leert internationaal onderzoek ons over de impact van een wapenwet op criminaliteit en/of zelfmoord?	18
2.5. Deelvraag 4: Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in de criminaliteitscijfers?	19
2.6. Deelvraag 5: Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in zelfmoordcijfers?	20
Hoofdstuk II: wapenwetgeving in België	23
1. De wapenwet van 3 januari 1933	23
1.1. Indeling van wapens in categorieën	24
1.1.1. Verboden wapens	24
1.1.2. Verweerwapens	24
1.1.3. Oorlogswapens	24
1.1.4. Wapens voor wapenrekken	25
1.1.5. Jacht- en sportwapens	25
1.2. Vergunningen voor het bezit van verweer- en oorlogswapens	25
1.3. Wapendrachtvergunningen voor verweerwapens	26
2. Aanleiding tot de invoering van een nieuwe wapenwet	26
3. Kritiek op een nieuwe wapenwet	27
3.1. Voorstanders van een strenge wetgeving voor privaat vuurwapenbezit	27
3.2. Tegenstanders van een strenge wetgeving voor privaat vuurwapenbezit	28
4. De wapenwet van 8 juni 2006	28
4.1. Indeling van wapens in categorieën	29
4.1.1. Verboden wapens	29

4.1.2.	Vrij verkrijgbare wapens	29
4.1.3.	Vergunningsplichtige wapens.....	30
4.2.	De toekenning van vergunningen voor wapenbezit	30
4.3.	De toekenning van vergunningen voor wapendracht	31
4.4.	Nationaal identificatienummer.....	32
4.5.	Overgangperiode	32
5.	Wetswijziging van 2008	34
Hoofdstuk III: wapenbezit in België.....		35
1.	Beschikbaar cijfermateriaal	35
2.	Geregistreerd legaal wapenbezit	36
3.	Illegaal wapenbezit	38
3.1.	Illegaal wapenbezit in het CWR	38
3.2.	Illegaal wapenbezit in de politionele databanken	39
3.3.	Vergelijking CWR en politionele databank	40
4.	Besluit.....	41
Hoofdstuk IV: impact van een wapenwetgeving: inzichten uit eerder onderzoek.....		43
1.	Inleiding	43
2.	Belgische studie.....	44
3.	Internationale studies.....	45
3.1.	De impact van een algemene wapenwet	45
3.1.1.	Algemene wapenwetten	46
3.1.2.	Methodologieën gebruikt bij het bestuderen van een algemene wapenwet	47
3.2.	De impact van een specifieke wapenwet.....	50
3.2.1.	Methodologieën gebruikt bij het bestuderen van specifieke wapenwetten	50
4.	Validiteit en betrouwbaarheid van gebruikte methodologieën	52
4.1.	Beschrijvende analyse.....	52
4.2.	Cross-sectie analyse	53
4.3.	ITS-analyse	53
4.4.	Multivariabele regressieanalyse	54
Hoofdstuk V: impact van de nieuwe Belgische wapenwet op criminaliteit.....		55
1.	Onderzoeksdoel- en opzet.....	55
2.	Hypotheses	56
3.	Regressiemodel	57
3.1.	Afhankelijke variabelen	57
3.2.	Onafhankelijke variabelen	59
3.3.	Controlevariabelen	60
4.	Regressieanalyse	61
4.1.	Impact op de wapen gerelateerde misdrijven	62
4.2.	Impact op het aantal misdrijven gepleegd zonder wapen.....	63
5.	Discussie	65
Hoofdstuk VI: impact van de nieuwe Belgische wapenwet op suïcide		67
1.	Onderzoeksdoel- en opzet.....	67
2.	Hypotheses	68

3.	Regressiemodel	68
3.1.	Afhankelijke variabelen	68
3.2.	Onafhankelijke variabelen	69
3.3.	Controlevariabelen	70
4.	Regressieanalyse	71
4.1.	Impact op de vuurwapen gerelateerde zelfmoorden	71
4.2.	Impact op het aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen	72
5.	Discussie	73
Hoofdstuk VII: conclusies		75
1.	Hoe is de wapenwetgeving in België geëvolueerd?	75
2.	Zijn het aantal wapens in omloop gedaald na de invoering van het nieuwe wapenbeleid?	76
3.	Wat leert internationaal onderzoek ons over de impact van een wapenwet op criminaliteit en/of zelfmoord?	77
4.	Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in de criminaliteitscijfers?	78
5.	Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in zelfmoordcijfers?	78
Lijst van geraadpleegde werken		81
Bijlagen		85
Bijlage 1 – definities		85
Bijlage 2 - overzicht oude wapenwet		86
Bijlage 3 – overzicht nieuwe wapenwet		87
Bijlage 4 - overgangsmaatregelen		89
Bijlage 5 – regressieresultaten criminaliteit		91
Bijlage 6 – regressieresultaten zelfmoord		94

Lijst met figuren

Figuur 1.: Jaarlijks aantal in beslag genomen legale en illegale vuurwapens geregistreerd in het CWR, 2010 - 2016	39
Figuur 2.: Jaarlijks aantal vaststellingen van illegaal bezit van wapens en springstoffen geregistreerd in de politionele databanken, 2000 - 2009	39
Figuur 3.: Jaarlijks aantal geregistreerde vaststellingen van illegaal vuurwapenbezit, 2009 - 2015.....	40
Figuur 4.: Aantal moorden in België, 2003 - 2010	44
Figuur 5.: Aantal zelfmoorden in België, 2003 - 2010.....	45
Figuur 6.: Overgangsmaatregelen	90

Lijst met tabellen

Tabel 1.: Onderzoeksmethodes gebruikt in studies naar de impact van algemene wapenwetten ...	49
Tabel 2.: Onderzoeksmethodes gebruikt in studies naar de impact van specifieke wapenwetten ...	51
Tabel 3.: Definitie en beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabelen	58
Tabel 4.: Definitie en beschrijvende statistieken van de dummy-variabelen	60
Tabel 5.: Definitie en beschrijvende statistieken van de controlevariabelen.....	60
Tabel 6.: Geschatte Poisson regressies voor diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen (Diefstal_wapen) en misdrijven tegen lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen (Integriteit_wapen).....	62
Tabel 7.: Geschatte OLS-regressies voor diefstallen en afpersingen (Log_Diefstal_zonder_wapen) en misdrijven tegen lichamelijke integriteit (Log_Integriteit_zonder_wapen)	64
Tabel 8.: Definitie en beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabelen	69
Tabel 9.: Definitie en beschrijvende statistieken van de controlevariabelen.....	70
Tabel 10.: Geschatte Poisson regressies voor zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen (Zelfmoord_vuurwapen)	71
Tabel 11.: Geschatte OLS-regressies voor zelfmoorden zonder wapen (Log_Zelfmoord_zonder_wapen).....	72
Tabel 12.: Definities	85
Tabel 13.: Kenmerken van wapencategorieën onder de oude wapenwet.....	86
Tabel 14.: Kenmerken van wapencategorieën onder de nieuwe wapenwet.....	87
Tabel 15.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 1-a	91
Tabel 16.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 1-b	92
Tabel 17.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 2	93
Tabel 18.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 1-a	94
Tabel 19.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 1-b	95
Tabel 20.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 2	96

Hoofdstuk I: onderzoeksplan

1. Probleemstelling

Een debat dat historisch gezien veel controverses veroorzaakte wereldwijd, is het debat rond de wapenwetgeving. Er zijn namelijk verschillende partijen die verschillende standpunten innemen. De wapenindustrie en de lobby's die de belangen van de sector verdedigen, pleiten voor een soepele wetgeving omwille van economische motieven. Zij hebben er namelijk baat bij dat zo veel mogelijk mensen wapens kunnen aankopen. Niet iedereen is echter voorstander van een milde regelgeving. Vele partijen pleiten immers voor een streng beleid omdat dit zou resulteren in een daling van de criminaliteitscijfers en zelfmoordcijfers. Of dit verband daadwerkelijk opgaat, is voer voor discussie. Deze thesis zal daar verder op ingaan. In tegenstelling tot de wetgeving met betrekking tot de wapenhandel waarvoor de regionale overheden bevoegd zijn, is de federale overheid bevoegd voor de regelgeving voor het gebruik en bezit van wapens (Federale overheidsdienst Justitie, z.j.). Het federaal parlement is dan ook als wetgevende macht verantwoordelijk voor het opstellen van een wapenwet en eventuele wijzigingen in het beleid te stemmen. Het is boeiend om de geschiedenis van de Belgische wapenwet neer te schrijven en de impact ervan te onderzoeken om zo de regelgeving te evalueren. Dit is dan ook het doel van deze thesis; een objectieve evaluatie van het Belgische wapenbeleid.

De discussie rond een nieuwe verstrengde wet voor het gebruik en bezit van wapens wordt in veel landen gevoerd. Het wapenbeleid is immers niet internationaal geregeld. Elk land stelt zijn eigen wetten op en ziet toe op de naleving ervan. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld, heeft het wapenbezit een lange culturele geschiedenis waarbij de Amerikaanse burger de kans heeft om vuurwapens of andere tuigen vrij te bezitten, afhankelijk van de staat waarin men woont. Sommige staten hebben een streng beleid met veel beperkingen voor het bezit van vuurwapens, terwijl andere staten vrij wapenbezit en zelfs wapendracht toelaten. Het vrije bezit is echter controversieel, mede omwille van de schietpartijen die er regelmatig plaatsvinden. Bij een recente schietpartij in Las Vegas in de staat Nevada, vielen meer dan 50 doden nadat een persoon het vuur opende op een groep festivalgangers. Later bleek dat de verdachte minstens tien vuurwapens in zijn bezit had en dat hij deze tuigen allemaal legaal had aangekocht. Nevada is een staat in de Verenigde Staten waar er een traditioneel milde wapenwetgeving geldt en waarbij men zonder vergunning vuurwapens kan aankopen (Shugerman, 2017). Cijfers uit 2015 tonen bovendien aan dat Amerika zes keer zoveel vuurwapenmoorden telt als Canada en zelfs zestien keer zoveel als Duitsland (Vox, 2017). De statistieken tonen ook aan dat er gemiddeld per dag in Amerika één massa schietpartij plaatsvindt met minstens vier dodelijke slachtoffers tot gevolg (Vox, 2017). Al deze elementen zorgen ervoor dat het debat rond een nieuwe wetgeving frequent gevoerd wordt. Voorstanders van een verstrengde wapenwetgeving pleiten voor een strikt beleid om het aantal wapens in omloop te doen dalen en de criminaliteitscijfers te minimaliseren. Het wapenbezit in de Verenigde Staten zit echter sterk verankerd in de cultuur, waar veel Amerikanen belang aan hechten. Die culturele verankering maakt het voor een Amerikaanse overheid moeilijk om een nieuw wapenbeleid op poten te zetten.

Daarnaast is de meerderheid in het Amerikaanse Congres momenteel in handen van de Republikeinen en wordt het land vertegenwoordigd door een Republikeinse president, Donald J. Trump. Republikeinen zijn traditioneel conservatief tegen de invoering van een nieuwe wapenwet en ook de wapenlobby in de Verenigde Staten heeft een relatief groot aanzien waardoor een hervorming er niet snel zit aan te komen.

Niet alleen in de Verenigde Staten zorgen de wetten voor het gebruik en het bezit van wapens voor veel discussie. Ook in België heeft het emotioneel fel beladen debat rond het wapenbezit veel controverse veroorzaakt in het verleden. Net zoals vandaag de dag vuurwapenbezit in de meeste staten van de VS is toegestaan, kon ook in ons land een meerderjarige burger vóór 2006 op een legale wijze vuurwapens vrij aankopen en bezitten (Bervoets, 2009). De wetgeving die vóór 2006 van toepassing was, dateerde van 1933. De gedateerde wapenwetgeving was frequent voer voor discussie en de vraag naar een nieuwe regelgeving was prominent aanwezig. Door de verschillende standpunten van politieke partijen, belangengroepen en de publieke opinie, verliep de wetswijziging echter moeilijk. Daarnaast heeft de rol van België in de internationale wapenhandel ook een impact gehad op de vertraagde totstandkoming van de wet. Wapenunie (z.j.), een Belgische vereniging die de belangen van de sector rond civiele wapens behartigt, mengt zich in de discussie rond eventuele wijzigingen in de wetgeving. Zij verdedigen daarbij de belangen van alle betrokken partijen zoals sportschutters, verzamelaars en recreatieve schutters. Daarnaast geven zij op regelmatige basis hun expertise aan de beleidsmakers in België. Als belangenvereniging heeft de Wapenunie zich dan ook lange tijd verzet tegen de hervorming van het beleid.

De lugubere gebeurtenissen van 11 mei 2006, de dag waarop Hans Van Themsche twee personen van het leven beroofde, deed de Belgische politiek uiteindelijk in een stroomversnelling gaan. De maatschappij was verontwaardigd dat een persoon de mogelijkheid had om met een vrij verkrijgbaar vuurwapen twee personen het leven te ontnemen. Dit zinloos geweld waarbij een peuter van twee jaar het leven liet, kon niet zonder politieke gevolgen blijven. De politieke overheid moest reageren en de goedkeuring van de verstrengde wapenwet kwam versneld tot stand. Op 9 juni 2006 verscheen de wetswijziging in het Belgisch Staatsblad en trad het in voege. Hoewel actiegroepen de snelle en plotse wijziging in het beleid toejuichten, waren de tegenstanders van de nieuwe wet verontwaardigd. De snelle reactie van de politiek doet denken dat het nieuwe beleid eerder een overdreven emotionele reactie was op het schietincident van Hans Van Themsche, dan wel dat het een rationeel overwogen beslissing was om het beleid te verstrengen. De talrijke tegenstanders van de wapenwetswijziging trokken de effectiviteit van de nieuwe wet daarom in twijfel. Zij stonden sceptisch tegenover de beleidsmaatregel die een daling van het aantal wapens in omloop en de criminaliteit beoogde. Volgens verschillende partijen zou het tegenoverstelde bereikt worden namelijk een stijging van het aantal illegale wapens in omloop en dus meer criminaliteit. Om hun ideeën kracht bij te zetten, werden er verschillende argumenten aangehaald. Deze argumenten zullen later in deze thesis uitgebreid besproken worden. De voorstanders van de nieuwe regelgeving daarentegen meenden dat de hervorming wel zou leiden tot een daling van de suicide- en criminaliteitscijfers en van het aantal wapens in omloop. Vuurwapens worden sinds de nieuwe wet immers slechts toegekend wanneer men een vergunning voorhanden heeft. Het is van belang dat de beslissing tot de vernieuwing van de wapenwet geëvalueerd wordt en dat zowel de positieve als negatieve gevolgen

aangekaart worden. In deze thesis zal dan ook nagegaan worden of er een daling is van (1) het aantal wapens in omloop, (2) de criminaliteit en (3) zelfmoord, als gevolg van de nieuwe wapenwet. Deze drie thema's zullen de kern van het eindwerk vormen.

1.1. Invloed van de nieuwe wapenwet op het aantal vuurwapens in omloop

Waarbij vroeger elke meerderjarige moeiteloos vuurwapens kon aankopen, wordt dit nu door de nieuwe wet verhinderd. In de wetwijziging van 2006 wordt er een onderscheid gemaakt tussen vrij verkrijgbare, vergunningsplichtige en verboden wapens, waardoor een vuurwapen houden helemaal niet meer vanzelfsprekend is. Om aan een vergunning te komen, moet men sindsdien enerzijds voldoen aan bepaalde voorwaarden en anderzijds een wettelijke reden kunnen voorleggen (Federale Overheidsdienst Justitie, sd). Op die manier hoopte de federale overheid in 2006 het aantal wapens in omloop te verkleinen.

In deze thesis wordt bijgevolg onderzocht of de nieuwe wetgeving effectief resulteerde in een daling van het aantal wapens in omloop. Een bemerking hierbij is wel dat de focus ligt op het legaal wapenbezit. Er zijn immers geen accurate cijfers beschikbaar betreffende het illegaal bezit omwille van de hoedanigheid waarin de wapens verkeren, namelijk de illegaliteit. Wel kan er worden onderzocht hoeveel illegale wapens er sinds de invoering van de nieuwe wet in beslag werden genomen. Uit een analyse van het Vlaams Vredesinstituut (z.j.) is bijvoorbeeld gebleken dat er in 2011, 5.560 gevallen van illegaal vuurwapenbezit werden vastgesteld. Dit is een groot verschil met de 3.656 gevallen, vastgesteld in 2006. Deze cijfers kunnen meer inzicht bieden in de problematiek rond illegaal wapenbezit.

1.2. Invloed van de nieuwe wapenwet op de criminaliteit

Naast de invloed van de nieuwe wapenwetgeving op het aantal legale wapens in omloop, zal ook de link tussen de nieuwe regelgeving en de criminaliteitscijfers worden geanalyseerd. De wapenwetwijziging van 2006 gebeurde na het schietincident van Hans Van Themsche. De politieke reactie op deze gebeurtenis bleef niet uit en de toenmalige volksvertegenwoordigers stemden in het parlement voor de nieuwe wapenwet. De nieuwe wet zou dergelijk zinloos geweld moeten verminderen. Uit cijfers die de Federale Politie heeft vrijgegeven, blijkt dat het aantal misdrijven vastgesteld in de periode van 2009 tot en met 2016 gedaald is met ongeveer 20%. Daarmee bereikte de criminaliteit een dieptepunt in zowel Vlaanderen, Brussel als Wallonië (Bové, 2016). Deze statistieken zijn echter totalen. Het totaal aantal vastgestelde criminele feiten is dus gedaald met 20%. Dit percentage zegt niets over een eventuele daling van criminele feiten gepleegd met een wapen. Bovendien houden deze cijfers geen rekening met een eventuele verandering in het bevolkingsaantal. In deze masterproef zal dan ook onderzocht worden of de misdrijven gepleegd met een (vuur)wapen gedaald zijn na de invoering van de nieuwe wapenwet. Belangrijker is echter om

te weten te komen of de eventuele daling ook het gevolg is van de nieuwe wapenwet, of dat andere factoren de oorzaak zijn van een verandering in criminaliteitscijfers.

Verskillende factoren beïnvloeden de criminaliteitscijfers van een land of stad. Onderzoeken hebben bijvoorbeeld aangetoond dat hoge werkloosheidscijfers resulteren in een toename van de criminaliteit. Deze relatie werd onder andere vastgesteld in een Italiaans onderzoek waarbij de twee variabelen in elke provincie bestudeerd werden (Speziale, 2014). Om te weten te komen of een daling in criminaliteitscijfers het gevolg is van de wapenwetwijziging en niet het gevolg is van bijvoorbeeld een plotse daling van de werkloosheid of een stijging van de economische groei, zullen de verschillende factoren als controlevariabelen worden opgenomen in een regressieanalyse die onderdeel is van het onderzoek. Het is belangrijk om deze factoren op te nemen omdat we op die manier te weten komen of een overheid in staat is maatschappelijke problemen op te lossen door middel van een wetswijziging, of dat het effect van andere macro-economische factoren veel significanter is.

1.3. Invloed van de nieuwe wapenwet op zelfmoorden

Naast de impact van een strengere wapenwetgeving op het aantal vuurwapens in omloop en de criminaliteitscijfers, is ook het effect op het aantal zelfmoorden een relevant thema waar deze thesis aandacht aan besteedt. België heeft op vlak van zelfmoord een zeer slechte reputatie. Met een gemiddelde van zes zelfmoorden per dag in België, ligt het suïcidecijfer 1,5 keer hoger dan het gemiddelde binnen de Europese Unie, aldus het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie. Uit een recent verschenen rapport blijkt zelfs dat in de leeftijdscategorie tussen 15 en 19 jaar, zelfmoord de meest voorkomende doodsoorzaak is (Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, Van Landschoot, Van Heeringen & Portzky, 2017). Deze opvallende cijfers bewijzen het belang van onderzoek naar dit heikel thema.

België heeft inzake zelfmoordpreventie reeds verschillende maatregelen genomen om de problematiek aan te pakken. Zo is er de Zelfmoordlijn 1830 en Tele-Onthaal waar mensen met problemen op elk moment terecht kunnen. In 2016 werden 14,559 oproepen ontvangen door de vrijwilligers van de Zelfmoordlijn, wat een toename is van 26 procent in vergelijking met het jaar 2015 (De Morgen, 2017). Eenzaamheid blijkt één van de meest voorkomende problemen te zijn die zouden kunnen leiden tot zelfmoordgedachten. Het feit dat zoveel mensen worstelen met psychische problemen, bewijst dat onderzoek noodzakelijk is ter preventie van suïcidale gedragingen. In deze thesis zal er echter niet gefocust worden op de redenen waarom bepaalde personen uit het leven stappen. De psychische factoren die suïcidale gedragingen beïnvloeden, zullen in deze thesis dan ook niet aangekaart worden.

Uit de zelfmoordstatistieken van het Vlaams Expertisecentrum blijkt verder dat het aantal suïcides in de periode 2000 - 2014 zowel bij mannen als bij vrouwen daalde met respectievelijk 23% en 10%. Cijfers van het Vlaams Agentschap voor Zorg en Gezondheid tonen bovendien aan dat het aantal

zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen in Vlaanderen in 2010 daalde tot 50 ten opzichte van 104 in het jaar 2000 (Vandekerckhove, 2012). Aangezien het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen daalt doorheen de tijd, lijkt het erop dat de nieuwe wapenwet een impact heeft gehad op de suïcidecijfers, hoewel er ook gecontroleerd moet worden voor andere factoren. Een interessante discussie die dit vermoeden lijkt te bevestigen, is de discussie rond het al dan niet naar huis mogen nemen van een dienstwapen door politieagenten. Het Koninklijk Besluit (KB) van 9 april 2017 tot wijziging van het KB van 3 juni 2007 heeft de minister van Binnenlandse Zaken de bevoegdheid verleend om beslissingen te nemen over de wapendracht van de Belgische ordediensten.¹ De minister kan onder bepaalde voorwaarden en in bepaalde omstandigheden beslissen dat 'voor het geheel of een deel van de personeelsleden van de geïntegreerde politie' de toestemming wordt gegeven om hun dienstwapen te bezitten, te dragen en te vervoeren (Lemmens, 2017). Dit is echter slechts goorloofd in uitzonderlijke gevallen zoals een verhoogde terreurdreiging, want het verleden leert ons dat het in het bezit hebben van een dienstwapen een aanleiding kan zijn tot suïcide bij de ordediensten. Het feit dat het aantal zelfmoorden bij de ordediensten afhankelijk is van het al dan niet in huis hebben van het dienstwapen, kan er dus op wijzen dat de aanwezigheid van vuurwapens inderdaad leidt tot hogere zelfmoordcijfers. De hypothese is dan ook dat een streng wapenbeleid – dat een daling van het aantal vuurwapens in omloop beoogt – het aantal zelfmoorden vermindert. Dit is echter empirisch nog niet aangetoond.

In deze thesis zal daarom met een empirische analyse onderzocht worden of de nieuwe wapenwet de oorzaak is van een daling van het aantal zelfmoorden. Er zullen dan ook verschillende factoren worden opgenomen die mogelijk een impact hebben op suïcide. Op die manier proberen we te weten te komen of de overheid er in geslaagd is om via een streng wapenbeleid de zelfmoordcijfers terug te dringen en of een verstrengd beleid al dan niet een directe impact heeft gehad. Ik wil met mijn thesis daarenboven onderzoeken of er een substitutie-effect kan waargenomen worden. Het is immers mogelijk dat de wapenwetwijziging resulteerde in een daling van het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen aan de ene kant en in een stijging van het aantal zelfmoorden gepleegd door middel van een andere methode aan de andere kant. Dit wordt het zogenaamde substitutie-effect genoemd.

1.4. Maatschappelijke relevantie

Deze thesis onderzoekt de impact van een beleidsinstrument. Het is relevant om te beoordelen of beleidsmaatregelen effectief een impact hebben op maatschappelijke problemen. Dit onderzoek wil ik dan ook graag op een objectieve manier voeren, zonder de beperkingen van de nieuwe wetgeving te negeren. Uit cijfers van de FOD Justitie, die in maart 2016 werden vrijgegeven, blijkt namelijk dat er 117,000 wapens die geregistreerd waren voor de nieuwe wapenwet, verdwenen zijn. Dit toont dus aan dat de nieuwe wapenwet ook zijn lacunes kent (Vlaams Vredesinstituut, 2016). Het is

¹ KB van 9 april 2017 tot wijziging van het KB van 3 juni 2007 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, alsook de bewapening van de leden van de diensten enquêtes bij de vaste comités P en I en van het personeel van de Algemene Inspectie van de federale politie en de lokale politie, *B.S.* 15 mei 2017.

belangrijk dat dit onderzoek gevoerd wordt omdat criminaliteit en zelfmoord ook hoge kosten met zich meebrengen voor de maatschappij. De overheid beoogt dan ook een daling van zelfmoord en criminaliteit om financiële en niet-financiële kosten te doen dalen.

Ondanks het feit dat suïcide en andere psychologische problemen de dag van vandaag nog altijd taboes zijn waarover men niet durft of wil praten, vind ik dat dit thema ook een plaats mag kennen in een masterthesis. Het doel van mijn thesis is verder niet om het taboe rond suïcide te doorbreken of de psychologische kant van de materie te bestuderen, maar wel om een ander inzicht in de problematiek te verwerven. Ik zal dit thema dan ook op een alternatieve manier benaderen door trachten te onderzoeken of de hervorming van een wapenwet invloed heeft op het aantal zelfmoorden. Het spreekt voor zich dat zelfmoord maatschappelijk gezien niet wenselijk is voor een samenleving. Iedere persoon die zich van het leven berooft, is er één te veel omdat dit gepaard gaat met hoge kosten voor de maatschappij. Enerzijds zijn er de niet-tastbare kosten en anderzijds de financiële kosten. Met de niet-tastbare kosten worden de moeilijk kwantificeerbare elementen bedoeld zoals de waarde van een mensenleven en het verdriet van familie en vrienden. Voor de financiële kosten, wordt er een onderscheid gemaakt tussen directe kosten en indirecte kosten. Directe kosten zijn de kosten die ontstaan wanneer een suïcide wordt gepleegd of een poging tot zelfmoord wordt ondernomen. Kosten van spoedopnames, politieonderzoeken, psychologische begeleiding en begrafenissen worden onder andere gecategoriseerd als directe kosten. Indirecte kosten zijn de economische kosten die gelinkt zijn met een vroegtijdig overlijden, zoals het niet meer kunnen werken of het niet meer voor nabestaanden kunnen zorgen. De totale kosten van suïcide zijn zeer moeilijk in te schatten omdat de niet-tastbare kosten moeilijk in cijfers uitgedrukt kunnen worden. Uit onderzoek blijkt dat één suïcide gemiddeld 367,612 euro kost, exclusief de niet-tastbare kosten (Coppens, Scheerder & Van Audenhove, 2011). Met een gemiddelde van 1,000 suïcides per jaar in Vlaanderen, is de totale kost van zelfmoord 367 miljoen euro per jaar. Om deze kosten te reduceren, is er nood aan suïcidepreventie. Een nieuwe wetgeving kan echter een goedkoper alternatief zijn voor preventiemaatregelen. Het is dus belangrijk om te onderzoeken of een streng wapenbeleid het aantal suïcides kan verminderen en de hoge maatschappelijke kosten van suïcide kan reduceren.

Indien de wapenwet eveneens effectief is voor het terugdringen van de misdrijfcijfers, zouden ook de kosten gerelateerd aan misdrijven moeten dalen. Er zijn zowel in geld uitdrukbare kosten als niet-monetaire kosten gerelateerd aan criminaliteit, afhankelijk van de aard van het misdrijf. Niet elk misdrijf gaat immers gepaard met evenveel kosten. Slachtoffers en daders van misdrijven hebben zowel materiële als niet-materiële kosten (Groot, De Hoop, Houkes & Sikkel, 2007). Materiële kosten van slachtoffers kunnen bijvoorbeeld medische kosten zijn indien er geweld werd gebruikt of de waarde van gestolen goederen indien het gaat om diefstal. Immateriële kosten kunnen psychologische kosten zijn wanneer het slachtoffer zich niet goed voelt als gevolg van het misdrijf of de emotionele schade voor de omgeving van het slachtoffer en van de dader. Er zijn daarnaast ook verschillende economische kosten die gepaard gaan met criminaliteit zoals het productieverlies van slachtoffer en dader (Groot, De Hoop, Houkes & Sikkel, 2007). Om de kosten van criminaliteit te doen dalen, neemt een overheid verschillende maatregelen. De effectiviteit van beslissingen is echter verschillend. De overheid zal daarom de kosten van potentiële maatregelen afwegen tegen de

criminaliteitskost om zo de meest effectieve en efficiëntste maatregel te nemen. Een mogelijkheid om criminaliteit te doen dalen en criminaliteitskosten bijgevolg te verlagen, is de invoer van de nieuwe wapenwet. Het is dan ook belangrijk dat er onderzoek gevoerd wordt naar de effectiviteit van de Belgische wapenwetgeving.

2. Onderzoeksvragen

2.1. Centrale onderzoeksvraag: Heeft de invoering van de nieuwe wapenwet geresulteerd in een daling van criminaliteit en zelfmoord?

Zoals vermeld supra is de kern van deze thesis de evaluatie van de effectiviteit van de nieuwe wapenwet door te onderzoeken of de federale overheid erin geslaagd is door middel van de invoer van een nieuw wapenbeleid in 2006 de criminaliteitscijfers en zelfmoordcijfers terug te dringen. Dit is dan ook de centrale onderzoeksvraag. Deze centrale onderzoeksvraag wordt verder gespecificeerd in een aantal deelvragen om het onderzoek duidelijk af te bakenen en te concretiseren. Elke deelvraag zal beantwoord worden in een afzonderlijk hoofdstuk en dit ofwel via een literatuurstudie, ofwel via een empirische analyse. Een literatuurstudie beantwoordt de eerste drie deelvragen die respectievelijk betrekking hebben op (1) de evolutie van de Belgische wapenwetgeving, (2) de evolutie van het aantal wapens in omloop en (3) inzichten uit internationale studies naar de impact van wapenwetten. De overige twee deelvragen worden beantwoord via een empirische analyse en hebben betrekking op de impact van de Belgische wapenwet op (4) criminaliteit en (5) zelfmoord. Aan het einde van de literatuurstudie en het empirisch gedeelte van deze thesis, hoop ik een antwoord te kunnen geven op elk van deze deelvragen om zo de wapenwethervorming in ons land te evalueren. Zowel de positieve als eventuele negatieve gevolgen zullen onderdeel zijn van dit eindwerk om de objectiviteit te waarborgen.

2.2. Deelvraag 1: Hoe is de wapenwetgeving in België geëvolueerd?

Het is vanzelfsprekend dat de evolutie van de Belgische wapenwetgeving bestudeerd zal worden om zo meer inzicht te krijgen in het juridische luik van deze thesis. Eerst zal de wetgeving van vóór 2006 geanalyseerd worden en daarna zullen de redenen waarom er nood was aan een nieuwe wetgeving toegelicht worden. Deze thesis zal stilstaan bij het feit dat de evolutie van de wetgeving moeizaam verliep en de verschillende standpunten van de betrokken partijen zullen worden beschreven. Vandaar dat de voor- en tegenargumenten van lobbyisten, actiegroepen en de publieke opinie voor een nieuwe wapenwetgeving in deze thesis aan bod komen. Vervolgens zal ik de aanleiding tot de wetswijziging beschrijven en onderzoeken hoe de nieuwe wetgeving juist tot stand werd gebracht. De wijzigingen in de nieuwe wapenwet worden toegelicht en de inhoud zal worden neergeschreven. Eventuele wijzigingen na 2006 zullen ook onderdeel zijn van de literatuurstudie en elementen ter discussie worden toegelicht. Het spreekt voor zich dat dit deel van de literatuurstudie vooral

gebaseerd zal zijn op artikelen in het wetboek en literatuur geschreven in België. Wapenwetswijzigingen in andere landen zullen namelijk niet in detail bestudeerd worden.

2.3. Deelvraag 2: Zijn het aantal wapens in omloop gedaald na de invoering van het nieuwe wapenbeleid?

In de nieuwe wapenwet van 2006 werd er zoals eerder gezegd een onderscheid gemaakt tussen vrij-verkrijgbare, vergunningsplichtige en verboden wapens. Wapens die vóór 2006 nog niet verboden waren of waar men nog geen vergunning voor nodig had, kon men na de wetswijziging anoniem in beslag laten nemen. Daarnaast zijn sinds de hervorming eigenaars van vuurwapens verplicht hun wapen te laten registreren in het CWR. Zo beoogde men een sterke daling in het aantal wapens in omloop en een beter overzicht over het wapenbezit in België. Met mijn tweede deelvraag wil ik dan ook toetsen of de introductie van de nieuwe regelgeving daadwerkelijk een daling heeft teweeggebracht in het aantal legale wapens in omloop.

In de literatuurstudie zal ik daarom op zoek gaan naar studies die het verband tussen de wet en het aantal wapens in omloop hebben onderzocht. Deze reeds gevoerde nationale studies zullen bestudeerd worden om te weten te komen of een wapenwetswijziging werkelijk een invloed heeft op het legaal wapenbezit.

Zoals reeds eerder gezegd, focust deze thesis zich voornamelijk op het legaal wapenbezit. Het illegaal bezit in België is moeilijk in kaart te brengen aangezien de beschikbare cijfers slechts schattingen zijn die niet representatief zijn voor de werkelijkheid. Uit de literatuur kunnen statistieken over het aantal in beslag genomen wapens wel inzicht bieden rond de problematiek. Hoewel dit aantal slechts een fractie is van het totaal aantal illegale wapens in omloop, kan een eventuele stijging van het aantal in beslag genomen wapens een interessante vaststelling zijn om een negatief gevolg van de wetswijziging aan te kaarten.

2.4. Deelvraag 3: Wat leert internationaal onderzoek ons over de impact van een wapenwet op criminaliteit en/of zelfmoord?

Alvorens empirisch onderzocht wordt of de nieuwe wapenwet resulteerde in een daling van criminaliteit en suïcide, worden internationale studies naar deze relaties bestudeerd. De resultaten van deze reeds gevoerde onderzoeken, kunnen een indicatie geven over de effectiviteit van de Belgische wapenwetswijziging. In de literatuurstudie wordt bovendien aandacht besteed aan de statistische onderzoeksmethodes die frequent gebruikt worden bij dit soort van onderzoeken. Een afweging van de voor- en nadelen van elke methode stelt ons in staat om een gepaste methodologie te kiezen voor het empirisch onderzoek in deze masterproef.

Naast de internationale studies, zijn er in het verleden reeds onderzoeken gevoerd, weliswaar zonder het gebruik van een statistisch regressiemodel, die de impact van de nieuwe wapenwet op criminaliteit en suïcide onderzocht hebben in België. Een onderzoek naar de handel, het bezit en het gebruik van vuurwapens werd gevoerd door N. Duquet en M. Van Alstein in samenwerking met het Vlaams Vredesinstituut, een onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek bij het Vlaams Parlement (Duquet, Van Alstein, 2011). In het onderzoek dat werd uitgebracht als een boek, worden de wapenwetgeving van België en haar effecten uitgebreid neergeschreven. In deze masterproef zal dan ook vaak beroep worden gedaan op dit onderzoek.

2.5. Deelvraag 4: Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in de criminaliteitscijfers?

In een eerste grote luik van het empirisch onderzoek wordt de impact van de nieuwe wapenwetgeving op de criminaliteit onderzocht. Omdat een beschrijvende analyse van de evolutie van de criminaliteitsstatistieken niet volstaat om een causaal verband aan te tonen, wordt een regressieanalyse gebruikt. Deze methode maakt het mogelijk om ook rekening te houden met andere determinanten van criminaliteit, zoals bevolkingsaantal, werkloosheid, inkomen en ongelijkheid. De resultaten van het empirisch onderzoek zullen uiteindelijk vergeleken worden met de conclusies die uit de literatuurstudie konden getrokken worden.

'Een misdrijf' is een alomvattende term waaronder verschillende vormen van criminaliteit vervat zitten. Zo worden zowel moorden als milieudelicten gedefinieerd als misdrijven. Aangezien een wapenwet geen directe impact heeft op bepaalde type misdrijven zoals bijvoorbeeld verkeersovertradingen, maken we een selectie van een aantal misdrijfcategorieën gebaseerd op hoe frequent wapens betrokken zijn bij het plegen van de feiten. In de empirische analyse zal er bijgevolg een onderscheid gemaakt worden tussen twee types van misdrijven, namelijk (1) misdrijven tegen de lichamelijke integriteit enerzijds en (2) diefstallen en afpersingen anderzijds. Voor elk van deze type misdrijven onderscheiden we het aantal feiten die gepleegd werden met wapen en zonder wapen. We bakenen het onderzoek dus af door criminaliteit in vier categorieën in te delen. Op die manier kan empirisch onderzocht worden of de hervorming resulteerde in een daling van wapen gerelateerde misdrijven in het bijzonder en/of in een daling van de criminaliteitsstatistieken in het algemeen.

Vooraleer we de regressieanalyse uitvoeren, zullen de criminaliteitsstatistieken, opgevraagd via de databanken van de Federale Politie, overzichtelijk worden weergegeven voor elke gemeente in België voor een tijdshorizon van 2004 tot en met 2014, omdat er voor deze periode gevalideerde data beschikbaar zijn. Daarna zullen de regressiefuncties worden opgesteld. Vanzelfsprekend zal de criminaliteitsindex per gemeente per jaar de eerste stap zijn in de analyse. Omdat deze thesis een onderscheid maakt tussen vier categorieën van misdrijven, zullen er vier criminaliteitsindexen per gemeente per jaar berekend worden, relatief ten opzichte van het bevolkingsaantal: (1) het aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen, (2) het aantal diefstallen en afpersingen

gepleegd onder wapen, (3) het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen en (4) het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit zonder wapen. Deze verschillende indexen zullen als afhankelijke variabele fungeren in de regressiefuncties. Vervolgens zullen er verschillende onafhankelijke variabelen opgenomen worden waaronder binaire variabelen om de impact van de wapenwet te meten. De overige onafhankelijke variabelen kunnen zijn: werkloosheidspercentage, het gemiddeld inkomen en de mate van ongelijkheid. Deze gegevens zullen eveneens worden opgevraagd per gemeente per jaar. Op die manier proberen we te weten te komen of de nieuwe wapenwet, die een daling van het aantal legale vuurwapens in omloop beoogde, de oorzaak is van wijzigingen in het aantal misdrijven per categorie. Wanneer alle regressiefuncties zijn opgesteld, zal de statistische analyse uitgevoerd worden via STATA, een statistisch pakket voor data-analyse. Dit is immers een betrouwbaar programma dat bruikbaar is voor een statistisch onderbouwde analyse.

2.6. Deelvraag 5: Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in zelfmoordcijfers?

In het tweede grote luik van deze thesis wordt de invloed van de nieuwe wapenwetgeving op zelfmoord onderzocht. Zelfmoord is in België een pertinent probleem, zo blijkt uit een vergelijking met andere Europese landen. Verschillende oorzaken liggen aan de basis van deze problematiek. Er zal zoals eerder gezegd echter abstractie worden gemaakt van de psychologische factoren die zelfmoord beïnvloeden, aangezien dit niet relevant is voor deze thesis. Daarnaast zal er ook abstractie worden gemaakt van de zelfmoordpogingen. Er zal dus enkel onderzoek verricht worden naar de wanhoopsdaden die er daadwerkelijk zijn geweest. Door de invoering van de nieuwe wapenwet, werd het voor de burger moeilijker om een wapen te bezitten waardoor het aantal wanhoospogingen zou kunnen dalen. In mijn thesis zal ik nagaan of deze theorie daadwerkelijk opgaat.

Met deze deelvraag zal de effectiviteit van de wapenwet geëvalueerd worden door ook het substitutie-effect te onderzoeken. Het substitutie-effect is een mogelijk negatief gevolg van de hervorming waarbij de nieuwe wapenwet resulteerde in enerzijds een daling van het aantal zelfmoorden gepleegd met vuurwapens en anderzijds in een stijging van het aantal suïcides gepleegd door andere methodes. Indien een daling van het eerste type daadwerkelijk gecompenseerd wordt door een stijging van type twee, heeft de wapenwet geen invloed gehad op de zelfmoordcijfers in België en is het nieuwe beleid op dat vlak niet geslaagd in zijn opzet. Zoals criminaliteit opgedeeld wordt in vier categorieën zullen er ook twee categorieën van zelfmoord worden gemaakt om in het empirisch onderzoek het bestaan van een substitutie-effect te onderzoeken.

Na de literatuurstudie zal door middel van een data-analyse de zelfmoordstatistieken, opgevraagd bij het Agentschap Zorg en Gezondheid, voor de periode 2004 – 2014 geanalyseerd worden. De evolutie van de zelfmoordcijfers zegt echter niets over de effectiviteit van de wetswijziging. Een daling kan namelijk veroorzaakt worden door andere factoren. Ook voor deze deelvraag zal daarom

een regressieanalyse de beste methode zijn voor een statistisch onderzoek naar de impact van de wetswijziging op zelfmoord. Per gemeente per jaar zullen de zelfmoordcijfers worden opgevraagd en als afhankelijke variabele in de regressiefunctie worden opgenomen. Omdat het substitutie-effect onderzocht wordt, zullen er verschillende regressiefuncties worden opgesteld met twee verschillende afhankelijke variabelen, namelijk het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen en het aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen. In de regressiefuncties zullen als onafhankelijke variabelen verschillende factoren worden opgenomen; een binaire variabele die als doel heeft het effect van de nieuwe wapenwet te evalueren en verschillende controlevariabelen. Op die manier proberen we te weten te komen of er een voor *confounders* gecontroleerd verband is tussen de wapenwetswijziging en het aantal suicides.

Hoofdstuk II: wapenwetgeving in België

Om de evolutie van de wapenwetgeving in België te schetsen, zullen we eerst de wapenwet van 1933² bespreken, vervolgens de aanleiding tot wetwijziging toelichten en nadien de inhoud van de wapenwet van 2006³ analyseren. In deze thesis worden enkel de wetsartikelen die betrekking hebben op het particulier wapenbezit onder de loep genomen en wordt abstractie gemaakt van de artikelen die betrekking hebben op de wapenhandelaars. Eveneens belangrijk om mee te delen is dat de wetgeving die besproken wordt niet van toepassing is op ambtenaren die gemachtigd zijn om wapens te dragen, zoals personeel binnen de politiediensten. De bepalingen in de wetten zijn evenmin van toepassing op bestellingen van wapens en munitie door de Belgische overheden.

1. De wapenwet van 3 januari 1933

De wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens, en op de handel in munitie (vanaf nu: 'de oude wapenwet') werd op 22 juni 1933 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.⁴ Deze regelgeving was zeer soepel voor wapenbezit. Elke meerderjarige burger mocht immers in het bezit zijn van bepaalde soorten vuurwapens zonder een wettige reden voor te leggen. De oude wapenwet werd onder andere gewijzigd door middel van de wetten van 30 januari 1991⁵, 5 augustus 1991⁶, 9 maart 1995⁷, 24 juni 1996⁸, 18 juli 1997⁹, 10 januari 1999¹⁰ en 30 maart 2000¹¹. In deze sectie zal de inhoud van de oude wapenwet worden neergeschreven rekening houdend met de verschillende wetwijzigingen.

² Wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.* 22 juni 1933.

³ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *B.S.* 9 juni 2006.

⁴ Wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.* 22 juni 1933.

⁵ Wet van 30 januari 1991 tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.* 21 juni 1991.

⁶ Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, *B.S.* 10 september 1991.

⁷ Wet van 9 maart 1995 betreffende anti-persoonsmijnen, valstrikmijnen en soortgelijke mechanismen, *B.S.* 1 april 1995.

⁸ Wet van 24 juni 1996 tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie om het opslaan van anti-persoonsmijnen door de Belgische Staat of openbare besturen te verbieden, *B.S.* 9 juli 1996.

⁹ Wet van 18 juli 1997 tot wijziging van de wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten, de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective en de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op den handel in munitie, *B.S.* 28 augustus 1997.

¹⁰ Wet van 10 januari 1999 betreffende de criminele organisaties, *B.S.* 26 februari 1999.

¹¹ Wet van 30 maart 2000 betreffende het definitieve verbod op antipersoonsmijnen, *B.S.* 7 april 2000.

1.1. Indeling van wapens in categorieën

In de oude wapenwet werden wapens onderverdeeld in vijf categorieën, namelijk verboden wapens, oorlogswapens, verweerwapens, wapens voor wapenrekken, en jacht- en sportwapens. Van elk type wapen zullen voorbeelden gegeven worden en ook de regels inzake bezit worden toegelicht.

1.1.1. Verboden wapens

In deze categorie werden alle verboden wapens opgesomd. Zo werden als verboden beschouwd: dolkmessen -met uitzondering van jachtmessen-, degenstokken, geweerstokken, knotsen, vouwgeweren boven kaliber 20 en geweren waarvan de loop of de kolf in verschillende delen uiteengenomen kon worden. Geheime aanvalswapens die niet als verweerwapens of oorlogswapens beschouwd werden, waren eveneens verboden onder de oude wapenwet.¹² Particulieren mochten in geen geval verboden wapens vervaardigen, herstellen, te koop stellen, verkopen, uitdelen, invoeren, vervoeren, opslaan of dragen. Indien er toch een inbreuk werd begaan tegen deze bepaling, werd het wapen in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd.¹³ Opmerkelijk is wel dat het bezit van verboden wapens toegelaten was (Rottiers, 2011). Met andere woorden: vóór 2006 mocht men in het bezit zijn van een zogenaamd 'verboden wapen', maar alle andere activiteiten met deze wapens werden bestraft.

1.1.2. Verweerwapens

De categorie van verweerwapens beperkte zich in de oude wapenwet tot revolvers en pistolen. In latere wetwijzigingen werd de categorie uitgebreid tot de lange halfautomatische vuurwapens, vuurwapens met ringvormige percussie en korte vuurwapens waarvan de lengte van de loop minder dan dertig centimeter of de totale lengte minder dan zestig centimeter bedraagt.¹⁴ Voor het bezit van een verweerwapen moest men een vergunning aanvragen bij de korpschef van de lokale politie of de commandant van de rijkswachtbrigade. In tegenstelling tot de verboden wapens, was het bezit van een verweerwapen zonder vergunning dus niet toegelaten. Ook een vergunning voor wapendracht werd onder bepaalde voorwaarden toegekend.

1.1.3. Oorlogswapens

Onder oorlogswapens werden vuurwapens verstaan die bestemd waren voor gebruik in het leger en de automatische vuurwapens.¹⁵ Voor particulieren was het bezitten en het dragen van oorlogswapens in principe verboden. De wet bepaalde echter dat er in een aantal gevallen een vergunning kon verleend worden door de gouverneur.¹⁶

¹² Art. 3 eerste lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹³ Art. 4 Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹⁴ Art. 3 tweede lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹⁵ Art. 3 derde lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹⁶ Art. 11 § 1 Oude wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

1.1.4. Wapens voor wapenrekken

Wapens voor wapenrekken waren zowel wapens die een historische, folkloristische of decoratieve waarde met zich meedragen (HFD wapens) als wapens die voor het schieten onbruikbaar werden gemaakt.¹⁷ Alle wapens die behoren tot deze categorie waren vrij verkrijgbaar en konden dus zonder vergunning worden aangekocht. Voor het dragen van deze wapens was echter een wettige reden vereist (Vermeulen, 2002).

1.1.5. Jacht- en sportwapens

Wapens die niet ondergebracht konden worden in één van de vorige categorieën werden beschouwd als jacht- en sportwapens.¹⁸ Deze wapens konden door burgers vrij aangekocht worden op vertoon van hun identiteitskaart. Er diende geen vergunning aangevraagd te worden en een voorafgaande controle door de politie of gouverneur was dus niet aan de orde. Sinds 1989 zijn dit soort wapens wel geregistreerd in het Centraal Wapenregister, maar een vergunning bleef overbodig. Zo konden bijvoorbeeld ook criminelen of individuen met psychische problemen in een opwelling een jachtwapen aankopen. Voor het dragen van een jacht-of sportwapen moest men wel een wettige reden kunnen voorleggen, zoals het beoefenen van de schietsport (Vermeulen, 2002).¹⁹

1.2. Vergunningen voor het bezit van verweer- en oorlogswapens

Particulieren die een vergunning wensten voor het bezit van een verweerwapen konden een aanvraag indienen bij de korpschef van de lokale politie of bij de rijkswachtbrigade van de woonplaats.²⁰ Voor het verkrijgen van een vergunning met betrekking tot het bezit van een oorlogswapen moest een particulier zich wenden tot een andere instantie, namelijk de provinciegouverneur bevoegd voor zijn woonplaats die na advies van de korpschef of commandant een beslissing nam.²¹ De aanvraag van de vergunning voor zowel verweer- als oorlogswapens moest verschillende vermeldingen bevatten, zoals de identificatie van de aanvrager, een beschrijving van het wapen en de redenen van aanvraag.²² Echter, de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning waren niet streng en men moest ook geen wettige reden kunnen voorleggen. Wanneer de bevoegde instanties de beslissing tot toekenning van de vergunning hadden voldaan, werd de vergunning voor wapenbezit verleend voor een periode van onbepaalde duur. De vergunning kon echter teruggetrokken of geschorst worden wanneer het bezit een probleem kon vormen voor de openbare orde.²³

¹⁷ Art. 3 vierde lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹⁸ Art. 3 vijfde lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

¹⁹ Art. 13 Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

²⁰ Art. 6 § 1 eerste lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

²¹ Art. 11 § 1 eerste lid Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

²² Art. 9 § 3 KB tot uitvoering van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.* 20 september 1991.

²³ Art. 6 § 1 tweede lid en 11 § 2 Oude Wapenwet, *B.S.* 22 juni 1933.

1.3. Wapendrachtvergunningen voor verweerwapens

Naast het bezit van verweerwapens was het dragen van verweerwapens ook toegelaten indien men een wettige reden kon voorleggen en men in het bezit was van een wapendrachtvergunning.²⁴ Een aanvraag voor een vergunning voor het dragen van verweerwapens kon ingediend worden bij de gouverneur waarbij de identificatie van de aanvrager, de identificatie van het wapen, de redenen van de aanvraag en de vergunning voor wapenbezit voorgelegd moesten worden. In tegenstelling tot een vergunning voor wapenbezit, werd een vergunning voor wapendracht voor een periode van drie jaar verleend. Een wapendrachtvergunning voor oorlogswapens bestond niet. Het was dan ook verboden een oorlogswapen te dragen zonder wettige reden.²⁵

2. Aanleiding tot de invoering van een nieuwe wapenwet

De oude wapenwet is doorheen de geschiedenis vaak onder druk komen te staan, omdat de regelgeving niet streng genoeg werd bevonden. Dat een meerderjarige burger in staat was om onder de oude wapenwet op eender welk moment een vuurwapen onder de categorie 'jacht- en sportwapens' aan te kopen, werd dan ook niet positief onthaald door de publieke opinie.

Een moment in de geschiedenis van België waarbij de druk voor een nieuwe wetgeving werd opgevoerd, was de terreur van de *Cellules Communistes Combattantes (CCC)* en de criminaliteit van de Bende van Nijvel (Duquet & Van Alstein, 2011). De Bende van Nijvel, een beruchte groep van nog niet geïdentificeerde misdadigers, pleegde tussen 1982 en 1985 verschillende criminele feiten waarbij in totaal 28 dodelijke slachtoffers zijn gevallen. Tijdens hun misdaden maakten zij gebruik van talrijke vuurwapens en munitie waaronder *riot guns*. Dit soort van vuurwapens waren onder de wapenwet van 1933 vrij verkrijgbaar. In die periode werd de wapenwet dan ook in vraag gesteld. Naast de gruwel van de CCC en de Bende van Nijvel heeft ook de Europese Unie een rol gespeeld in de evolutie van de Belgische wapenwetgeving (Duquet & Van Alstein, 2011). De EU legde namelijk voortdurend striktere regels op om een streng wapenbeleid in de lidstaten te bewerkstelligen. De oude wapenwetgeving van België werd dan ook voortdurend aangepast door verschillende wetswijzigingen, maar deze wetswijzigingen zorgden ervoor dat de oude wapenwet onoverzichtelijk en onsamenhangend werd. Daarom werd het idee gelanceerd om een volledige nieuwe wet in te voeren. Begin jaren 2000 werd dit idee op de politieke onderhandelingstafel geplaatst. In 2002 werd een wetsontwerp ingediend bij het Vlaams Parlement, maar onder andere door de onenigheid tussen verschillende politieke partijen en de kritiek van externe *stakeholders* verliep de invoer van een nieuwe wapenwet zeer moeizaam (Duquet & Van Alstein, 2011).

Een kantelpunt in de evolutie van de Belgische wapenwetgeving was de schietpartij van Hans Van Themsche. Op 11 mei 2006 vermoordde Hans Van Themsche in Antwerpen twee personen: een

²⁴ Art. 7 eerste lid Oude Wapenwet, B.S. 22 juni 1933.

²⁵ Art. 10 Oude Wapenwet, B.S. 22 juni 1933.

Malinese vrouw en een peuter van twee jaar. Met racistische motieven pleegde de man deze moorden met een jachtgeweer dat hij eerder op de dag had aangekocht. Aangezien de oude wapenwet geen vergunning voorschreef voor het bezit van een jachtgeweer, kon Hans Van Themsche een geweer aankopen waarmee hij later op de dag twee slachtoffers zou maken. Deze schietpartij heeft de politiek in een stroomversnelling doen gaan en de goedkeuring van de nieuwe wapenwet kwam daardoor versneld tot stand. Het wetsontwerp werd op 18 mei 2006 met een grote meerderheid goedgekeurd in de commissie van Justitie en verscheen op 9 juni 2006 in het Belgisch Staatsblad. Deze snelle reactie kreeg de kritiek dat de verstrengde wapenwet een overdreven reactie was op de schietpartij van Hans Van Themsche. Verschillende belanghebbenden lieten dan ook van hen horen.

3. Kritiek op een nieuwe wapenwet

Naast de politieke standpunten hebben ook verschillende belangenorganisaties de invoering van een nieuwe wapenwet bemoeilijkt. Verschillende organisaties pleiten voor een strenge controle op wapenhandel en wapenbezit. Andere organisaties verdedigen daarentegen de belangen van wapenhandelaars, -fabrikanten en -bezitters. Voorbeelden van dergelijke overkoepelende instanties zijn de Wapenunie, *Union Nationale de l'Armurerie, de la Chasse et du Tir* (UNACT) en de Actieve verdediging van Wapenliefhebbers (AVWL). Naast deze overkoepelende organisaties zijn er ook verschillende verenigingen die elk op hun manier een deel van de sector verdedigen. Zo worden de sportschutters en recreatieve schutters vertegenwoordigd door vier federaties die de bevoegdheid hebben gekregen om sportschutterslicenties te verdelen. De belangen van wapen- en munitieverzamelaars worden daarentegen vertegenwoordigd door de Belgische Vereniging van Wapenverzamelaars (Duquet & Van Alstein, 2011). In deze sectie zullen de meest voorkomende argumenten van zowel de voor- als tegenstanders van een verstrengde wapenwetgeving toegelicht worden.

3.1. Voorstanders van een strenge wetgeving voor privaat vuurwapenbezit

Zowel de voor- als tegenstanders van een strenge wetgeving wezen voortdurend naar onderzoeken die de impact van een vuurwapen of de invoering van een verstrengde wapenwet op de mortaliteit hebben onderzocht. De onderzoeksresultaten en conclusies waren niet consistent waardoor de resultaten op verschillende manieren geïnterpreteerd konden worden en waardoor zowel voor- als tegenstanders de conclusies van deze onderzoeken gebruikten (Duquet & Van Alstein, 2011).

Voorstanders van een nieuwe wetswijziging riepen publieke belangen in om hun argumenten kracht bij te zetten. Volgens hen is de overheid ertoe verplicht om de openbare orde en de veiligheid te allen tijde te waarborgen en het effect van de risico's die gepaard gaan met privaat wapenbezit te minimaliseren. Enkele argumenten die de voorstanders van een nieuwe wetgeving aanhaalden, worden hier opgesomd (Duquet & Van Alstein, 2011):

- De impact van een incident met een vuurwapen is groter dan een incident gepleegd met bijvoorbeeld messen.
- Cijfers van de *World Health Organization* (WHO) bewijzen dat het wapenbezit in een land in verband staat met de nationale aantallen van gewelddadige overlijdens.
- Misdrijven worden sneller gepleegd met een vuurwapen dan met een ander wapen.

3.2. Tegenstanders van een strenge wetgeving voor privaat vuurwapenbezit

Stakeholders die tegen de invoering van een nieuwe wapenwet waren, riepen zowel economische als individuele belangen in. Zo beargumenteerden zij dat de Belgische vuurwapensector een grote omzet heeft en een hoge werkgelegenheid creëert bij de fabricage van wapens, bij het uitbaten van schietstanden en bij sportfederaties. De vrijheid van het uitoefenen van een sport of hobby, het recht op eigendom en zelfs individuele veiligheid werden daarenboven ingeroepen om een wapenwetswijziging tegen te houden. Argumenten die aangehaald werden, zijn onder andere (Duquet & Van Alstein, 2011):

- Er zijn meer verkeersdoden dan dat er vuurwapendoden zijn terwijl de controle voor het verkrijgen van een wapenvergunning veel strenger is dan het verkrijgen van een rijbewijs.
- Wapens doden geen mensen, maar mensen doden mensen. Het geweld is dan ook niet veroorzaakt door de aanwezigheid van vuurwapens. Er kunnen immers ook andere wapens gebruikt worden om geweld te plegen.
- Schietincidenten worden meestal gepleegd met illegaal gehouden wapens. Het illegale wapenbezit moet dus aangepakt worden in plaats van het wapenbezit in het algemeen.

De argumenten die zowel door de voor- als tegenstanders worden aangehaald zijn interessante elementen om verder in de literatuurstudie en het empirisch gedeelte van deze thesis te onderzoeken. Meer specifiek zal de link tussen de nieuwe wapenwet die in de volgende sectie besproken wordt, het aantal vuurwapens in omloop, de criminaliteit en zelfmoord bestudeerd worden.

4. De wapenwet van 8 juni 2006

De wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (vanaf nu: 'de nieuwe wapenwet') verscheen op 9 juni 2006 in het Belgisch Staatsblad.²⁶ De ministeriële omzendbrief die werd vrijgegeven samen met de publicatie van de wet bevatte verdere toelichting voor overheden, de Belgische bevolking en andere belanghebbenden. Met de publicatie in het Belgisch Staatsblad trad de nieuwe wet in voege. Omdat de nieuwe regelgeving echter grote

²⁶ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (ook 'Wapenwet' genoemd), *B.S.* 9 juni 2006.

veranderingen inhoud, werd er in de wet oorspronkelijk een overgangperiode van zes maanden vastgelegd die de omschakeling moest vereenvoudigen. In deze sectie zal de inhoud van de nieuwe wet besproken worden, de belangrijkste wijzigingen worden aangekaart en de overgangsmaatregelen worden toegelicht.

4.1. Indeling van wapens in categorieën

De nieuwe wapenwet heeft wapens ingedeeld in drie categorieën in tegenstelling tot de vijf categorieën die de oude wapenwet kenmerkte. Een onderscheid tussen verboden wapens, vergunningsplichtige wapens en vrij verkrijgbare wapens wordt gemaakt.²⁷

4.1.1. Verboden wapens

Art. 3 § 1 van de nieuwe wet somt alle verboden wapens expliciet op.²⁸ Bijna alle verboden wapens onder de oude wapenwet behoren tot deze categorie met uitzondering van bijvoorbeeld dolken en dolkmessen. Deze wapens vallen niet meer onder de categorie 'verboden wapens'. Automatische vuurwapens, brandwapens en blindmakende laserwapens vallen eveneens onder de categorie van verboden wapens volgens de huidige wetgeving. Ook verboden zijn vlindermessen, boksbeugels en geweerstokken die geen historische sierwapens zijn. Daarnaast verbiedt de wet ook onderdelen en hulpstukken zoals geluiddempers, richtapparatuur en munitie voor de verboden wapens. Voorwerpen en stoffen die niet als wapen zijn ontworpen, maar waarvan duidelijk is dat diegene die ze voorhanden heeft het wenst te gebruiken voor het bedreigen van een persoon, zijn eveneens niet toegelaten.²⁹ Naast de lijst van verboden wapens in de wet neergeschreven, kunnen de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken tuigen, wapens en munitie die een bedreiging vormen voor de openbare orde verbieden.³⁰ Het grote verschil met de verboden wapens onder de oude wapenwet en de verboden wapens onder de nieuwe wapenwet heeft te maken met de activiteiten die door de wetgever verboden worden. Volgens de nieuwe wet mag niemand verboden wapens vervaardigen, verkopen, vervoeren, opslaan, dragen of voorhanden hebben. Bij inbreuk op deze bepaling wordt het wapen immers in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd, zelfs indien het wapen niet aan de verdachte toebehoort.³¹ Een burger mag onder de verstrengde wetgeving dus niet in het bezit zijn van een verboden wapen. Onder de oude wetgeving was dit, zoals eerder aangehaald, wel toegelaten.

4.1.2. Vrij verkrijgbare wapens

Alle vrij verkrijgbare wapens kunnen door meerderjarigen zonder vergunning worden aangekocht bij erkende wapenhandelaars. Hoewel de wapens in deze categorie vrij verkrijgbaar zijn, is het dragen

²⁷ Art. 3 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

²⁸ Art. 3 § 1 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

²⁹ Art. 3 § 1 17° Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³⁰ Art. 3 § 1 16° Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³¹ Art. 8 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

van deze wapens slechts toegestaan indien de betrokkene een wettige reden kan voorleggen.³² Art. 3 § 2 van de wapenwet bepaalt de wapens die vrij verkrijgbaar zijn:³³

- Blanke wapens. Dit zijn onder andere dolken en andere steekwapens die niet expliciet vernoemd zijn bij de verboden wapens;
- Bepaalde soorten van niet-vuurwapens zoals luchtdrukwapens en namaakwapens;
- Vuurwapens die definitief onbruikbaar zijn gemaakt;
- Vuurwapens die ontworpen zijn voor het geven van alarm of signalen, reddingsactiviteiten, slachten van dieren of visserij met harpoenen, of bestemd zijn voor industriële of technische doeleinden, mits zij alleen voor dat welbepaalde gebruik kunnen worden aangewend;
- Vuurwapens met een historische, folkloristische of decoratieve waarde. Omwille van ouderdom, zeldzaamheid en ongevaarlijkheid heeft de wetgever deze wapens gecategoriseerd onder de vrij verkrijgbare wapens. De munitie van deze wapens is immers moeilijk te verkrijgen en omwille van de ouderdom functioneren de wapens niet meer naar behoren. Indien deze wapens echter gebruikt worden buiten historische of folkloristische manifestaties, worden zij beschouwd als vergunningsplichtige vuurwapens.

4.1.3. Vergunningsplichtige wapens

De wapenwet van 2006 beschouwt de categorie van vergunningsplichtige wapens als een restgroep.³⁴ Voor het bezit van vuurwapens en andere wapens die niet verboden of vrij verkrijgbaar zijn, dient men daarom een vergunning aan te vragen. Vroeger was de restgroep vrij verkrijgbaar waardoor ook bepaalde vuurwapens zoals de jacht- en sportwapens vrij aangekocht konden worden. Dit wordt met de nieuwe wet verhinderd door alle (vuur)wapens die niet gegroepeerd kunnen worden in één van de vorige categorieën als vergunningsplichtig te beschouwen.

4.2. De toekenning van vergunningen voor wapenbezit

Indien een persoon een revolver of een ander vergunningsplichtig (vuur)wapen wil aankopen met eventueel bijhorende munitie, moet hij volgens de wet een aanvraag indienen bij de gouverneur die bevoegd is voor zijn verblijfplaats. Om een vergunning te verkrijgen, zal de aanvrager aan de volgende voorwaarden moeten voldoen:³⁵

- a) Meerderjarig zijn;
- b) Niet geïnterneerd zijn geweest;
- c) Geen meerderjarige persoon samenwonend mag zich tegen de aanvraag verzetten;
- d) Niet zijn veroordeeld als dader of medeplechtige van misdrijven bepaald in de wet³⁶;

³² Art. 9 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³³ Art. 3 § 2 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³⁴ Art. 3 § 3 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³⁵ Art. 11 § 3 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

³⁶ Vergunningsaanvragen kunnen geweigerd worden indien men is veroordeeld als dader of medeplechtige van in artikel 5 § 4, 1° tot 4° bedoelde feiten. Het artikel verwijst naar verschillende Belgische strafwetten. De veroordeling voor ernstige feiten kan dus resulteren in een weigering van de vergunningaanvraag.

- e) In het bezit zijn van een medisch attest dat bevestigt dat men in staat is om een wapen te bezitten zonder een gevaar te zijn voor zichzelf of voor anderen;
- f) Niet het voorwerp zijn van een lopende schorsing en niet het voorwerp zijn van een intrekking van de wapenvergunning om nog actuele redenen;
- g) Slagen voor een praktische en theoretische proef die peilt naar de kennis van de wet en het hanteren van een vuurwapen. Vrijstellingen in bepaalde omstandigheden bepaald in de wet;
- h) Een wettelijke reden voor wapenbezit kunnen voorleggen. De volgende activiteiten worden door de wetgeving als wettelijk beschouwd:
 - Jacht- en faunabeheersactiviteiten;
 - Sportief en recreatief schieten;
 - De uitoefening van een activiteit die bijzondere risico's inhoudt of het bezit van een vuurwapen noodzakelijk maakt;
 - Persoonlijke verdediging van personen die een groot risico lopen en waarbij men kan aantonen dat het voorhanden hebben van een vuurwapen dit groot risico in grote mate beperkt en hen kan beschermen;
 - De intentie hebben om een verzameling historische wapens op te bouwen;
 - Deelname aan historische, folkloristische, culturele of wetenschappelijke activiteiten.

Een groot verschil met de oude wapenwet is dat vergunningen enkel door de gouverneur of minister van Justitie verleend kunnen worden. De vergunning wordt verleend na advies van de korpschef van de lokale politie binnen de drie maanden na de aanvraag en geldt slechts voor één wapen. De beslissing van de gouverneur moet tevens gemotiveerd worden.³⁷ Wanneer het bezit van een wapen de openbare orde kan verstoren of wanneer de wettige reden voor de vergunningaanvraag niet meer bestaat, kan de gouverneur de vergunning van de betrokkene beperken, intrekken of schorsen. De oude wapenwet stipuleerde dat een vergunning verleend werd voor onbepaalde duur. Volgens de nieuwe wapenwet zijn vergunningen voor wapenbezit echter maximaal vijf jaar geldig. Na het verstrijken van deze periode moeten de vergunninghouders hun vergunning verlengen door een nieuwe aanvraag in te dienen. Voor de houders van een sportschutterslicentie en jachtverlof maakt de overheid echter een uitzondering. Zij moeten de procedure van de vergunningaanvraag niet meer doorlopen. Indien er geen opmerkelijke bezwaren zijn, kunnen zij met hun jachtverlof of licentie bepaalde vuurwapens aankopen zonder een bijkomstige vergunning aan te vragen.

4.3. De toekenning van vergunningen voor wapendracht

Naast de vergunningen voor wapenbezit is de provinciegouverneur ook gemachtigd om in zeer uitzonderlijke gevallen en na advies van de procureur des Konings wapendrachtvergunningen toe te kennen. Uiteraard moet er aan zeer strenge voorwaarden voldaan worden waaronder de voorwaarden van wapenbezit, een bijkomend medisch attest en een wettige reden.³⁸ Dit soort van vergunningen wordt toegekend voor een periode van drie jaar en kan worden ingetrokken indien het

³⁷ Art. 11 § 1 eerste lid Wapenwet, B.S. 9 juni 2006.

³⁸ Art. 14 eerste lid Wapenwet, B.S. 9 juni 2006

bezit van een dergelijke vergunning een gevaar vormt voor de openbare orde.³⁹ Jagers en sportschutters moeten echter niet in het bezit zijn van een wapendrachtvergunning om hun activiteiten uit te voeren indien zij het wapen dragen tijdens hun activiteit en dus een wettige reden kunnen voorleggen.

4.4. Nationaal identificatienummer

Alle wapens die geproduceerd zijn in België of er zijn ingevoerd, krijgen een uniek identificatienummer en worden ingeschreven in het wapenregister om op die manier het opsporen van vuurwapens te vergemakkelijken.⁴⁰ In 1989 werd het Centraal Wapenregister (CWR) opgericht. Alle verweerwapens, oorlogswapens en jacht- en sportwapens die door een particulier werden verkocht of gekocht, werden door middel van een formulier van overdracht ingeschreven in de databank. De nieuwe wetgeving heeft de registratie echter verplicht voor alle vuurwapens die in omloop zijn in België. Dit betekent dat vuurwapens geregistreerd moeten zijn nog voordat het vuurwapen in particulier bezit is. Handelaars en fabrikanten zijn dus verplicht om zich met hun gefabriceerde, gekochte of ingevoerde vuurwapens te wenden tot de Proefbank voor Vuurwapens in Luik die instaat voor de registratie van vuurwapens in het CWR (Duquet & Van Alstein, 2011).

4.5. Overgangperiode

Omdat de wapenwetwijziging veel veranderingen heeft aangebracht betreffende het bezit van wapens, werd een overgangperiode van zes maanden vastgelegd. Er werden een aantal regularisatiemaatregelen genomen om er voor te zorgen dat de wetwijziging vlot verliep en om een duidelijk overzicht van de wapens in omloop te bewerkstelligen door wapenbezitters de kans te geven zich te laten regulariseren.

Een eerste overgangsmaatregel is de amnestieperiode voor illegale wapens⁴¹. Particulieren die onder de oude wet illegaal wapens in bezit hadden, konden ofwel anoniem en zonder vervolging het wapen inleveren bij de lokale politie, ofwel een vergunning aanvragen bij de gouverneur.⁴² De zogenaamde verboden wapens konden eveneens anoniem en onbestraft ingeleverd worden.⁴³ Indien het

³⁹ Art. 14 derde en vierde lid Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006

⁴⁰ Art. 4 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

⁴¹ Illegale wapens vormen geen aparte categorie van wapens. Een illegaal wapen is ook geen synoniem voor een verboden wapen. Illegale wapens zijn daarentegen wapens van eender welke categorie die omwille van hun feitelijke toestand als illegaal worden beschouwd. Het bezit van verweer- en oorlogswapens zonder vergunning was onder de oude wapenwet illegaal. Het bezit van een verboden wapen onder de nieuwe wet is eveneens niet toegelaten en daarom illegaal. Daarnaast kunnen ook vergunningsplichtige of vrij-verkrijgbare wapens illegaal zijn als er illegale handelingen worden gesteld. Een vergunningsplichtig wapen is bijvoorbeeld illegaal wanneer men niet in het bezit is van een vergunning. Een vrij verkrijgbaar wapen dragen zonder wettige reden is eveneens illegaal.

⁴² Art. 44 § 1 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

⁴³ Art. 45 § 1 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

betrokken wapen echter werd gezocht of geseind stond, werd de anonimiteit opgeheven en kon de houder van het wapen strafrechtelijk vervolgd worden.

Een tweede overgangsmaatregel heeft betrekking op de wapens die via de nieuwe wetgeving vergunningsplichtig⁴⁴ zijn geworden. Iemand die een dergelijk wapen in zijn bezit had, moest de gouverneur hiervan op de hoogte stellen. Indien de houder van het wapen voldeed aan bepaalde voorwaarden⁴⁵ kon de gouverneur een vergunning afleveren. Indien de houder van het wapen reeds in het bezit was van een jachtverlof of een sportschutterslicentie, werd het wapen automatisch geregistreerd op zijn naam. Een vergunningaanvraag was bijgevolg overbodig.⁴⁶

De derde overgangsmaatregel heeft betrekking op de vuurwapens waarvoor een vergunning vereist was onder zowel de oude als nieuwe wapenwetgeving. De nieuwe regelgeving bepaalde als overgangsmaatregel dat de oude vergunningen vernieuwd moesten worden nadat een termijn van vijf jaar werd overschreden na de toekenning van de vergunning. Indien de betrokkene dus meer dan vijf jaar een vergunning bezat, moest er een nieuwe vergunningaanvraag gedaan worden onder de verstrengde voorwaarden.

Een vierde overgangsmaatregel bepaalt dat particulieren die onder de oude wapenwet een vergunning hadden voor een wapen dat volgens de nieuwe wet verboden is geworden, ofwel afstand moesten doen van het wapen tegen een vergoeding, ofwel het wapen moesten laten ombouwen tot een niet-verboden wapen.⁴⁷

De reeds beschreven overgangsmaatregelen werden oorspronkelijk voor een termijn van zes maanden vastgelegd. Om meer transparantie te creëren over het aantal wapens in omloop, werd de amnestieperiode tot tweemaal toe verlengd. Een eerste maal tot 30 juni 2007 en een tweede maal tot 31 oktober 2008. Vuurwapens die particulieren na 31 oktober 2008 zonder vergunning voorhanden hebben, kunnen niet meer geregulariseerd worden. Deze wapens kunnen niet meer straffeloos ingeleverd worden en zijn daarom illegaal. Eerder onderzoek heeft echter aangetoond dat er nog steeds minstens 100,000 illegale wapens in omloop zijn (El Mabrouk, 2017). Daarom heeft justitieminister Koen Geens een nieuwe en laatste regularisatieperiode aangekondigd waarbij men de kans heeft om vergunningsplichtige wapens ofwel in te leveren ofwel er een vergunning voor aan te vragen. Verboden wapens zoals volautomatische vuurwapens kunnen echter niet meer geregulariseerd worden. De nieuwe amnestieperiode loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.

⁴⁴ Wapens die onder de nieuwe wapenwet vergunningsplichtig zijn geworden, zijn onder andere de jacht- en sportwapens onder de oude wet.

⁴⁵ De voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning voor een wapen dat men reeds bezat waren gedurende de overgangperiode minder streng dan de voorwaarden waaraan men moet voldoen om een vergunningsplichtig wapen aan te kopen: men moest meerderjarig zijn, geen veroordeling hebben opgelopen zoals bedoeld in artikel 5 § 4 en er mocht geen gevaar zijn voor de openbare orde.

⁴⁶ Art. 44 § 2 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

⁴⁷ Art. 45 § 3 Wapenwet, *B.S.* 9 juni 2006.

5. Wetswijziging van 2008

De plotse wetswijziging resulteerde in praktische moeilijkheden bij de uitvoering van de wet. Zo waren de uitvoeringsbesluiten nog niet beschikbaar en de diensten die voor de uitvoering moesten zorgen waren onvoldoende voorbereid om de wet in praktijk te brengen (Duquet & Van Alstein, 2011). Omwille van deze praktische beslommingen en de toegenomen kritiek van stakeholders werd het debat gevoerd om aanpassingen in de nieuwe wet door te voeren. De wapenwetgeving is doorheen de jaren dan ook verschillende keren gewijzigd door parlementaire meerderheden en door het Grondwettelijk Hof die bij wijze van arrest artikelen van de nieuwe wapenwet heeft vernietigd. De veranderingen waren vaak niet zo groot, met uitzondering van de wetswijziging van 2008 die als doel had de lacunes van de nieuwe wapenwet weg te werken en tegemoet te komen aan de kritiek van verschillende partijen. De wet van 25 juli 2008 tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens werd op 22 augustus 2008 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en trad in werking op 1 september 2008.⁴⁸

In de nieuwe wapenwet werd de termijn van een vergunning voor wapenbezit vastgelegd op vijf jaar. Na vijf jaar diende de vergunninghouder een nieuwe aanvraag in te dienen. De wetswijziging in 2008 heeft dit artikel echter gewijzigd en een onbepaalde duur werd vastgelegd. De houder zal dus zijn vergunning na vijf jaar niet opnieuw moeten aanvragen. De gouverneur zal wel op eigen initiatief elke vijf jaar een controle door de lokale politie laten uitvoeren. Bij de betreffende controle controleert de politie of de vergunninghouder de wapenwet naleeft en of de persoon nog steeds beantwoordt aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning tot het voorhanden hebben van een vuurwapen (Deceuninck, 2016). Na advies van de procureur des Konings kan de gouverneur dan beslissen de vergunning eventueel te beperken, te schorsen of in te trekken. De onbepaalde duur geldt echter niet voor de wapendrachtvergunningen. Deze vergunningen hebben nog steeds een beperkte duur van drie jaar.

De belangrijkste aanpassing tot slot is de regelgeving voor passief wapenbezit waarbij vergunningen verleend worden voor het bezit van een vuurwapen zonder munitie om het recht op eigendom te waarborgen. Onder de oude wapenwet moesten sportschutters en jagers hun vuurwapen overdragen of onbruikbaar laten maken indien men de licentie of het jachtverlof niet meer wilde vernieuwen. Dit wordt nu vermeden door een vergunning voor passief wapenbezit te verlenen. Ook erfgenamen kunnen vuurwapens nu zonder munitie legaal in het bezit houden. Particulieren die onder de oude wapenwet legaal een vuurwapen in bezit hadden, mogen eveneens dit wapen bijhouden volgens de regelgeving voor passief wapenbezit (Duquet & Van Alstein, 2011).

⁴⁸ Wet van 25 juli 2008 tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *B.S.* 1 september 2008.

Hoofdstuk III: wapenbezit in België

De nieuwe wapenwet beoogde een daling in criminaliteit- en suïdecijfers door een directe impact te hebben op het aantal wapens die in omloop zijn in ons land. Daarom tracht dit hoofdstuk het wapenbezit in België in kaart te brengen. De federale overheid verwijst in haar communicatie betreffende dit wapenbezit vaak naar cijfers uit onderzoeken van het Vlaams Vredesinstituut om de omvang ervan in België te schetsen. Deze instantie heeft immers al heel wat onderzoek gevoerd naar zowel het aantal legale als illegale wapens die in omloop zijn in ons land. De rapporten van deze instantie zullen dan ook geraadpleegd worden om vorm te geven aan dit hoofdstuk. Alvorens we het legaal en illegaal wapenbezit in België bestuderen, zullen we eerst de kwaliteit van het beschikbare cijfermateriaal bespreken. Er zijn namelijk heel wat factoren die ervoor zorgen dat de omvang van zowel het legaal als illegaal wapenbezit moeilijk in te schatten is.

1. Beschikbaar cijfermateriaal

Het is belangrijk te vermelden dat de beschikbare cijfers die betrekking hebben op het wapenbezit in België met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Hier zijn verschillende redenen voor. Ten eerste zijn er geen cijfers beschikbaar over vrij verkrijgbare wapens. Deze wapens zijn immers niet registratieplichtig met als gevolg dat de overheid geen zicht heeft op het aantal wapens dat van dit type in omloop is.

Ten tweede is er de problematiek rond het illegaal wapenbezit. Het is onmogelijk om te weten te komen hoeveel illegale tuigen er in België exact circuleren. Dit komt doordat vele gevallen van illegaal wapenbezit niet ontdekt worden waardoor het totaal aantal vaststellingen niet geheel overeenkomt met de werkelijkheid (Duquet & Goris, 2017). Er zijn eveneens verschillende registratieproblemen. Zo worden niet alle in beslag genomen wapens door de politiediensten in het CWR geregistreerd, hoewel men daar sinds 2010 toe verplicht is (Duquet & Goris, 2017). Daarnaast laat de kwaliteit van de registratie te wensen over door een gebrek aan wapenexpertise bij de ordediensten en wordt er bij politieonderzoeken vaak geen aandacht besteed aan de herkomst van het wapen (Duquet & Goris, 2017). In het CWR wordt bovendien geen onderscheid gemaakt tussen inbeslagnames in een criminele context en inbeslagnames in een andere dan criminele context, zoals administratieve inbeslagnames (Duquet & Goris, 2017). Al deze beperkingen zorgen ervoor dat er een gebrek is aan betrouwbare cijfers om de omvang van het illegaal wapenbezit in te schatten.

Ten derde is ook het cijfermateriaal dat beschikbaar is omtrent het legaal vuurwapenbezit controversieel. Enerzijds worden de registraties niet door elk politiekorps consequent en consistent uitgevoerd, anderzijds bevestigde een rapport van Comité P van 2004 de onbetrouwbaarheid van het CWR doordat er een ondermaatse doorstroming naar het CWR werd vastgesteld (Comité P, 2004). Het onderzoek van Comité P heeft immers aangetoond dat 21% van de legaal verkregen vuurwapens ofwel laattijdig ofwel (nog) niet geregistreerd werden in het CWR en dat 30% van de

registraties een foutieve beschrijving van het wapen of foutieve gegevens van de wapenbezitter bevat (Comité P, 2004).

Hoewel het CWR met verschillende problemen kampt, is deze databank de beste gegevensbron om het geregistreerd legaal wapenbezit in België in kaart te brengen. Elk vergunningsplichtig wapen zou immers in principe geregistreerd moeten zijn in het CWR. We zullen in dit hoofdstuk dan ook eerst het geregistreerd legaal wapenbezit bespreken aan de hand van cijfers uit het CWR. Vervolgens trachten we het illegaal wapenbezit in ons land in kaart te brengen door eveneens beroep te doen op het CWR. Alle inbeslaggenomen wapens worden normaliter hierin geregistreerd. Daarnaast analyseren we voor het illegaal wapenbezit ook een andere gegevensbron, namelijk de politionele databank.

2. Geregistreerd legaal wapenbezit

In 2005, vóór het in werking treden van de nieuwe wapenwet, waren er naar schatting 1,5 à 2 miljoen vuurwapens in omloop. In dit cijfer is niet enkel het aantal legale, maar ook het aantal illegale vuurwapens betrokken (Duquet & Goris, 2017). Dit cijfermateriaal werd gebruikt door de media en in de communicatie van de federale regering, maar het is niet volledig duidelijk van waar dit cijfer komt en hoe men deze schatting kon maken.⁴⁹ Doordat er zo weinig geweten is over het aantal vuurwapens in omloop werd in 1989 het CWR opgericht. Met de invoering van de nationale databank beoogde men een beter zicht te hebben op het aantal legale wapens in omloop in België. Sinds 1989 wordt immers elke aankoop van een vergunningsplichtig wapen, alsook de aankoop van een jacht- en sportwapen die voor de nieuwe wapenwet nog niet vergunningsplichtig waren, geregistreerd in de databank. Met de invoering van de nieuwe wapenwet in 2006 moeten daarenboven alle vergunningsplichtige wapens die in ons land circuleren, geregistreerd worden in het CWR. Een aantal overgangsmaatregelen, zoals besproken in het tweede hoofdstuk, gingen nadien van kracht om iedereen voldoende tijd te geven om zijn wapens te laten registreren in het CWR.

De amnestie- en overgangperiode, die uiteindelijk zou duren tot en met 31 oktober 2008, heeft ervoor gezorgd dat illegale wapens konden ingeleverd worden en dat men voor legale wapens een vergunning kon aanvragen. In de overgangperiode konden bovendien ook vergunningen aangevraagd of ingeleverd worden voor wapens waarvoor men reeds voor de wetswijziging een vergunning had. Al deze overgangsmaatregelen hebben ervoor gezorgd dat wapens die voorheen niet gekend waren bij de overheidsdiensten, nu gekend zijn door de registratie in het CWR. Uit cijfers van de provinciale wapendiensten blijkt dat er in de betreffende overgangperiode 2006 - 2008 minstens 198,000 wapens werden ingeleverd waarvan minstens 125,000 wapens werden vernietigd (Baert, 2017). Echter, niet alle provincies hebben alle ingeleverde wapens consequent geregistreerd waardoor we niet kunnen achterhalen hoeveel wapens er exact ingeleverd en vernietigd zijn (Duquet

⁴⁹ In de aanloop naar de invoering van de nieuwe wapenwet werd er in verschillende persberichten van de federale ministerraad verwezen naar deze schatting. Zo onder meer in het persbericht van 3 juni 2005 en 4 maart 2005.

& Van Alstein, 2011). Bovendien zeggen de cijfers niets over de verhouding tussen de legale en de illegale wapens die werden ingeleverd (Duquet & Van Alstein, 2011). Cijfers van FOD Justitie tonen verder aan dat er in de periode 2006 – 2009 bij benadering 185,000 aanvragen werden ingediend voor het vernieuwen van oude wapenvergunningen. Er werden tussen 2006 en 2008 ook minstens 12,500 aanvragen ingediend voor het verkrijgen van een vergunning voor passief wapenbezit waarvan er minstens 2,600 aanvaard werden en minstens 300 geweigerd werden (Duquet & Van Alstein, 2011). Ook voor deze cijfers is de nodige voorzichtigheid geboden omdat niet alle provinciale besturen de aanvragen voor passief wapenbezit hebben bijgehouden.⁵⁰

Het CWR maakt een onderscheid tussen actieve en passieve wapens. Passieve wapens, niet te verwarren met het passief wapenbezit, zijn de wapens die als gestolen, verloren of ingeleverd werden aangegeven en actieve wapens zijn de wapens waarvan men weet dat die effectief nog in het bezit zijn van iemand.⁵¹ In 2005 stonden er in het CWR ongeveer 890,000 actieve wapens geregistreerd: 687,000 verweer- en oorlogswapens en 203,000 jacht- en sportwapens (Baert, 2015). Uit onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut is gebleken dat vlak na de wapenwetswijziging, in oktober 2006, ongeveer 788,000 actieve vuurwapens in het CWR geregistreerd stonden. Enkele jaren later, in maart 2010, stonden er nog slechts 740,000 actieve vuurwapens geregistreerd in de nationale databank (Duquet & Van Alstein, 2011). Dit betekent dat er een daling waarneembaar is van het aantal geregistreerde actieve vuurwapens van bij benadering 6% in de periode 2006 - 2010. Deze dalende trend lijkt zich verder te zetten, want volgens de meest recente cijfers stonden er op 1 januari 2016, tien jaar na de wapenwetswijziging, exact 647,388 wapens in het CWR geregistreerd (Knack, 2016).

Naast het aantal actieve vuurwapens bevat het CWR, zoals eerder aangehaald, ook gegevens over zogenaamde passieve vuurwapens. Uit statistieken blijkt dat er in de periode 2006 – 2010 ongeveer 15,000 en 2,500 vuurwapens als respectievelijk verloren en gestolen geregistreerd werden (Duquet & Van Alstein, 2011). Vooral de stijging van het aantal verloren vuurwapens is opmerkelijk, wetende dat tussen 1991 en 2006 slechts 6,000 vuurwapens als verloren werden aangegeven. Ook opvallend is dat vooral de verweer- en oorlogswapens massaal als verloren werden aangegeven. Hier heeft het Vlaams Vredesinstituut twee plausibele verklaringen voor. Een eerste is dat wapenbezitters hun wapen wilden laten regulariseren in de overgangperiode, maar toen merkten dat zij het wapen effectief verloren hadden (Duquet & Van Alstein, 2011). Een tweede mogelijke verklaring is het onterecht aangifte doen van het verlies van een verweer- en oorlogswapen. Volgens de nieuwe wapenwet is er immers een wettige reden vereist voor het houden van een dergelijk wapen. Mogelijks hadden wapenbezitters geen wettige reden en beslisten zij om het wapen als verloren aan te geven. Dit had als gevolg dat het vuurwapen als een passief vuurwapen geregistreerd werd in het CWR terwijl het wapen eigenlijk illegaal in bezit werd gehouden (Duquet & Van Alstein, 2011).

⁵⁰ *Vr. en Antw. Senaat, Vr. nr. 4-2861, 22 januari 2009 (P. MONFILS).*

⁵¹ *Vr. en Antw. Senaat, Vr. nr. 5-5870, 15 maart 2012 (P. DE GROOTE).*

3. Illegaal wapenbezit

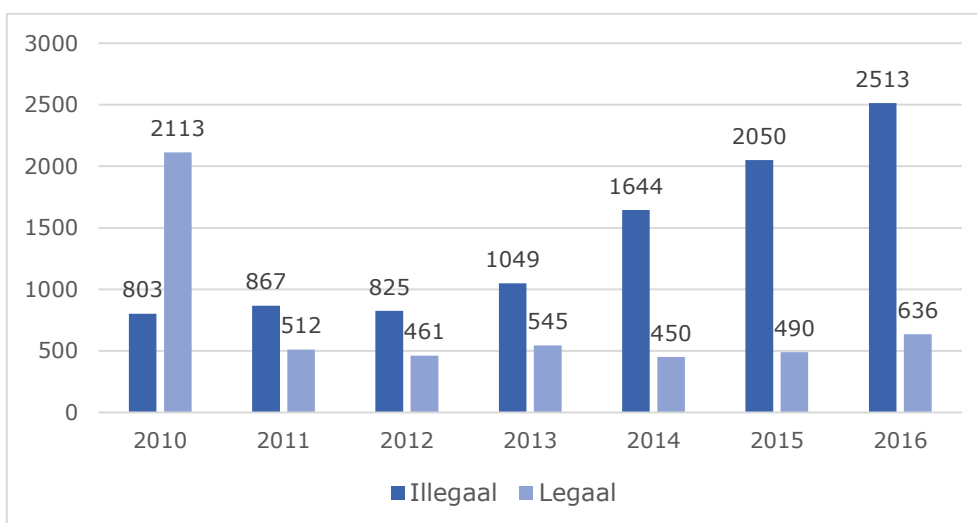
Er wordt geschat dat er in 2005, vóór het in werking treden van de nieuwe wapenwet, 630,000 à 1,1 miljoen illegale vuurwapens waren (Duquet & Goris, 2017). Zoals eerder vermeld, is het moeilijk om hierover concrete uitspraken te doen. Desondanks kunnen de politionele databanken en het CWR wel een zekere indicatie geven van het aantal in omloop zijnde illegale wapens.

3.1. Illegaal wapenbezit in het CWR

Een eerste bron die het mogelijk maakt om het illegaal wapenbezit in te schatten, is het CWR. Sinds 2010 zijn politiediensten immers verplicht om de in beslag genomen illegale vuurwapens te registreren. In januari 2017 stonden er in totaal 24,597 vuurwapens geregistreerd als zijnde in beslag genomen waarvan 14,815 legale en 9,782 illegale vuurwapens. Het verschil tussen het aantal illegale en legale vuurwapens is te wijten aan het registratiebeleid. Sinds 2010 moeten alle illegale vuurwapens immers geregistreerd worden in het CWR terwijl dit voor de legale vuurwapens reeds vóór 2010 werd gedaan. Zo werden er vóór 2010 in totaal 9,639 in beslag genomen legale vuurwapens geregistreerd in het CWR en slechts 40 illegale vuurwapens. In beslag genomen wapens worden uiteindelijk teruggegeven, verbeurdverklaard of verkocht. De meerderheid van de inbeslagnames wordt echter vernietigd door de Proefbank van Luik (Duquet & Goris, 2017).

Uit een analyse van het Vlaams Vredesinstituut blijkt dat er tussen 2010 en 2016 jaarlijks gemiddeld 1,393 illegale vuurwapens en 744 legale vuurwapens in beslag genomen en geregistreerd werden in het CWR (Duquet & Goris, 2017). Opmerkelijk is dat er vanaf 2012 een stabilisatie is van het aantal in beslag genomen legale vuurwapens en dat er daarentegen een sterke stijgende trend kan waargenomen worden van het aantal illegale wapens dat jaarlijks in beslag genomen wordt (Figuur 1). In 2010 werden 803 illegaal gehouden vuurwapens in beslag genomen. Elf jaar later, in 2015, registreerde men in het CWR 2,513 in beslag genomen illegale vuurwapens. Dit betekent een stijging van het jaarlijks in beslag genomen illegale vuurwapens van ongeveer 212% over een periode van zes jaar. Eerder onderzoek heeft echter nog geen verklaring voor deze stijging gevonden. Eveneens opmerkelijk is het grote aantal inbeslagnames van legale vuurwapens in 2010. Ook hier is er geen verklaring voor gevonden.

Figuur 1.: Jaarlijks aantal in beslag genomen legale en illegale vuurwapens geregistreerd in het CWR, 2010 - 2016

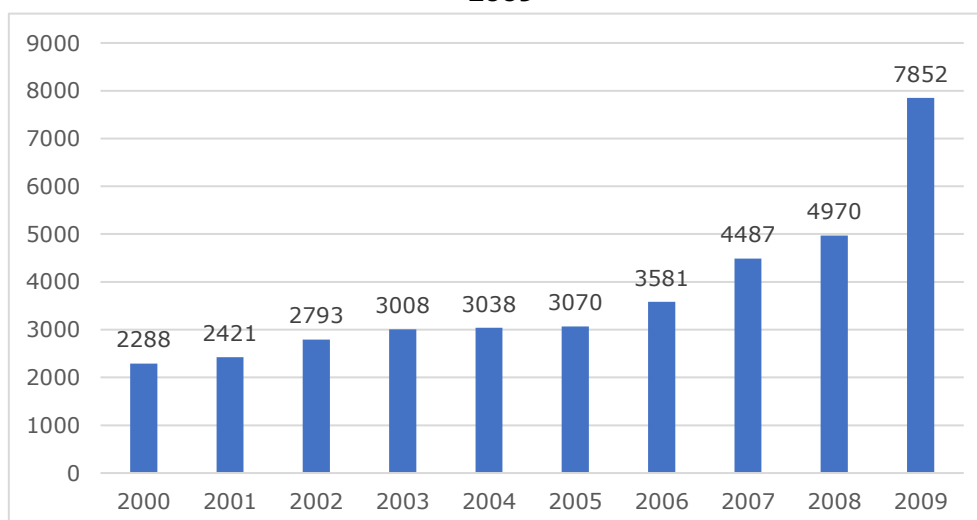

Bron: Vlaams Vredesinstituut (cijfers uit Centraal Wapenregister)

3.2. Illegaal wapenbezit in de politionele databanken

Naast registraties in het CWR kunnen de criminaliteitsstatistieken van de federale politie nuttig zijn bij de analyse van het illegaal wapenbezit. Voor de periode van 2006 tot 2009 leren de politionele criminaliteitsstatistieken ons dat er een stijgende trend waarneembaar is voor wat betreft het illegaal wapenbezit (Figuur 2). Het aantal vaststellingen in deze periode is maar liefst verdubbeld. De cijfers omvatten echter niet enkel vuurwapens, maar ook springstoffen en blanke wapens. Wanneer we de blanke wapens buiten beschouwing laten, is er eveneens een stijgende trend waarneembaar. In 2002 en 2007 werden immers respectievelijk 661 en 1,382 feiten van illegaal bezit van vuurwapens, munitie en springstoffen vastgesteld, wat een verdubbeling is (Duquet & Van Alstein, 2011).

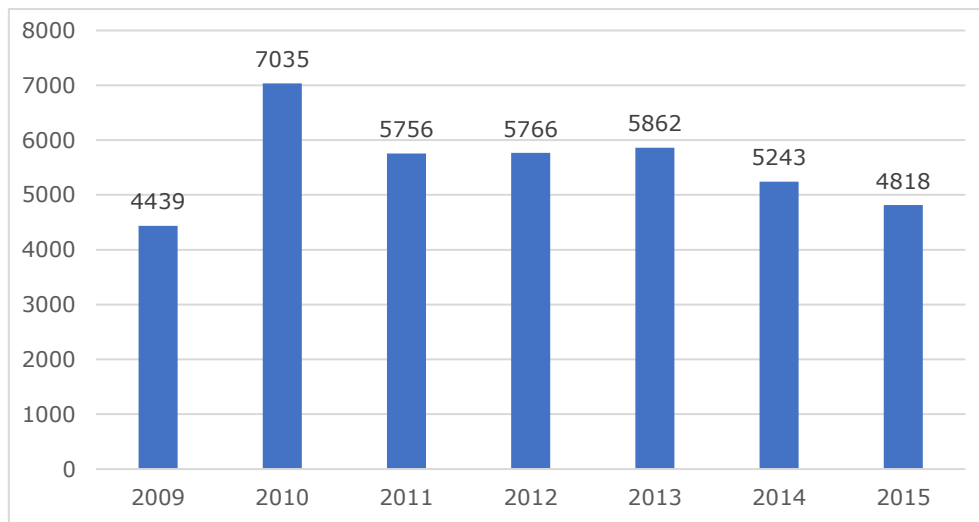
Figuur 2.: Jaarlijks aantal vaststellingen van illegaal bezit van wapens en springstoffen geregistreerd in de politionele databanken, 2000 - 2009

Bron: Vlaams Vredesinstituut (cijfers van Federale Politie)

Het Vlaams Vredesinstituut heeft eveneens in een recenter rapport de evolutie van het geregistreerd illegaal vuurwapenbezit in kaart gebracht aan de hand van de cijfers van de Federale Politie (Figuur 3.). In de periode van 2009 tot 2015 betreft het gemiddeld 5,500 gevallen. Opmerkelijk is de sterke stijging van het aantal geregistreerde feiten van illegaal vuurwapenbezit in 2010. De periode na 2010 is er daarentegen een zwakke dalende trend waarneembaar.

Figuur 3.: Jaarlijks aantal geregistreerde vaststellingen van illegaal vuurwapenbezit, 2009 - 2015

Bron: Vlaams Vredesinstituut (cijfers van Federale Politie)

Belangrijk om te vermelden is dat de besproken statistieken van de Federale Politie een weerspiegeling zijn van de vaststellingen van illegaal wapenbezit en dus niet van het aantal in beslag genomen wapens. De cijfers zijn dan ook eerder afhankelijk van inspanningen die de politie doet ter bestrijding van het illegaal wapenbezit dan dat ze de feitelijke omvang van illegaal wapenbezit weergeven. Bovendien kan de manier van registreren de statistieken beïnvloeden. Zo worden niet alle inbreuken overal en altijd geregistreerd. Daarnaast kan een gebrek aan wapenexpertise bij de politieambtenaar leiden tot dubbele of incorrecte registraties (Duquet & Goris, 2017). We moeten met andere woorden zeer voorzichtig zijn met het trekken van conclusies omtrent illegaal wapenbezit.

3.3. Vergelijking CWR en politionele databank

Wanneer we de analyses van de twee gegevensbronnen vergelijken, zien we dat er een groot verschil is tussen de cijfers uit het CWR en de politionele criminaliteitsstatistieken. In de periode 2009 - 2015 werden er immers jaarlijks gemiddeld 5,500 feiten van illegaal wapenbezit vastgesteld door de politie terwijl er in de periode 2010-2016 jaarlijks gemiddeld 1,400 inbeslagnames van illegale vuurwapens werden geregistreerd in het CWR. Dit doet vermoeden dat, hoewel de ordediensten er toe verplicht zijn, niet alle in beslag genomen vuurwapens in het CWR worden geregistreerd of dat het gemiddelde van 5,500 geregistreerde feiten van illegaal vuurwapenbezit ook cijfers van niet-vuurwapens bevat

(Duquet & Goris, 2017). Voor zover de gegevens betrouwbaar zijn, blijkt dat er na de invoering van de nieuwe wapenwet een stijging is van het illegaal wapenbezit. Volgens de politie is de meerderheid van de vaststellingen van illegaal wapenbezit eerder te wijten aan het niet voldoen aan de wettelijke verplichtingen, zoals de vergunningsverplichting, dan vaststellingen gelinkt aan het criminele milieu (Duquet & Goris, 2017). Veel particulieren hebben hun wapens dan ook nog niet geregulariseerd. De aangekondigde nieuwe amnestieperiode probeert hierop een antwoord te bieden.

4. Besluit

Met betrekking tot het wapenbezit in België kunnen verschillende conclusies getrokken worden. Ten eerste kunnen we stellen dat de invoering van het CWR een goed idee is om een betere controle te hebben over het geregistreerd legaal wapenbezit in België. Echter, het CWR kent ook zijn problemen. Zo worden niet alle legale wapens consequent en consistent geregistreerd door de politieambtenaren, mede door het gebrek aan wapenexpertise bij de bevoegde diensten. Dit maakt dat het CWR op dit ogenblik nog niet het ideale instrument is om de totale omvang van legaal wapenbezit exact te bepalen. Ten tweede lijkt het erop dat het geregistreerd legaal vuurwapenbezit gedaald is na de invoering van de nieuwe wapenwet in 2006. Er staan sindsdien immers minder wapens geregistreerd in het CWR. Wat het illegaal vuurwapenbezit betreft ten slotte, blijkt dat dit gestegen is waardoor politiediensten en andere instanties juist minder zicht hebben op het totaal aantal in omloop zijnde wapens.

Hoofdstuk IV: impact van een wapenwetgeving: inzichten uit eerder onderzoek

1. Inleiding

Criminaliteitsstatistieken, maar evenzeer de zelfmoordcijfers, het aantal vuurwapendoden en de data rond wapenbezit verschillen van land tot land. Allereerst, wat betreft de criminaliteitsstatistieken, tonen de cijfers aan dat het aantal geregistreerde misdrijven in de EU gedaald zijn doorheen de tijd. In 2012 werd immers 12% minder criminaliteit geregistreerd in vergelijking met 2009. Echter, deze trend is er niet in alle lidstaten (Eurostat, z.j.). Terwijl het aantal misdrijven in Engeland en Wales in de periode 2007 – 2012 daalde met respectievelijk 25% en 29%, stelde de politie van Luxemburg in diezelfde periode 25% meer misdrijven vast (Eurostat, z.j.). De zelfmoordcijfers vervolgens verschillen ook opmerkelijk. Zo ligt het Belgisch suïcidecijfer ongeveer 1,5 keer hoger dan het EU-gemiddelde waarmee ons land zich binnen de top zes positioneert van Europese lidstaten met de hoogste zelfmoordstatistieken (Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, 2017). Dit in tegenstelling tot buurland Nederland dat een suïdecijfer heeft dat beduidend lager ligt dan het Europees gemiddelde. Voor het aantal vuurwapendoden ten slotte blijkt uit de statistieken van de WHO dat er in de lidstaten van de EU in de periode 2000 - 2010 bij benadering 87,000 doden zijn gevallen als gevolg van vuurwapenwonden wat een gemiddelde is van ongeveer 6,700 slachtoffers per jaar (Duquet & Van Alstein, 2015). Globaal gezien is er in de EU een dalende trend waarneembaar. In de periode 2000 - 2010 zijn de cijfers gedaald met ongeveer 20%, dit in alle Europese landen met uitzondering van Cyprus en Ierland (Duquet & Van Alstein, 2015). Ondanks die algemene dalende trend zijn er tussen de EU-landen ook heel wat verschillen op te merken wat betreft het aantal vuurwapendoden. De landen met het hoogste aantal vuurwapendoden per 100,000 inwoners zijn Montenegro, Servië, Finland en Cyprus; landen met relatief lage sterftcijfers zijn Roemenië, Polen, Verenigd Koninkrijk en Nederland (Duquet & Van Alstein, 2015).

Naast de criminaliteits- en zelfmoordcijfers verschilt ook het wapenbezit sterk tussen landen. Dit kunnen we afleiden uit de *International Crime Victims Survey* (ICVS). In deze enquête werden 300,000 individuen uit 78 verschillende landen bevraagd, dit onder meer over het wapenbezit in hun land. Uit de resultaten van het ICVS blijkt dat in 2004 11.4% van de Belgische huishoudens in het bezit was van een vuurwapen (Duquet & Van Alstein, 2015). In buurlanden Nederland, Duitsland en Frankrijk waren dat er respectievelijk 4.8%, 12.5% en 16.1%. De vier Europese landen met het hoogste percentage van vuurwapenbezit in huishoudens in 2004 waren Finland (37.9%), Zwitserland (26.6%), Noorwegen (26.1%) en IJsland (23.5%) (Duquet & Van Alstein, 2015).

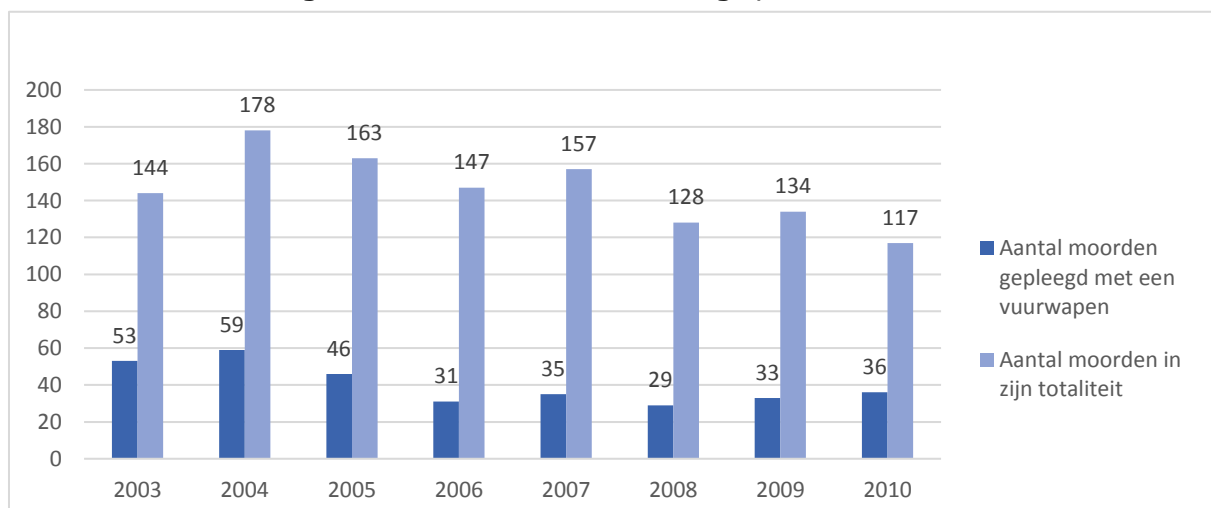
Voorgaande statistieken tonen duidelijk aan dat er heel wat verschillen zijn tussen landen op gebied van criminaliteit, vuurwapendoden, suïcide en wapenbezit. Het is dan ook relevant te onderzoeken of deze verschillen in verband gebracht kunnen worden met het van toepassing zijn van een zekere wapenwetgeving. Hoewel Europese richtlijnen een harmonisering beogen van de wetten in EU-

lidstaten is dit nog niet geheel van de grond gekomen voor wat betreft wapenwetgeving (Wapenunie, z.j.). In dit hoofdstuk zullen we daarom reeds gevoerd onderzoek naar de impact van een wapenwetgeving op criminaliteit en zelfmoord evalueren waarbij onze aandacht in het bijzonder uitgaat naar gebruikte methodologieën. Alvorens we beroep doen op internationale studies, wordt een studie naar de impact van de Belgische wapenwet bestudeerd. Een afweging van de voor- en nadelen van de gebruikte onderzoeksmethodes stelt ons in staat om een gepaste methodologie te kiezen voor het empirisch onderzoek verder in deze thesis.

2. Belgische studie

Onderzoek naar de impact van de nieuwe Belgische wapenwet is slechts in geringe mate gevoerd door een beschrijvende analyse van Duquet en Van Alstein, twee onderzoekers bij het Vlaams Vredesinstituut (Duquet & Van Alstein, 2015). In hun studie werd de trend geanalyseerd van aan de ene kant vuurwapen gerelateerde moorden en suïcides, en daartegenover het aantal moorden en zelfmoorden in zijn totaliteit. Daarbij werd gebruik gemaakt van statistieken uit de *European Detailed Mortality Database* (EDMB) van de WHO. Bij het bekijken van cijfers van het aantal moorden (Figuur 4) kunnen we opmerken dat het jaarlijks gemiddeld aantal moorden gepleegd met een vuurwapen daalde van 53 in de vierjarige periode vóór de nieuwe wapenwet naar 33 in de vierjarige periode na de nieuwe wapenwet. Dit betekent een daling van 37%. Ook het totaal aantal moorden daalde, weliswaar met slechts 17% (Duquet & Van Alstein, 2015).

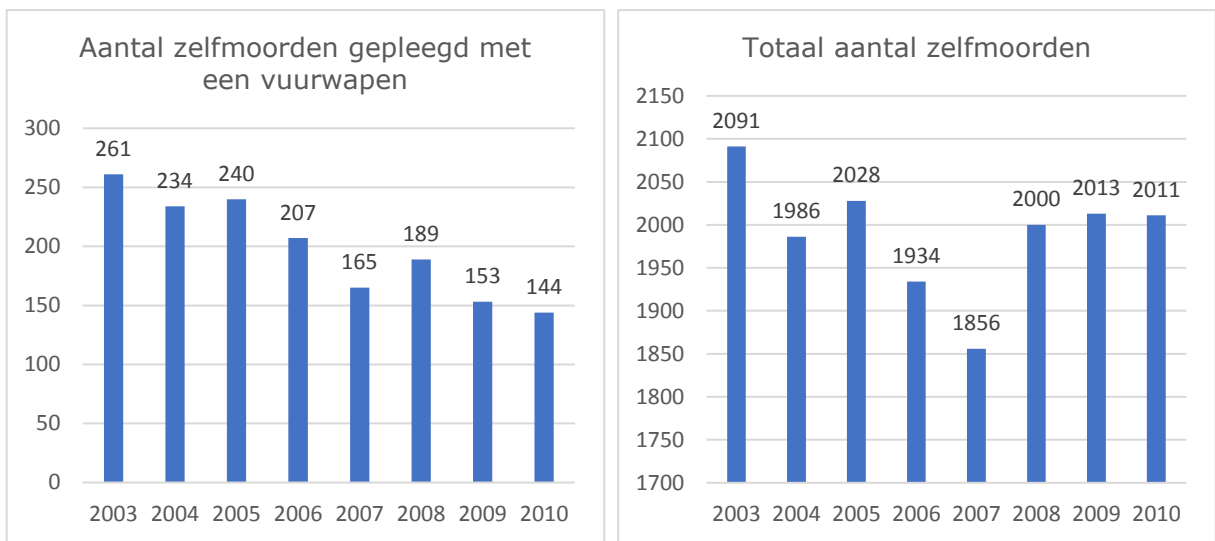
Figuur 4.: Aantal moorden in België, 2003 - 2010

Bron: Duquet & Van Alstein (cijfers uit EDMB)

De meeste vuurwapenslachtoffers vallen echter niet bij moorden, maar bij succesvolle zelfmoordpogingen waarvan de evolutie wordt weergegeven in onderstaande grafieken (Figuur 5). Daaruit blijkt dat er in de periode 2003 – 2005 jaarlijks gemiddeld 245 personen zelfmoord pleegden met een vuurwapen. Dit aantal is gedaald naar 163 voor de periode 2007 – 2010, een daling van 34%. Het jaarlijks gemiddelde van het totaal aantal suïcides daalde ook, weliswaar slechts met 3% (Duquet & Van Alstein, 2015).

Figuur 5.: Aantal zelfmoorden in België, 2003 - 2010

Bron: Duquet & Van Alstein (cijfers uit EDMB)

Het onderzoek van Duquet & Van Alstein (2015) naar de impact van de nieuwe Belgische wapenwet staat ons toe te concluderen dat zowel het aantal vuurwapendoden als het aantal moorden en zelfmoorden gedaald is. Niettemin zijn er een aantal tekortkomingen bij de gebruikte onderzoeksmethode. Zo werd de verkennende analyse uitgevoerd voor een tamelijk kort tijdsbestek en werd er niet gecontroleerd voor socio-demografische factoren zoals werkloosheid (Duquet & Van Alstein, 2015). Daarnaast werd er ook geen rekening gehouden met een mogelijke dalende trend vóór de wapenwetwijziging (Duquet & Van Alstein, 2015). Een vierde nuance die we moeten maken is het feit dat de onderzoekers zich beperkt hebben tot moorden, terwijl we ook geïnteresseerd zijn in de impact van de nieuwe Belgische wapenwet op andere vormen van criminaliteit. Al deze beperkingen zorgen ervoor dat het niet mogelijk is om te concluderen dat er een causaal verband bestaat tussen de nieuwe wapenwet enerzijds en zelfmoorden en criminaliteit anderzijds. In de volgende secties van dit hoofdstuk doen we daarom beroep op internationale studies die de impact van een wapenwet bestudeerden en waarin een andere methodologie dan een beschrijvende analyse gebruikt wordt.

3. Internationale studies

3.1. De impact van een algemene wapenwet

Er zijn verschillende benaderingen mogelijk ter wijziging van een wapenwet. Zo kan een algemene wapenwet ingevoerd worden die meerdere aspecten behelst. Een dergelijke wet focust niet specifiek op één aspect van de regelgeving, zoals bezit of verkoop, maar wijzigt de wapenwet op verschillende vlakken. De Belgische wapenwetwijziging van 2006 is een typisch voorbeeld hiervan, omdat de nieuwe wapenwet de oude in zijn geheel heeft vervangen. Een andere benadering ter wijziging van

een wapenwet is een specifieke hervorming die zich beperkt tot slechts één aspect van de regelgeving. De impact van dergelijke wetten komt later in dit hoofdstuk aan bod.

3.1.1. Algemene wapenwetten

Een voorbeeld van een algemene wapenwet die vergelijkbaar is met de nieuwe Belgische wet is de *National Firearms Agreement* (NFA) die in Australië werd ingevoerd in 1996. De impact van deze NFA werd onderzocht door Baker en McPhedran (2007), Neill en Leigh (2007), Ozanne-Smith *et al.* (2004) en Chapman *et al.* (2004). De wet omvat onder andere volgende bepalingen:

- een *buyback program* voor verboden wapens: de overheid koopt een ingeleverd verboden wapen op voor een bedrag conform de marktwaarde van het tuig;
- verplichte registratie voor vuurwapens;
- vergunningsvereisten die een reden voor vuurwapenbezit bewijzen;
- ten minste 18 jaar zijn om een wapen aan te kopen;
- licenties voor vuurwapenhandelaren;
- verplichte controles voor wapenverkoop;
- een wachtperiode van 28 dagen voor de aankoop van een vuurwapen;
- strenge vereisten voor vuurwapenopslag (Santaella-Tenorio *et al.*, 2016).

Een tweede vergelijkbare algemene wapenwet is de Canadese Bill C-51 die in werking trad in 1977. Onderzoek naar de impact van de Bill C-51 werd onder meer uitgevoerd door Leenars *et al.* (2001, 2003). Deze wapenwet bevat onder meer de volgende bepalingen:

- hogere straffen voor het gebruik van een vuurwapen bij een strafbaar feit;
- verbod op verkoop van volautomatische vuurwapens;
- vereiste vergunningen voor verkoop van vuurwapens;
- specifieke procedures voor wapenopslag (Santaella-Tenorio *et al.*, 2016).

Een derde en laatste algemene wapenwet die we bespreken is de Oostenrijkse vuurwapenwet van 1997. De impact van deze algemene wet werd onderzocht door Kapusta *et al.* (2007). Naar analogie van de nieuwe Belgische wapenwet omvat de wet onder andere de volgende regels:

- een wettelijke reden vereist voor vuurwapenbezit;
- een minimumleeftijd voor de aankoop van een wapen;
- strengere opslagvoorschriften;
- verplichte psychologische tests;
- achtergrondcontroles voor de aankoop van bepaalde types van vuurwapens (Duquet & Van Alstein, 2015).

Santaella-Tenorio *et al.* (2016) hebben in een syntheseonderzoek 125 studies, waaronder bovenstaande studies, naar de impact van een wapenwet bestudeerd en konden besluiten dat er overtuigend bewijs is dat een algemene wapenwet die meerdere aspecten van regelgeving behelst, alsook een gelijktijdige implementatie van verschillende wapenwetten, het meest effectief is om de suïcide- en moordcijfers te beïnvloeden (Santaella-Tenorio *et al.*, 2016). Daarentegen kwam deze algemene conclusie niet naar boven in elk van de 125 onderzochte studies. Dit is logisch omdat elke

wapenwet verschillend is en elk land gekenmerkt wordt door andere socio-demografische factoren. Bovendien verschillen de bevindingen van de bestudeerde onderzoeken naar eenzelfde wapenwet, wat doet vermoeden dat de gekozen onderzoeksmethode ook een rol speelt. Een gelijkenis die wel treffend is, is dat in bijna alle studies de effectiviteit van een wapenwet geëvalueerd werd door de impact op het aantal vuurwapendoden bij moorden en suïcides te meten, niettegenstaande dat er in deze thesis ook gefocust wordt op andere vormen van criminaliteit.

3.1.2. Methodologieën gebruikt bij het bestuderen van een algemene wapenwet

In deze sectie bespreken we de statistische methodologieën die gebruikt werden in studies naar de impact van algemene wapenwetten. In onderstaande tabel worden die methodes tevens op een schematische manier weergegeven (Tabel 1).

Een eerste aanpak die vaak gebruikt wordt om de impact van een wapenwet te evalueren, is een *interrupted time-series analysis* (ITS-studie). Dit model is gebaseerd op een tijdreeks van gegevens onderbroken door een interventie op een bepaald tijdstip, in dit geval de invoer van een algemene wapenwet. Eerst wordt aan de hand van gegevens met betrekking tot de pre-interventieperiode een voorspelling gemaakt van de evolutie van een variabele voor de post-interventieperiode (Bernard *et al.* 2017). De verwachte trend kan zo omschreven worden als een hypothetische situatie waarbij er abstractie wordt gemaakt van een interventie en waarbij er gekeken wordt hoe een bepaalde variabele, bijvoorbeeld het aantal suïcides of misdrijven, evolueert indien de interventie niet had plaatsgevonden (Bernard *et al.*, 2017). Vervolgens wordt de voorspelde evolutie vergeleken met die van de werkelijke. Het verschil wordt geacht de impact van de interventie te zijn.

Baker & McPhedran (2007) gebruikten een dergelijke ITS-analyse om de impact van de Australische NFA te onderzoeken op vuurwapenmoorden en -zelfmoorden. De voorspelde trend van het aantal moorden en suïcides met vuurwapens wordt vergeleken met de werkelijk geobserveerde waarden om de impact van de NFA te bepalen. In het onderzoek werden geen controlevariabelen opgenomen, maar door de ITS-analyse tevens toe te passen op moord en suïcide zonder vuurwapens wordt er gecontroleerd voor versturende factoren zoals maatschappelijke veranderingen die plotselinge sterftegevallen beïnvloeden. Neill & Leigh (2007) stelden zich vragen bij de uitvoering van dit onderzoek en gingen daarom op een andere manier te werk om de impact van de NFA te onderzoeken. In eerste instantie bekeken zij een langere tijdsperiode (Neill & Leigh, 2007). Ten tweede maakten Neill & Leigh in hun verdere analyse gebruik van de log van *death rates*⁵² in plaats van het niveau van *death rates* voor de berekening van de voorspelde trends aangezien de voorspellingen zo nooit negatief kunnen worden (Neill & Leigh, 2007). Deze aanpassingen resulteerden in andere onderzoeksresultaten, want in tegenstelling tot Baker & McPhedran (2007) concluderen Neill & Leigh (2007) dat de NFA wel geleid heeft tot een significante daling van het aantal vuurwapenmoorden- en suïcides. Tot slot bekritisieren de onderzoekers in hun paper het gebruik van niet-vuurwapendoden als controlegroep. Deze aanpak laat volgens Neill & Leigh (2007)

⁵² *Death rates* zijn criminaliteitsindexen: aantal misdrijven per 1,000 inwoners.

de ruimte aan onderzoekers om geprefereerde conclusies te trekken, want indien uit de analyse zou blijken dat niet-vuurwapendoden significant zijn gestegen, kunnen onderzoekers beweren dat er een substitutie-effect heeft plaatsgevonden en de NFA dus niet geslaagd is in zijn opzet. Indien uit de analyse eveneens zou blijken dat het aantal niet-vuurwapendoden significant gedaald is, kunnen onderzoekers beweren dat andere socio-economische factoren aan de basis liggen van de reductie in vuurwapendoden (Neill & Leigh, 2007). Het is met andere woorden volgens Neill en Leigh niet opportuun om niet-vuurwapendoden te gebruiken als een controlegroep én als een test voor het substitutie-effect in een ITS-analyse.

Een variant van een ITS-analyse waarbij er wel rekening wordt gehouden met tijdsafhankelijke versturende variabelen is bekend als de *controlled interrupted time-series analyses*. In een dergelijke analyse wordt immers een controlegroep toegevoegd die niet beïnvloed wordt door een interventie (Bernal et al., 2017). Ozanne-Smith *et al.* pasten deze methode toe in hun onderzoek naar de impact van de NFA door het aantal vuurwapendoden te vergelijken tussen de staat Victoria, waar in 1988 reeds een wapenwet ingevoerd werd, en de rest van Australië, dit gedurende drie opeenvolgende periodes. Concreet gaat het om volgende tijdspannes:

- periode 1: geen wapenwetgeving in Victoria en Australië (1979 – 1986);
- periode 2: wapenwetgeving enkel in Victoria, niet in heel Australië (1988 – 1995);
- periode 3: wapenwetgeving (NFA) in heel Australië (1997 – 2000).

Aan de hand van een Poisson regressiemodel konden de aan vuurwapen gerelateerde sterftegevallen tussen Victoria en de rest van Australië vergeleken worden gedurende de drie vernoemde periodes van de wetgevingshervorming. Een dergelijk regressiemodel kunnen we echter niet gebruiken bij het analyseren van de Belgische wapenwet, omdat de wet geldt voor het hele Belgische grondgebied.

Een alternatief voor een ITS-analyse werd gebruikt door onder meer Kapusta *et al.* (2007) in hun onderzoek naar de impact van de Oostenrijkse wapenwet van 1997. In tegenstelling tot ITS-studies werd er door de onderzoekers geen prognose gemaakt van een trend. Echter, de waargenomen trends van de moord- en suïdecijfers werden vergeleken voor en na 1998 om te onderzoeken of er een significante verandering van de trend plaatsvond (Kapusta *et al.*, 2007). De onderzoekers controleerden daarbij voor andere factoren door ook werkloosheid en alcoholgebruik als variabelen op te nemen in de Poisson regressiefuncties die werden gebruikt om de trends te berekenen.

Een laatste methode die ook vaak toegepast wordt om de effectiviteit van een wapenwet te evalueren, is een tijdreeksstudie waarbij men gebruik maakt van een multivariabele regressieanalyse. Deze methode werd o.a. toegepast door Leenaars *et al.* (2001 & 2003) om de impact van de Canadese Bill-C51 op moord en suïcide te onderzoeken. Regressiefuncties werden opgesteld inclusief een dummy-variabele en een aantal controlevariabelen.

Tabel 1.: Onderzoeksmethodes gebruikt in studies naar de impact van algemene wapenwetten

Studie	Doel onderzoek	Onderzoeksmethode	Gebruikte variabelen
Baker & McPhedran (2007)	Impact van de NFA op vuurwapenmoorden en -suïcides	<u>Longitudinaal onderzoek: ITS-analyse</u> Via de tijdreeks van het aantal vuurwapen(zelf)moorden in de periode 1979 – 1995 werden de waarden van de trend ná 1996 geschat. Vervolgens werden de voorspelde waarden vergeleken met de geobserveerde waarden. Om het substitutie-effect te onderzoeken en te controleren voor socio-economische factoren die mogelijks een invloed hebben, werd ook de impact van de NFA op (zelf)moorden zonder vuurwapens onderzocht.	Jaarlijkse <i>death rates</i> : aantal moorden met vuurwapen, aantal moorden zonder vuurwapen, aantal zelfmoorden met vuurwapen en aantal zelfmoorden zonder vuurwapen over periode 1979 - 2004.
Neill & Leigh (2007)	Impact van de Oostenrijkse wapenwet van 1997 op vuurwapenmoorden en -suïcides	<u>Longitudinaal onderzoek: ITS-analyse</u> Als beginscenario werd het onderzoek van Baker & McPhedran (2007) genomen. Dezelfde onderzoeksmethode paste men toe met de volgende wijzigingen: een langere tijdshorizon en het gebruik van de log van de <i>death rates</i> i.p.v. de level van de <i>death rates</i> .	Jaarlijkse <i>death rates</i> : aantal (vuurwapen)moorden en aantal (vuurwapen)zelfmoorden van 1915 t.e.m. 2004.
Kapusta <i>et al.</i> (2007)	Impact van de NFA op moord en suïcide	<u>Longitudinaal onderzoek: tijdreeksstudie</u> Via twee Poisson regressieanalyses werden de trends van het aantal suïcides en moorden vóór en ná 1998 bepaald. Vervolgens analyseerde men of er een significante verandering in de trend plaatsvond.	Jaarlijkse <i>death rates</i> : aantal suïcides en vuurwapenmoorden van 1985 t.e.m. 2005. Controlevariabelen: alcoholconsumptie per capita, werkloosheidspercentage en aandeel jonge mannen in de bevolking.
Leenaars <i>et al.</i> (2001)	Impact van de Bill-C51 op moord	<u>Longitudinaal onderzoek: tijdreeksstudie met een multivariabele regressieanalyse</u> Via een regressiefunctie werden verschillende variabelen opgenomen die een impact hebben op de moordcijfers in Canada. Een dummy-variabele werd gebruikt om de impact van de wetgeving te onderzoeken. Vervolgens werd er gekeken welke parameters een significante impact hebben gehad.	Afhankelijke variabele: Jaarlijks aantal moorden (mét vuurwapen, zónder vuurwapen en in totaliteit). Onafhankelijke variabelen: dummy-variabele (1 voor de periode na de Bill-C51 en 0 voor de periode vóór de Bill-C51) en verschillende controlevariabelen.

Leenaars <i>et al.</i> (2003)	Impact van de Bill-C51 op zelfmoord	<u>Longitudinaal onderzoek: tijdreeksstudie met een multivariabele regressieanalyse</u> Via een regressiefunctie werden verschillende variabelen opgenomen die een impact hebben op de suïdecijfers in Canada. Een dummy-variabele werd gebruikt om de impact van de wetgeving te onderzoeken. Vervolgens werd er gekeken welke parameters een significante impact hebben gehad.	Afhankelijke variabele: Jaarlijks aantal suïcides (mét vuurwapen, zónder vuurwapen en in totaliteit). Onafhankelijke variabelen: dummy-variabele (1 voor de periode na de Bill-C51 en 0 voor de periode vóór de Bill- C51) en verschillende controlevariabelen.
-------------------------------------	---	--	--

Een grote tekortkoming van studies die de impact van een algemene wapenwet hebben bestudeerd, is dat men niet kan identificeren welk aspect of welke aspecten van de regelgeving nu de grootste impact uitoefenen. Daarom gaat de volgende sectie in op de impact van specifieke wapenwetten die zich beperken tot één aspect van de wapenwet.

3.2. De impact van een specifieke wapenwet

Een overheid kan met een specifieke wapenwet restricties opleggen aan o.a. verkoop, aankoop, bezit, gebruik of opslag van vuurwapens. Wetten specifiek gericht op bepaalde soorten wapens of wetten die de strafbepalingen wijzigen zijn eveneens gebruikelijk. Santaella-Tenorio *et al.* (2016), die ook al in de vorige sectie aan bod kwamen, hebben in hun syntheseonderzoek eveneens een aantal studies betreffende specifieke wapenwetten bestudeerd om te analyseren of bijvoorbeeld wetten die gericht zijn op het wapenbezit een grotere impact hebben dan wetten gericht op wapenverkoop. Niettemin konden zij geen algemene conclusies trekken, wat aantoont dat de effectiviteit van een wet afzonderlijk geëvalueerd moet worden.

3.2.1. Methodologieën gebruikt bij het bestuderen van specifieke wapenwetten

In tabel 2 worden de methodologieën opgesomd die gebruikt werden in de bestudeerde studies. We merken op dat vaak dezelfde statistische methodes gebruikt worden in studies naar specifieke wapenwetten in vergelijking met studies naar algemene wapenwetten. Een ITS-analyse werd bijvoorbeeld uitgevoerd door Reisch *et al.* (2013) in hun onderzoek naar de impact van de Army XXI op suïcide. De militaire hervorming van 2003 in Zwitserland heeft het aantal troepeneenheden met de helft verminderd en ervoor gezorgd dat het duurder werd voor militairen om na hun dienst een wapen aan te kopen. Bovendien moet er een wapenvergunning aangevraagd worden alvorens de aankoop kan gebeuren (Reisch *et al.*, 2013). Deze maatregelen beoogden een daling van het wapenbezit in Zwitserland. Reisch *et al.* (2013) vergeleken het aantal maandelijks suïcides in de periode na de hervorming met de voorspellingen voor diezelfde periode om de impact van de wetgeving te onderzoeken. Er werden eveneens twee controlegroepen opgenomen, met name vrouwen tussen 18 en 44 jaar en mannen tussen 44 en 53 jaar oud (Duquet & Van Alstein, 2015).

Ook multivariabele regressieanalyses worden toegepast naar analogie met de reeds besproken tijdreeksstudies van Leenaars *et al.* (2001, 2003). Een multivariabele regressieanalyse kan echter ook toegepast worden op *pooled data* wat wil zeggen dat gegevens niet enkel doorheen de tijd verzameld worden, maar ook op verschillende plaatsen. Dit type data wordt gebruikt door Cheng (2002) in zijn onderzoek naar de impact van Amerikaanse specifieke wapenwetten op aan vuurwapen gerelateerde misdrijven waaronder moord en overvallen. Voor zijn onderzoek verzamelde hij gegevens in de 50 Amerikaanse staten over een vijf jaar durende periode. In zijn regressieanalyse nam hij o.a. volgende controlevariabelen op: inkomen per capita, werkloosheidspercentage en bevolkingsdichtheid. Hij gebruikte ook dummy-variabelen die gelijk waren aan 1 wanneer de staat over een specifieke wet beschikt en aan 0 als dat niet het geval was.

Wanneer een verband tussen variabelen echter onderzocht wordt door enkel gegevens te verzamelen op verschillende plaatsen en dus niet in de tijd, spreken we van een cross-sectie analyse. Deze methode vinden we terug in het onderzoek van Kleck & E. Patterson (1993) naar de impact van specifieke Amerikaanse wapenwetten op verschillende vormen van criminaliteit. Voor 170 steden werden de criminaliteitsstatistieken zoals moord, overval en aanranding verzameld. Om de impact van specifieke wapenwetten te meten, gebruikte de onderzoekers dummyvariabelen die gelijk waren aan 1 wanneer de stad over een specifieke wet beschikt en aan 0 wanneer de wet er niet van toepassing is.

Tabel 2.: Onderzoeksmethodes gebruikt in studies naar de impact van specifieke wapenwetten

Studie	Doel onderzoek	Onderzoeksmethode	Gebruikte variabelen
Reisch et al. (2013)	Impact van de Australische Army XXI op suicide	<u>Longitudinaal onderzoek: ITS-analyse</u> De suïdecijfers in de populatie (mannen 18 – 53 jaar) van 1995 – 2003 werden gebruikt om de trend te voorspellen voor de suïdecijfers van 2004 – 2008. Vervolgens werden de voorspelde waarden vergeleken met de geobserveerde waarden om de impact van de militaire hervorming te bepalen. De volgende twee controlegroepen werden eveneens opgenomen in de studie: vrouwen van 18 tot 44 jaar en mannen van 44 tot 53 jaar oud.	Maandelijkse <i>suicide rates</i> : aantal suïcides gepleegd mét en zónder vuurwapens van 1995 t.e.m. 2008.

Cheng (2002)	Impact van Amerikaanse specifieke wapenwetten op verschillende vormen van criminaliteit	<u>Multivariabele regressieanalyse gebruik makend van <i>pooled data</i></u> In 48 Amerikaanse staten voor een periode van vijf jaar werden gegevens verzameld waaronder criminaliteits-statistieken en een aantal controlevariabelen. Een onderscheid werd gemaakt tussen zes verschillende specifieke wapenwetten. Om de impact van deze wetten te onderzoeken werden dummy-variabelen gebruikt.	Voor 48 staten van 1995 tot 1999 werden de volgende afhankelijke variabelen opgenomen (in <i>rates</i>): aantal moorden, misdrijven en andere gewelddadige misdrijven. De verschillende soorten specifieke wapenwetten werden als dummyvariabelen opgenomen (1 als de staat over de wapenwet beschikt, 0 indien de wapenwet niet van toepassing is). Controlevariabelen zoals werkloosheid werden eveneens als onafhankelijke variabelen opgenomen.
Kleck & Patterson (1993)	Impact van Amerikaanse specifieke wapenwetten op zelfmoord en verschillende vormen van criminaliteit	<u>Cross-sectie analyse</u> De criminaliteit- en zelfmoordcijfers van 170 verschillende steden werden verzameld. Om de impact van verschillende specifieke wapenwetten op de statistieken te bepalen, gebruikten de onderzoekers dummyvariabelen en enkele controlevariabelen.	Voor 170 steden werden de volgende afhankelijke variabelen opgenomen: aantal suïcides, moorden, overvallen en andere misdrijven per 100,000 inwoners. De verschillende soorten specifieke wapenwetten werden als dummyvariabelen opgenomen (1 als de stad over een wet beschikt, 0 wanneer dit niet zo is). Controlevariabelen zoals alcoholgebruik en werkloosheid werden eveneens als onafhankelijke variabelen opgenomen.

4. Validiteit en betrouwbaarheid van gebruikte methodologieën

In deze sectie bespreken we de voor- en nadelen van verschillende onderzoeksmethodes die in eerdere secties van dit hoofdstuk reeds aan bod gekomen zijn. Het is immers belangrijk om rekening te houden met deze voor- en nadelen bij het empirisch onderzoek. Concreet komen aan bod: (1) een beschrijvende analyse, (2) een cross-sectie studie, (3) een ITS-tijdreeksanalyse en (4) een multivariabele regressieanalyse aan de hand van *panel data*.

4.1. Beschrijvende analyse

Hoewel een beschrijvende analyse niet volstaat om een causaal verband vast te stellen, wordt deze methode vaak gebruikt om de relatie tussen twee variabelen te onderzoeken, zoals wapenbezit en

criminaliteit of zelfmoord, (Leenaars, 2003). De studie van Duquet & Van Alstein (2015) naar de impact van de Belgische wapenwet is hier een voorbeeld van. De dalende trends die in deze studie naar voren kwamen, doen vermoeden dat de nieuwe wapenwet een impact heeft gehad op de moorden en suïcidecijfers. Er kunnen echter ook andere elementen aan de basis liggen van deze daling. Dit kunnen we evenwel niet afleiden uit een beschrijvende analyse. Vandaar dat een beschrijvende studie niet geschikt is om conclusies te trekken over de impact van een regelgeving. Niettegenstaande kan deze methode wel nuttig zijn om een eerste verkennend onderzoek te voeren alvorens het bestaan van een causaal verband verder te onderzoeken.

4.2. Cross-sectie analyse

Om een correlatie tussen variabelen te onderzoeken, kan een eenvoudige cross-sectie analyse gebruikt worden waarbij gegevens verzameld worden op één tijdstip op verschillende plaatsen. Deze onderzoeksmethode wordt frequent gebruikt in Amerikaanse studies naar de impact van een wapenwet aangezien de wapenregulering sterk verschilt tussen staten. Het is bijgevolg met cross-secties mogelijk om te onderzoeken of staten met een relatief strenge wapenwet andere criminaliteit- en zelfmoordcijfers hebben dan staten waar er een soepelere wapenwet is. Een cross-sectiestudie kan uitgevoerd worden aan de hand van een multivariabele regressieanalyse waarbij bepaalde types van criminaliteit en suïcide als afhankelijke variabelen fungeren. Als onafhankelijke variabele kan men ofwel een dummy-variabele gebruiken die gelijk is aan 0 voor staten met een specifieke wetgeving en aan 1 voor staten zonder een specifieke wetgeving, ofwel een index voor de mate van striktheid van verschillende wetgevingen (Cheng, 2002). Deze methode is nuttig, omdat ze toelaat om controlevariabelen op te nemen in de regressieanalyse, maar de methode heeft ook zijn beperkingen. Om de impact van een wet te evalueren met behulp van deze methode moet er immers een staat of stad zijn waar diezelfde wet nog niet in voege is. Dit is voor de Belgische wapenwet niet het geval. Bovendien volstaat een eenvoudige cross-sectie methode niet om de link tussen een regulering en criminaliteit te meten, aangezien deze link ook afhankelijk is van de tijdssequentie (Duquet & Van Alstein, 2015).

4.3. ITS-analyse

In een ITS-analyse worden voorspellingen gemaakt van variabelen die vervolgens vergeleken worden met de geobserveerde waarden om de impact van een interventie te bepalen. Een voordeel van deze analyse is dat er rekening gehouden wordt met een trend die reeds voor de interventie plaatsvond (Bernal *et al.*, 2017). Een tweede sterk punt van een ITS-studie is dat zij over het algemeen niet beïnvloed wordt door versturende variabelen die redelijk constant blijven in de tijd, zoals de leeftijdsverdeling in een populatie en de socio-economische situatie, aangezien er reeds rekening mee wordt gehouden bij het modelleren van de trend op lange termijn (Bernal *et al.*, 2017). Een bijkomend voordeel van de ITS-tijdreeksanalyse is dat de grafische en numerieke weergave van de resultaten gemakkelijk begrepen kan worden door personen met weinig kennis van statistische

methodologieën (Bernal *et al.*, 2017). Echter, de methode heeft ook een aantal beperkingen. Zo dient er een lange tijdsreeks van gegevens te zijn opdat de trend accuraat kan geschat worden (Bernal *et al.*, 2017). Daarenboven wordt er geen rekening gehouden met variabelen die sneller veranderen in de tijd. Op het interventietijdstip kunnen immers andere zaken meegespeeld hebben die voor een dalende of stijgende trend zorgen. Vandaar dat er gewerkt kan worden met een controlegroep, zoals reeds bij de onderzoeken van Reisch *et al.* (2013) en Ozanne-Smith *et al.* (2004), maar deze controlegroep is niet altijd beschikbaar.

4.4. Multivariabele regressieanalyse

Stack (1988) analyseerde verschillende onderzoeken en merkte op dat er in vele ITS-studies zelden rekening wordt gehouden met maatschappelijke factoren die criminaliteit en suicide beïnvloeden, zoals werkloosheid, leeftijdsstructuur van de bevolking en het aantal echtscheidingen. Vandaar dat er gepleit wordt voor multivariabele regressieanalyses waarin ook tijdsafhankelijke controlevariabelen worden opgenomen (Leenars, *et al.*, 2002). Dit is nodig om een causaal verband tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele vast te stellen (Cheng, 2002). Om een dergelijke multivariabele regressieanalyses uit te voeren, kan *panel data* verzameld worden (Cheng, 2002). Het nadeel van deze data is wel dat het tijdsintensief is om ze te verzamelen. Daarnaast is voor de regressieanalyse ook de keuze van de afhankelijke variabele belangrijk opdat er significante effecten kunnen waargenomen worden (Cheng, 2002). Wanneer een onderzoeker er bijvoorbeeld voor opteert om het aantal misdrijven als afhankelijke variabele op te nemen, is het mogelijk dat er geen verband kan vastgesteld worden tussen een wapenwet en criminaliteit. Echter, indien een meer specifieke afhankelijke variabele gekozen wordt, zoals het aantal vuurwapen gerelateerde misdrijven, wordt een significante relatie mogelijk wel opgemerkt. Er kan namelijk geen significant effect zijn van een wapenwetwijziging op criminaliteit terwijl dit wel het geval is voor de criminaliteit gepleegd met vuurwapens.

Hoofdstuk V: impact van de nieuwe Belgische wapenwet op criminaliteit

1. Onderzoeksdoel- en opzet

Uit de literatuurstudie komt voort dat het invoeren van een algemene wapenwetgeving, zoals de nieuwe Belgische wapenwet, herhaaldelijk effectief is gebleken om criminaliteit terug te dringen. Niettemin zijn er ook studies die dit verband ontkrachten. Bovendien is een wapenwet, de socio-economische context en de criminaliteitsproblematiek voor elk land verschillend. Vandaar dat het belangrijk is om geen algemene conclusies te trekken op basis van internationale lectuur, maar dat het daarentegen aangeraden is om elke regelgeving afzonderlijk te bestuderen. Onderzoek naar de gevolgen van de Belgische wapenwet is echter schaars. Enkel Duquet & Van Alstein (2015) hebben in hun studie, die reeds besproken werd in de literatuurstudie, een beschrijvende analyse uitgevoerd met betrekking tot het aantal moorden in België. Een dergelijke analyse volstaat niet om een causaal verband aan te tonen. Vandaar dat we in dit hoofdstuk een andere empirische methode gebruiken om de relatie tussen de nieuwe wapenwet en criminaliteit te analyseren. Daarenboven richten we ons niet enkel tot moorden. We betrekken ook andere vormen van criminaliteit in onze analyses.

Om de empirische analyse uit te voeren, gebruiken we *panel data*. Deze multidimensionale dataset maakt het mogelijk om rekening te houden met zowel de tijdsdimensie als de plaatsdimensie die de criminaliteitsproblematiek kenmerkt. Het aantal misdrijven dat gepleegd wordt, verschilt immers tussen gemeenten enerzijds en evolueert in de tijd anderzijds. Voor alle 589 Belgische gemeenten worden de misdrijfstatistieken verzameld via de databank van de federale politie en dit voor de periode 2004 tot en met 2014. Deze tijdshorizon wordt gekozen omwille van drie redenen. Ten eerste zijn er voor deze jaren gevalideerde cijfers beschikbaar, dit in tegenstelling tot de jaren vóór 2004 waarvan de statistieken niet gevalideerd zijn. Ten tweede is de tijdshorizon zo gekozen dat voldoende cijfermateriaal zowel met betrekking tot de periode vóór als de periode na de invoering van de nieuwe wapenwet opgenomen is. Tot slot laat het gebruik van statistieken die zich uitstrekken over een relatief lange periode na de wetsinvoering toe om te onderzoeken of de invoering van een nieuwe wapenwet een effect heeft op criminaliteit op korte en/of (middel)lange termijn. Uit de dataset filteren we die misdrijven waarbij wapens frequent betrokken zijn. We vermoeden namelijk dat het vrij onwaarschijnlijk is dat de hervorming een impact heeft op die misdrijven waar een wapen vrijwel nooit bij betrokken is, denk bijvoorbeeld aan verkeersovertredingen of bepaalde milieudelicten. Uit onze dataset leiden we af dat bij misdrijven tegen de lichamelijke integriteit het meest frequent een wapen wordt gebruikt. In tweede instantie zien we dit ook bij diefstallen en afpersingen.

We gebruiken een *fixed effects* (FE) multivariabel regressiemodel om de verzamelde data te analyseren. Een FE model is geschikt voor longitudinale studies waarbij er gecontroleerd moet worden voor niet-geobserveerde factoren die constant blijven doorheen de tijd enerzijds en verschillen tussen de geobserveerde entiteiten anderzijds. Om een causaal verband tussen de

Belgische wapenwet en de criminaliteitscijfers te onderzoeken, moeten we dit FE model bijgevolg toepassen om te controleren voor verschillen tussen gemeenten die niet opgenomen worden in de regressiefuncties en constant blijven tussen 2004 en 2014. In het regressiemodel worden de twee eerder besproken criminaliteitscategorieën opgenomen als afhankelijke variabelen. Om de impact van de wapenwet op het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit en het aantal diefstallen en afpersingen te onderzoeken, worden dummies geformuleerd, die de dataset indelen in een periode vóór en na de wapenwet. Later in dit hoofdstuk worden deze verder gedefinieerd. Daarenboven nemen we in ons regressiemodel zeven controlevariabelen op: werkloosheid, gemiddeld inkomen, ongelijkheid, bevolkingsdichtheid, aantal vrijgezelle mannen, aantal jongeren en het aantal vreemdelingen. Uit eerdere studies blijkt namelijk dat deze variabelen determinanten zijn van criminaliteit, wat het relevant maakt ze op te nemen in ons model (Han et al., 2013; Tarling & Dennis, 2016). Informatie over elk van deze variabelen is verzameld over de genoemde periode, met name 2004 – 2014; cijfers zijn afkomstig van Statbel.

2. Hypotheses

In de literatuurstudie werd enerzijds aandacht besteed aan de inhoud van de nieuwe Belgische wapenwet en de gevolgen ervan op het wapenbezit. Anderzijds werden internationale studies die de link onderzochten tussen relevante regelgeving en criminaliteit bestudeerd. De inzichten verworven uit de literatuur geven ons de mogelijkheid om enkele hypothesen op te stellen die nadien getest worden met regressieanalyses.

Beleidsmakers pogen met de hervorming van de wapenwet het aantal wapens dat in omloop is te doen dalen. Sinds de nieuwe regelgeving gelden immers verstrengde voorwaarden om een wapen te mogen bezitten, alsook zijn meer complexe procedures voor de aankoop van een wapen van toepassing. Deze maatregelen moeten verhinderen dat iemand met slechte bedoelingen zomaar een wapen kan aankopen om daarmee een misdrijf te plegen. We vermoeden als gevolg daarvan dat het aantal misdrijven dat gepleegd wordt met een wapen gedaald is als gevolg van de toepassing van de nieuwe wapenwet. Dit brengt ons tot de volgende twee hypothesen:

Hypothese 1: De nieuwe wapenwet zorgt voor een daling van het aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen

Hypothese 2: De nieuwe wapenwet zorgt voor een daling van het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen

Hoewel we een daling verwachten van de wapen gerelateerde criminaliteitscijfers, vermoeden we daarentegen dat het aantal misdrijven zonder wapens stijgt omwille van een substitutie-effect. De hervorming beoogt in eerste instantie een reductie van het aantal wapens in omloop en dus een daling van de wapen gerelateerde misdrijven. Mogelijks zorgt een verstrengde wapenwet in tweede instantie ervoor dat misdadigers alternatieve vormen van geweld gaan gebruiken om bepaalde

misdrijven te plegen aangezien het moeilijker wordt om een wapen aan te kopen en te bezitten. Dit impliceert een verschuiving van misdrijven gepleegd met een wapen naar niet-wapen gerelateerde criminele feiten en brengt ons tot de volgende twee hypothesen:

Hypothese 3: De nieuwe wapenwet zorgt als gevolg van een substitutie-effect voor een stijging van het aantal diefstallen en afpersingen waarbij geen wapen betrokken is

Hypothese 4: De nieuwe wapenwet zorgt als gevolg van een substitutie-effect voor een stijging van het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit waarbij geen wapen betrokken is

3. Regressiemodel

3.1. Afhankelijke variabelen

De hypothesen stellen dat de Belgische wapenwetswijziging resulteert in een daling van de wapen gerelateerde criminaliteit enerzijds en in een stijging van het aantal misdrijven die niet gepleegd werden met een wapen anderzijds. Bijgevolg worden afzonderlijk vier verschillende afhankelijke variabelen in ons regressiemodel opgenomen om de hypothesen te kunnen testen. Onderstaande tabel (Tabel 3) bevat de definities van deze variabelen samen met enkele beschrijvende statistieken.

De eerste en tweede afhankelijke variabelen die onderdeel zijn van de regressieanalyse zijn (1) het aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen en (2) het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen. Niettemin zijn we ook geïnteresseerd in de impact van de hervorming op niet-wapen gerelateerde criminaliteit. Vandaar dat als derde en vierde afhankelijke variabelen respectievelijk (3) het aantal diefstallen en afpersingen zonder wapen en (4) het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit zonder wapen worden gebruikt.

Het spreekt voor zich dat in grote steden meer misdrijven worden geregistreerd dan in kleine dorpen, mede omwille van het verschil in inwonersaantal. Om abstractie te maken van zowel het verschil in het inwonersaantal tussen gemeenten als de bevolkingsevolutie, worden de besproken afhankelijke variabelen in verhouding gebracht met het inwonersaantal van de gemeenten. Dit impliceert dat het aantal type misdrijven per 1,000 inwoners wordt gebruikt als afhankelijke variabele in plaats van het totale aantal.

Tabel 3.: Definitie en beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabelen

Afhankelijke variabele	Definitie	Gemiddelde (standaard-deviatie)	Min	Max	Aantal observaties
Diefstal_wapen	Aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen, per 1,000 inwoners	0.34 (0.35)	0	3.48	6,479
Integriteit_wapen	Aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen, per 1,000 inwoners	0.10 (0.13)	0	1.10	6,479
Diefstal_zonder_wapen	Aantal diefstallen en afpersingen gepleegd zonder wapen, per 1,000 inwoners	24.59 (16.50)	0	228.07	6,479
Integriteit_zonder_wapen	Aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd zonder wapen, per 1,000 inwoners	5.77 (2.92)	0	21.12	6,479

Uit de beschrijvende statistieken valt op dat het aantal misdrijven dat gepleegd wordt met een wapen slechts een kleine fractie uitmaakt van het totaal aantal misdrijven. In de periode 2004 – 2014 werden jaarlijks gemiddeld 25 diefstallen en afpersingen per gemeente per 1,000 inwoners geregistreerd in België; bij slechts 1.36% van de misdrijven was een wapen betrokken. Hetzelfde geldt voor de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit waarvan er bij benadering jaarlijks 5 per 1,000 inwoners werden geregistreerd; slechts in 1.73% van de feiten werd een wapen gebruikt. Zoals reeds eerder geschreven, wordt een wapen het meest gebruikt bij (1) diefstallen en afpersingen, en (2) misdrijven tegen de lichamelijke integriteit. Maar het is dus belangrijk hieraan toe te voegen dat de overgrote meerderheid van dergelijke feiten gepleegd worden zonder wapens, zoals de beschrijvende statistieken bewijzen.

Uit de dataset blijkt eveneens dat de mate van criminaliteit erg verschilt tussen de gemeenten. Enkele extremen die opvallen zijn bijvoorbeeld Brussel en Charleroi. In deze steden werden respectievelijk jaarlijks gemiddeld 208 en 78 diefstallen zonder wapen per 1,000 inwoners geregistreerd in de periode 2004 - 2014. Dit is een groot verschil met het gemiddeld aantal diefstallen en afpersingen per gemeente dat bij benadering 25 feiten per 1,000 inwoners bedraagt. Ook Antwerpen, Luik en Sint-Gilles positioneren zich opvallend binnen de top 5 van steden en gemeenten met de hoogste gemiddelde cijfers betreffende diefstal en afpersing over de genoemde periode. Hoewel we in deze thesis dus rekening houden met het bevolkingsaantal, bewijzen de beschrijvende

statistieken dat ook andere factoren de criminaliteitsproblematiek beïnvloeden. Vandaar dat verder in dit hoofdstuk ook enkele controlevariabelen gedefinieerd worden die deel uitmaken van de regressiefuncties.

3.2. Onafhankelijke variabelen

De impact van de nieuwe wapenwet gaan we na aan de hand van dummy variabelen die gedefinieerd worden in onderstaande tabel (Tabel 4). We hanteren twee verschillende strategieën die ons in staat stellen dit effect te onderzoeken.

In een eerste strategie vergelijken we de periodes van vóór en na de wapenwethervorming. Hiervoor gebruiken we een binaire variabele. Omdat de nieuwe wapenwet in voege trad midden 2006, onderscheiden we twee sub-benaderingen binnen deze strategie met elk een eigen dummy. In een eerste benadering (strategie 1-a) wordt 'Dummy2006' gebruikt die een waarde heeft gelijk aan 1 voor de jaren 2006 – 2014 en een waarde gelijk aan 0 voor de jaren 2004 - 2005. In een tweede benadering (strategie 1-b) daarentegen wordt 'Dummy2007' opgenomen met een waarde gelijk aan 1 voor de jaren 2007 – 2014 en een waarde gelijk aan 0 voor de jaren 2004 – 2006. Het jaartal 2006 wordt dus in een eerste regressiemodel gecodeerd als 1 en in een tweede regressiemodel gecodeerd als 0.

De tweede strategie vergelijkt drie periodes, namelijk de periode vóór de nieuwe regelgeving, de overgangperiode en de periode na de nieuwe wapenwet. Op die manier wordt onderzocht of de hervorming ook op lange termijn effect heeft op de criminaliteitscijfers. Alvorens de nieuwe wapenwet in al zijn aspecten definitief in werking trad, werden enkele overgangsmaatregelen genomen die duurden tot en met 2008. Dit impliceert dat er gedurende de overgangperiode minder strenge regels van toepassing waren dan sinds 1 januari 2009. Het is bijgevolg plausibel dat de wapenwet op lange termijn (lees: na de overgangperiode) een grotere impact heeft gehad op de criminaliteitscijfers dan de periode vlak na de hervorming. Voor deze strategie zijn drie dummy-variabelen gedefinieerd: 'DummyTermijn20042005' gelijk aan 1 voor de jaren voorafgaand aan de wapenwet, 'DummyTermijn20062008' gelijk aan 1 voor de overgangsjaren en 'DummyTermijn20092014' gelijk aan 1 vanaf 2009. Om perfecte multicollineariteit te vermijden, wordt 'Dummytermijn20042006' weggelaten uit de regressiefuncties. Deze categorische variabele fungeert als de referentiecategorie.

Tabel 4.: Definitie en beschrijvende statistieken van de dummy-variabelen

Strategie	Onafhankelijke variabele	Definitie	Aantal observaties
Strategie 1-a	Dummy2006	Binaire variabele gelijk aan 1 voor de jaren 2006 – 2014, gelijk aan 0 voor de jaren 2004 - 2005	6,479
Strategie 1-b	Dummy2007	Binaire variabele gelijk aan 1 voor de jaren 2007 – 2014, gelijk aan 0 voor de jaren 2004 - 2006	6,479
Strategie 2	Dummytermijn20042005	Binaire variabele gelijk aan 1 voor de jaren 2004 – 2005, gelijk aan 0 voor de overige jaren	6,479
	Dummytermijn20062008	Binaire variabele gelijk aan 1 voor de jaren 2006 – 2008, gelijk aan 0 voor de overige jaren	6,479
	Dummytermijn20092014	Binaire variabele gelijk aan 1 voor de jaren 2009 – 2014, gelijk aan 0 voor de overige jaren	6,479

3.3. Controlevariabelen

In ons regressiemodel worden een aantal controlevariabelen opgenomen die mogelijks ook het aantal misdrijven beïnvloeden. De keuze van de variabelen is gebaseerd op internationale literatuur waar reeds de determinanten van criminaliteit werden bestudeerd (Han et al., 2013; Tarling & Dennis, 2016). In onderstaande tabel (Tabel 5) worden de controlevariabelen gedefinieerd die onderdeel uitmaken van onze analyse. Het betreft zowel socio-demografische als economische variabelen.

Tabel 5.: Definitie en beschrijvende statistieken van de controlevariabelen

Controle-variabele	Definitie	Gemiddelde (standaard-deviatie)	Min	Max	Aantal observaties
Werkloosheid	Fractie niet-werkende-werkzoekenden in verhouding tot de beroepsbevolking	0.10 (0.06)	0.02	0.35	6,479
Gemiddeld inkomen	Gemiddeld inkomen per inwoner. Dit is het quotiënt van het totale netto inkomen en het aantal inwoners	15740.63 (2569.68)	6896.56	27679.00	6,479

Ongelijkheid	Ongelijkheid wordt gekwantificeerd via de interkwartiele coëfficiënt ⁵³ . Hoe hoger de coëfficiënt, hoe meer inkomensongelijkheid	104.98 (11.68)	74.00	155.01	6,479
Vreemdelingen	Fractie vreemdelingen (niet-Belgen) in verhouding tot de totale bevolking	0.06 (0.07)	0	0.50	6,479
Ongehuwde mannen	Fractie ongehuwde volwassen mannen in verhouding tot de totale bevolking	0.12 (0.02)	0.09	0.24	6,479
Jongeren	Fractie 15 – 24 jarigen in verhouding tot de totale bevolking	0.12 (0.01)	0.09	0.17	6,479
Bevolkingsdichtheid	Aantal inwoners per km ²	729.16 (1973.17)	22.54	24027.90	6,479

4. Regressieanalyse

In deze sectie bekijken we de resultaten van de uitgevoerde regressieanalyse. Vooreerst vertonen de resultaten geen beduidende verschillen tussen strategie 1-a en 1-b. Dit betekent dat indien één dummy-variabele wordt geïntegreerd in het regressiemodel, de conclusies dezelfde zijn ongeacht of het jaartal 2006 als 0 of 1 gecodeerd wordt in de binaire variabele. Vandaar dat ter vereenvoudiging enkel de resultaten van strategie 1-b worden besproken, waarbij 'Dummy2007' gelijk is aan 0 voor de jaren 2004 tot en met 2006 en gelijk aan 1 voor de jaren vanaf 2007. Niettemin bevat de eerste regressietabel ook de coëfficiënten en standaardfouten van strategie 1-a om de gelijkenissen tussen de twee sub-benaderingen weer te geven.

De resultaten worden als volgt besproken. Eerst wordt de impact van de nieuwe wapenwet op de wapen gerelateerde criminaliteit geëvalueerd. Nadien bespreken we de resultaten van de regressiefuncties met als afhankelijke variabele het aantal misdrijven gepleegd zonder wapen.

⁵³ Het interkwartiele coëfficiënt is het interkwartiel verschil (IKV) ten opzichte van het mediaaninkomen vermenigvuldigd met 100. IKV is het verschil (relatief) tussen de inkomensgrens waaronder het armste kwart zit en de grens waarboven het rijkste kwart van de bevolking zit.

4.1. Impact op de wapen gerelateerde misdrijven

Het FE model wordt uitgevoerd aan de hand van een Poisson regressieanalyse om de impact van de wetswijziging op wapen gerelateerde criminaliteit te onderzoeken. Poisson regressies zijn geschikt wanneer een dataset veel 0-waarden bevat, zoals het geval is voor de wapen gerelateerde criminaliteitsstatistieken. Eerder in dit hoofdstuk hebben de beschrijvende statistieken immers aangetoond dat wapens zelden gebruikt worden bij het plegen van misdrijven. Dit betekent dat in veel gemeenten jaarlijks geen enkel feit werd gepleegd met een wapen, met als gevolg dat de dataset veel 0-waarden bevat. Onderstaande tabel (Tabel 6) presenteert de resultaten van de geschatte Poisson regressies met 'Diefstal_wapen' en 'Integriteit_wapen' als afhankelijke variabelen.

Tabel 6.: Geschatte Poisson regressies voor diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen (Diefstal_wapen) en misdrijven tegen lichamelijke integriteit gepleegd met een wapen (Integriteit_wapen)

VARIABLEN	Diefstal_wapen			Integriteit_wapen		
	Strategie 1-a	Strategie 1-b	Strategie 2	Strategie 1-a	Strategie 1-b	Strategie 2
	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)
Dummy2006	0.03 (0.04)			0.16*** (0.05)		
Dummy2007		0.14*** (0.05)			0.22*** (0.06)	
Dummytermijn 20062008			0.04 (0.04)			0.17*** (0.05)
Dummytermijn 20092014			0.31*** (0.05)			0.22*** (0.08)
Controle- variabelen⁵⁴						
Aantal observaties	6,424	6,424	6,424	6,314	6,314	6,314
Aantal entiteiten	584	584	584	574	574	574

*: significantieniveau 0.10; **: significantieniveau 0.05; ***: significantieniveau 0.01

Opgenomen controlevariabelen: werkloosheid, gemiddeld inkomen, ongelijkheid, vreemdelingen, ongehuwde mannen, jongeren en bevolkingsdichtheid

⁵⁴ Bijlage 5

De resultaten van de uitgevoerde regressies vertonen opvallende gelijkenissen met elkaar. Voor alle vier uitgevoerde regressiefuncties via strategie 1-b en strategie 2, vertonen de coëfficiënten van de dummy-variabelen immers een positief teken en met uitzondering van één regressiefunctie, zijn alle coëfficiënten significant op het 1 procent significantieniveau. Dit impliceert dat de nieuwe wapenwet niet resulteerde in een daling van de criminaliteit gepleegd met een wapen.

Strategie 1-b bewijst zelfs een stijging van de bestudeerde wapen gerelateerde criminaliteitscategorieën in de periode 2007 – 2014 in vergelijking met de periode vóór de wetswijziging. Dit kunnen we afleiden uit de coëfficiënten van 'Dummy2007' die 0.14 en 0.22 bedragen voor respectievelijk 'Diefstal_wapen' en 'Integriteit_wapen' als afhankelijke variabelen. Ook op lange termijn zorgde de wapenwet niet voor een daling van dit type misdrijven, zo blijkt uit de FE-schattingen van strategie 2. De coëfficiënt van 'Dummytermijn20092014' heeft voor beide misdrijven zelfs een hogere positieve waarde dan 'Dummytermijn20062008', wat aantoont dat op lange termijn (lees: in de periode 2009 – 2014) gemiddeld meer wapen gerelateerde misdrijven werden geregistreerd dan zowel op korte termijn (lees: in de periode 2007 – 2008) als de jaren vóór de hervorming (lees: de periode 2004 – 2006).

Bijgevolg kan zowel hypothese 1 als 2 verworpen worden op het 1 procent significantieniveau: de wapenwetswijziging van 2006 heeft niet geleid tot een daling van het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit die gepleegd werden met een wapen en de wetswijziging resulteerde evenmin in een daling van het aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen. Mogelijke verklaringen voor deze conclusies worden besproken aan het einde van dit hoofdstuk.

4.2. Impact op het aantal misdrijven gepleegd zonder wapen

In tegenstelling tot de regressiefuncties besproken in 4.1 waarbij een Poisson regressie werd uitgevoerd, wordt een OLS regressieanalyse gebruikt om de impact van de wetswijziging te onderzoeken op het aantal misdrijven gepleegd zonder wapen. Voor de afhankelijke variabelen 'Diefstal_zonder_wapen' en 'Integriteit_zonder_wapen' bevat de dataset immers nauwelijks 0-waarden, waardoor een Poisson regressie niet noodzakelijk is. Omdat het aantal geregistreerde misdrijven per 1,000 inwoners echter niet normaal verdeeld is over de verschillende gemeenten en jaren, worden de eerder gedefinieerde afhankelijke variabelen getransformeerd naar de \log^{55} van de desbetreffende criminaliteitsindexen.

Tabel 7 toont de resultaten van vier verschillende regressiefuncties, met als afhankelijke variabelen 'Log_Diefstal_zonder_wapen' en 'Log_integriteit_zonder_wapen'; en dit voor strategie 1-b en 2. De determinatiecoëfficiënt (R^2) geeft aan in welke mate de variatie in de afhankelijke variabele verklaard wordt door de onafhankelijke variabelen. Een R^2 gelijk aan 1 betekent dat de variatie in de

⁵⁵ 'Log_Diefstal_zonder_wapen' en 'Log_Integriteit_zonder_wapen' worden gedefinieerd als de getransformeerde afhankelijke variabelen van respectievelijk 'Diefstal_zonder_wapen' en 'Integriteit_zonder_wapen'.

afhankelijke variabele perfect geschat wordt door het model en een R^2 gelijk aan 0 betekent dat het model niet bruikbaar is om een wijziging in het aantal misdrijven per 1,000 inwoners te verklaren. Voor de regressiefuncties met 'Log_Diefstal_zonder_wapen' als afhankelijke variabele, bedraagt de R^2 voor strategie 1-b en strategie 2 respectievelijk 28.33% en 24.49%. Wat betreft de regressiefuncties met 'Log_integriteit_zonder_wapen' als afhankelijke variabele, heeft de determinatiecoëfficiënt een waarde van 4.98% (strategie 1-b) en 15.65% (strategie 2).

Tabel 7.: Geschatte OLS-regressies voor diefstallen en afpersingen (Log_Diefstal_zonder_wapen) en misdrijven tegen lichamelijke integriteit (Log_Integriteit_zonder_wapen)

VARIABLEN	Log_Diefstal_zonder_wapen		Log_Integriteit_zonder_wapen	
	Strategie 1-b	Strategie 2	Strategie 1-b	Strategie 2
	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)
Dummy2007	-0.05*** (0.01)		0.12*** (0.01)	
Dummytermijn 20062008		-0.03*** (0.01)		0.11*** (0.01)
Dummytermijn 20092014		-0.05*** (0.01)		0.16*** (0.01)
Controle- variabelen⁵⁶				
Aantal observaties	6,474	6,474	6,469	6,469
Aantal entiteiten	589	589	589	589
R²	0.28	0.24	0.05	0.15

*: significantieniveau 0.10; **: significantieniveau 0.05; ***: significantieniveau 0.01

Opgenomen controlevariabelen: werkloosheid, gemiddeld inkomen, ongelijkheid, vreemdelingen, ongehuwde mannen, jongeren en bevolkingsdichtheid

Uit de FE-schattingen volgt dat er een significante daling plaatsvond van het aantal geregistreerde niet-wapen gerelateerde diefstallen en afpersingen in de periode 2007 – 2014 ten opzichte van de periode vóór de invoering van de nieuwe wapenwet. De coëfficiënt van 'Dummy2007' is namelijk negatief en significant. De resultaten van strategie 2 bevestigen dit aangezien de coëfficiënten van 'Dummytermijn20062008' en 'Dummytermijn20092014' respectievelijk -0.03 en -0.05 bedragen

⁵⁶ Bijlage 5

(beiden zijn significant op het 1 procent significantieniveau). Hoewel reeds tijdens de overgangperiode een significante daling kan worden vastgesteld, blijkt uit de resultaten van strategie 2 dat op lange termijn er nog minder diefstallen of afpersingen geregistreerd werden dan gedurende de overgangsjaren en de jaren vóór de hervorming. Bijgevolg kan op basis van de gebruikte dataset hypothese 3 ontkracht worden: de wapenwetswijziging van 2006 heeft niet geleid tot een stijging van het aantal diefstallen en afpersingen waarbij geen wapens betrokken zijn. Bovendien hebben de regressiefuncties onder 4.1 reeds aangetoond dat er geen sprake is van een substitutie-effect aangezien het aantal feiten gepleegd met een wapen niet gedaald is als gevolg van de hervorming.

In contradictie met voorgaande resultaten blijkt uit de analyse van de regressiefuncties met 'Log_Integriteit_zonder_wapen' als afhankelijke variabele dat het aantal feiten van dit type misdrijf significant gestegen is sinds 2006. Dit kunnen we afleiden uit het positieve teken van de coëfficiënten bij 'Dummy2007', 'Dummytermijn20062008' en 'Dummytermijn20092014'. Niettemin heeft de regressieanalyse onder 4.1 bewezen dat er geen sprake is van een substitutie-effect aangezien er meer misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gepleegd worden met een wapen sinds de wetswijziging. Bijgevolg kunnen we hypothese 4 verwerpen: De nieuwe wapenwet zorgt als gevolg van een substitutie-effect niet voor een stijging van het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit waarbij geen wapen betrokken is.

5. Discussie

Hoewel de nieuwe wapenwet een reductie beoogde van de wapen gerelateerde criminaliteit, heeft deze empirische analyse het tegendeel bewezen. Toch zijn deze resultaten niet geheel onverwachts. In de literatuurstudie werd immers aangehaald dat het illegale wapenbezit nog steeds problematisch is. Mogelijks heeft de wetswijziging niet het juiste doelpubliek bereikt en zijn criminelen nog steeds in staat om een misdrijf te plegen met een wapen dat zij al dan niet illegaal verkregen hebben. Het is aldus niet onlogisch dat dit onderzoek aangeeft dat de wetswijziging niet gezorgd heeft voor een daling van de wapen gerelateerde misdrijven, niettegenstaande dat de significante toename wel opmerkelijk en moeilijk te verklaren is. Aangezien de wapen gerelateerde criminaliteit niet gedaald is als gevolg van de hervorming, konden ook de hypothesen betreffende het substitutie-effect verworpen worden. De wapenwet heeft met andere woorden niet gezorgd voor een verschuiving van misdrijven gepleegd met een wapen naar misdrijven gepleegd zonder wapen.

Het empirisch deel van deze thesis heeft ook bewezen dat het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit gestegen is in de periode 2007 – 2014 in vergelijking met de periode 2004 – 2006 en dit zowel voor de feiten gepleegd mét als zónder wapen. Een mogelijke bijkomende verklaring waarom de wetswijziging niet effectief blijkt voor specifiek dit type misdrijven, kan gevonden worden in de aard van het misdrijf. Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit zijn zware misdrijven, zoals moord, doodslag en marteling. Het lijkt onwaarschijnlijk dat misdadigers omwille van een beleidswijziging het misdrijf niet zullen plegen. Een persoon die bijvoorbeeld de drang heeft om iemand het leven te

ontnemen, zal waarschijnlijk zowel onder de oude als de nieuwe wapenwet het misdrijf plegen en dit mogelijks met een wapen afkomstig uit het illegale circuit. Toch zijn de significante toenames moeilijk te verklaren.

Een laatste opvallende conclusie heeft betrekking tot de criminaliteitscategorie 'diefstal en afpersing'. Enerzijds toont de regressieanalyse aan dat het aantal diefstallen en afpersingen gepleegd met een wapen gestegen is sinds de wetwijziging. Anderzijds is er een significante daling van dergelijke feiten gepleegd zonder wapen sinds 2006, wat tevens impliceert dat er een reductie is van het totale aantal, en dat omdat bij benadering in 98.60% van de feiten geen wapen betrokken is. De wapenwet blijkt met andere woorden niet effectief om de wapen gerelateerde diefstallen en afpersingen terug te dringen niettegenstaande dat het totaal aantal geregistreerde feiten wel gedaald is sinds 2006. Deze paradox doet vermoeden dat ook andere niet-geobserveerde factoren de criminaliteitsstatistieken beïnvloeden en aan de basis liggen van de daling in geregistreerde feiten. Criminaliteit is een zeer complexe problematiek die bepaald wordt door talrijke determinanten die we niet konden opnemen in de regressiefuncties, denk bijvoorbeeld aan een toegenomen repressie door de ordediensten. Bovendien hebben we in dit onderzoek ook geen rekening gehouden met globale trends. Internationaal gezien daalt de criminaliteit jaarlijks, wat omschreven wordt als de *international crime drop*. Technologische ontwikkelingen zorgen voor een verbeterde inbraakpreventie waardoor het voor kleine criminelen moeilijker wordt om misdrijven te plegen (Bové, 2017). Deze security hypothese wordt frequent ingeroepen als verklaring voor de globale dalende trend (Bové, 2017).

Hoofdstuk VI: impact van de nieuwe Belgische wapenwet op suïcide

1. Onderzoeksdoel- en opzet

Net zoals we geen algemene conclusies konden trekken op basis van internationale literatuur over de impact van een nieuwe wapenwet op criminaliteit, is dit evenmin mogelijk voor het effect van een verstrengde wet op suïcide. Dit hoofdstuk behandelt daarom een empirische analyse om de invloed van specifiek de Belgische wapenhervorming op zelfdoding te onderzoeken. Het onderzoeksopzet is identiek aan de analyse in hoofdstuk 5; om herhaling tegen te gaan, zal meermaals verwezen worden naar het vorige hoofdstuk.

Voor de gegevensanalyse maken we gebruik van *panel data*. Bij gebrek aan cijfers van het Brussels Hoofdstedelijk gewest en het Waals gewest, moeten we ons beperken tot de Vlaamse zelfmoordstatistieken. Voor alle 308 Vlaamse gemeenten worden de gegevens verzameld via het Agentschap Zorg en Gezondheid en dit voor de periode 2004 tot en met 2014. Belangrijk om te vermelden is dat de verzamelde suïdecijfers niet enkel het aantal zelfmoorden bevatten, maar evenzeer de overlijdens waarvan niet bepaald kon worden of de uitwendige oorzaak een ongeval, zelfbeschadiging of geweld door derden was. Dit op aanraden van het Agentschap Zorg en Gezondheid. Uit onderzoek van het agentschap blijkt dat het aantal doodsoorzaken met onbepaalde intentie niet random verdeeld is over Vlaanderen, maar afhankelijk is van de parketten, de praktijken die er gehanteerd worden, alsook de tijd en personeel die men heeft om alles grondig te onderzoeken. Het gebeurt dus soms dat een levenloos persoon wordt aangetroffen, maar dat men de doodsoorzaak niet kan achterhalen waarna het voorval geregistreerd wordt als 'sterfte met onbepaalde intentie'. In deze empirische analyse beschouwen we bijgevolg sommige sterftegevallen onterecht als zelfmoord, wat impliceert dat de cijfers lichtjes overschat zijn.

Een FE multivariabel regressiemodel wordt gebruikt om de *panel data* te analyseren. Op die manier controleren we voor verschillen tussen gemeenten die niet opgenomen worden in de regressiefuncties en constant blijven tussen 2004 en 2014. In ons model nemen we de zelfmoordcijfers op als afhankelijke variabelen. Verschillende dummies worden gedefinieerd om het effect van de wetswijziging op suïcide te analyseren. Daarenboven nemen we de volgende vijf controlevariabelen op: ongelijkheid, werkloosheid, gemiddeld inkomen, het aantal echtscheidingen en arbeidsparticipatie van vrouwen. Informatie over elk van deze controlevariabelen is verzameld voor alle Vlaamse gemeenten over de genoemde periode, met name 2004 – 2014; cijfers zijn afkomstig van Statbel en Steunpunt Werk.

2. Hypotheses

Veel wapens waren onder de oude wet vrij verkrijgbaar. Dit impliceert dat het voor kwetsbare personen die kampen met emotionele problemen eenvoudig was om zich van het leven te beroven met een wapen dat zij mogelijks in een impulsieve daad hadden aangekocht. Zoals reeds meermaals is aangehaald, heeft de overheid met de hervorming het moeilijker gemaakt om wapens aan te kopen, mede door de verstrengde voorwaarden voor vergunningsplichtige tuigen. Voor personen met suïcidale gedragingen is het sinds 2006 dus niet eenvoudig om aan een vuurwapen te geraken. Vandaar dat we vermoeden dat de wetswijziging effectief is om het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen te verminderen. De beschrijvende analyse van Duquet & Van Alstein (2015), besproken in de literatuurstudie, toonde eveneens aan dat de vuurwapen gerelateerde zelfdodingen gedaald zijn sinds 2006. Deze argumenten brengen ons tot de volgende hypothese:

Hypothese 1: De nieuwe wapenwet zorgt voor een daling van het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen

We verwachten een daling van de vuurwapen gerelateerde zelfmoordcijfers aan de ene kant, maar anderzijds vermoeden we dat het aantal suïcides gepleegd zonder vuurwapen stijgt als gevolg van een substitutie-effect. Personen die zich van het leven (wensen te) beroven, beschouwen dit als hun laatste uitweg. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de invoering van een nieuw wapenbeleid ertoe leidt dat personen met suïcidaal gedrag de laatste stap niet zouden zetten omdat zij niet in het bezit zijn van een wapen. Zelfmoord kan namelijk op diverse andere manieren gepleegd worden; verdrinking, ophanging, vergiftiging,.... Mogelijks heeft de wapenwethervorming ervoor gezorgd dat men gaat teruggrijpen naar andere methoden. Dit betekent een verschuiving van vuurwapen gerelateerde zelfmoord naar suïcides gepleegd op een alternatieve manier, wat we definiëren als een substitutie-effect. Dit brengt ons tot de volgende hypothese:

Hypothese 2: De nieuwe wapenwet zorgt als gevolg van een substitutie-effect voor een stijging van het aantal zelfmoorden waarbij geen vuurwapen betrokken is

3. Regressiemodel

3.1. Afhankelijke variabelen

De hypothesen stellen dat de Belgische wapenwetswijziging resulteert in een daling van zelfmoord gepleegd met vuurwapens aan de ene kant en in een stijging van zelfmoord gepleegd zonder vuurwapens aan de andere kant. Bijgevolg worden afzonderlijk twee verschillende afhankelijke variabelen opgenomen in de regressiefuncties om onze hypothesen te kunnen testen. Onderstaande tabel (Tabel 8) bevat definities van de variabelen en enkele beschrijvende statistieken, in het bijzonder de gemiddelden, de standaardafwijkingen, minima, maxima en het aantal observaties.

De eerste en tweede afhankelijke variabelen zijn respectievelijk (1) het aantal suicides gepleegd met een vuurwapen per 1,000 inwoners en (2) het aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen per 1,000 inwoners. Het is logisch dat een stad zoals Antwerpen met meer dan een half miljoen inwoners meer zelfdodingen telt dan een kleine gemeente. Door de variabelen per 1,000 inwoners te gebruiken, maken we abstractie van zowel het verschil in bevolkingsaantal tussen gemeenten als de bevolkingsgroei tussen 2004 en 2014.

Tabel 8.: Definitie en beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabelen

Afhankelijke variabele	Definitie	Gemiddelde (standaard-deviatie)	Min	Max	Aantal observaties
Zelfmoord_wapen	Aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen, per 1,000 inwoners	0.01 (0.04)	0	1.05	3,388
Zelfmoord_zonder_wapen	Aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen, per 1,000 inwoners	0.18 (0.24)	0	11.63	3,388

Zelfmoord wordt sporadisch gepleegd met een vuurwapen, zo bewijzen de beschrijvende statistieken. Tussen 2004 en 2014 werden per gemeente jaarlijks gemiddeld 0.01 zelfdodingen per 1,000 inwoners gepleegd met behulp van een vuurwapen, terwijl daarentegen 0.18 zelfmoorden per 1,000 inwoners gepleegd werden via een andere manier. Dit duidt dat bij de overgrote meerderheid, meer bepaald in ongeveer 94.5% van de gevallen, geen vuurwapen betrokken is. De hierboven beschreven gemiddelden liggen in de lijn van de verwachtingen, want eerder onderzoek geeft aan dat in Vlaanderen dagelijks 3 personen zelfmoord plegen en dat in slechts 5 à 10% van de gevallen een vuurwapen wordt gebruikt. (CPZ, 2017; Duquet & Van Alstein, 2015).

3.2. Onafhankelijke variabelen

Naar analogie met hoofdstuk 2, wordt het effect van de nieuwe wapenwet nagegaan door dummies op te nemen in het regressiemodel. We hanteren daarbij de twee gekende strategieën.

In de eerste strategie vergelijken we de periode van vóór en na de wapenwethervorming. Binnen deze strategie onderscheiden we twee sub-benaderingen, waarbij 2006 eenmaal gecodeerd wordt als 0 en andermaal als 1. In de eerste benadering (strategie 1-a) wordt 'Dummy2006' gebruikt die een waarde heeft gelijk aan 1 voor de jaren 2006 – 2014 en een waarde gelijk aan 0 voor de jaren 2004 – 2005. In de tweede benadering (strategie 1-b) daarentegen wordt 'Dummy2007' opgenomen

in de regressiefuncties. Deze binaire variabele is gelijk aan 1 voor de jaren 2007 – 2014 en gelijk aan 0 voor de jaren 2004 – 2006.

De tweede strategie vergelijkt drie periodes, met name de periode vóór de nieuwe regelgeving, de overgangperiode en de periode na de nieuwe wapenwet. Voor deze strategie zijn drie dummy-variabelen gedefinieerd: 'DummyTermijn20042005' gelijk aan 1 voor de jaren voorafgaand aan de wapenwet, 'DummyTermijn20062008' gelijk aan 1 voor de overgangsjaren en 'DummyTermijn20092014' gelijk aan 1 vanaf 2009. Om perfecte multicollineariteit te vermijden, wordt 'Dummytermijn20042006' weggelaten uit de regressiefuncties. Deze categorische variabele is de referentiecategorie.

3.3. Controlevariabelen

Onderstaande tabel (Tabel 9) bevat de socio-economische en demografische controlevariabelen die opgenomen worden in het regressiemodel. De keuze van de variabelen is gebaseerd op internationale literatuur waar reeds de determinanten van suïcide werden bestudeerd (Rodríguez Andrés, 2005).

Tabel 9.: Definitie en beschrijvende statistieken van de controlevariabelen

Controle-variabele	Definitie	Gemiddelde (standaard-deviatie)	Min	Max	Aantal observaties
Werkloosheid	Fractie niet-werkende-werkzoekenden in verhouding tot de beroepsbevolking	0.06 (0.02)	0.02	0.18	3,388
Gemiddeld inkomen	Gemiddeld inkomen per inwoner. Dit is het quotiënt van het totale netto inkomen en het aantal inwoners	16587.39 (2406.78)	9531.58	27679.00	3,388
Ongelijkheid	Ongelijkheid wordt gekwantificeerd via de interkwartiele coëfficiënt. Hoe hoger de coëfficiënt, hoe meer inkomensongelijkheid	104.37 (11.44)	74.00	152.59	3,388
Scheidingen	Aantal gescheiden personen per 1,000 inwoners	68.34 (14.08)	30.27	133.46	3,388
Vrouwelijke arbeids-participatie	Fractie werkende vrouwen tussen 15 en 65 jaar in verhouding tot de beroepsbevolking	0.43 (0.02)	0.33	0.49	3,388

4. Regressieanalyse

In deze sectie bekijken we de resultaten van de uitgevoerde regressieanalyse. Eerst wordt de impact van de nieuwe wapenwet op vuurwapen gerelateerde zelfmoord geëvalueerd. Vervolgens bespreken we de resultaten van de regressiefuncties met als afhankelijke variabele het aantal suicides gepleegd zonder vuurwapen.

4.1. Impact op de vuurwapen gerelateerde zelfmoorden

In hoofdstuk 5 gebruikten we een Poisson regressieanalyse om de impact van de hervorming op wapen gerelateerde criminaliteit te onderzoeken. Diezelfde methode passen we in deze sub-sectie toe. Onderstaande tabel (Tabel 10) presenteert de FE-schattingen van de Poisson-regressies met 'Zelfmoord_vuurwapen' als afhankelijke variabele; en dit voor strategie 1 en 2.

Tabel 10.: Geschatte Poisson regressies voor zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen (Zelfmoord_vuurwapen)

VARIABLEN	Zelfmoord_vuurwapen		
	Strategie 1-a	Strategie 1-b	Strategie 2
	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)
Dummy2006	-0.38** (0.19)		
Dummy2007		0.07 (0.23)	
Dummytermijn20062008			-0.37* (0.19)
Dummytermijn20092014			-0.26 (0.355)
Controle-variabelen⁵⁷			
Aantal observaties	2,640	2,640	2,640
Aantal entiteiten	240	240	240

*: significantieniveau 0.10; **: significantieniveau 0.05; ***: significantieniveau 0.01
 Opgenomen controlevariabelen: ongelijkheid, werkloosheid, gemiddeld inkomen, het aantal echtscheidingen en arbeidsparticipatie van vrouwen

Uit de FE-schattingen van strategie 1-a volgt dat het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen in de periode 2006 – 2014 gemiddeld 0.38 keer lager is in vergelijking met de periode 2004 – 2005. De coëfficiënt van 'Dummy2006' is immers negatief en significant op het 5% significantieniveau. Strategie 2 bevestigt eveneens dat minder vuurwapen gerelateerde suicides werden geregistreerd in specifiek de overgangsjaren; de coëfficiënt van 'Dummytermijn20062008' is namelijk negatief op het 10% significantieniveau.

⁵⁷ Bijlage 6

Opvallend is het verschil tussen de FE-schattingen van strategie 1-a en 1-b; de regressieresultaten zijn met andere woorden afhankelijk van hoe het jaartal 2006 gecodeerd wordt (als 0 of 1):

- Strategie 1-b vindt dat het aantal suïcides gepleegd met een vuurwapen niet significant lager is in de periode 2007 – 2014 in vergelijking met de periode 2004 – 2006;
- Strategie 1-a daarentegen bewijst dat er significant minder zelfmoorden gepleegd werden met een vuurwapen in de periode 2006 – 2014 ten opzichte van de jaren voorafgaand aan de wetswijziging.

Deze tweedracht geeft aan dat 2006 een kanteljaar was; we stellen een plotse daling vast van het aantal zelfdodingen gepleegd met een vuurwapen in het jaar dat de nieuwe wapenwet werd ingevoerd. Deze analyse maakt het mogelijk om hypothese 1 te bevestigen: de wapenwetswijziging heeft geleid tot een daling van het aantal zelfmoorden gepleegd met een vuurwapen.

4.2. Impact op het aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen

We gebruiken een OLS regressieanalyse om het effect van de wetswijziging op het aantal zelfmoorden gepleegd zonder vuurwapen te onderzoeken, hiermee gaan we een substitutie-effect na. Aangezien de hoeveelheid geregistreerde suïcides per 1,000 inwoners niet normaal verdeeld is over de verschillende gemeenten en jaren, transformeren we de eerder gedefinieerde afhankelijke variabelen naar hun logaritmen⁵⁸. Tabel 11 toont de resultaten van de uitgevoerde regressiefuncties.

Tabel 11.: Geschatte OLS-regressies voor zelfmoorden zonder wapen (Log_Zelfmoord_zonder_wapen)

VARIABLEN	Log_Zelfmoord_zonder_vuurwapen		
	Strategie 1-a	Strategie 1-b	Strategie 2
	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)	Coëfficiënt (SE)
Dummy2006	-0.08** (0.04)		
Dummy2007		-0.02 (0.05)	
Dummytermijn20062008			-0.08* (0.04)
Dummytermijn20092014			-0.04 (0.06)
Controle-variabelen⁵⁹			
Aantal observaties	2,938	2,938	2,938
Aantal entiteiten	308	308	308

*: significantieniveau 0.10; **: significantieniveau 0.05; ***: significantieniveau 0.01

Opgenomen controlevariabelen: ongelijkheid, werkloosheid, gemiddeld inkomen, het aantal echtscheidingen en arbeidsparticipatie van vrouwen

⁵⁸ 'Log_Zelfmoord_zonder_wapen' wordt gedefinieerd als de getransformeerde afhankelijke variabelen van 'Zelfmoord_zonder_wapen'.

⁵⁹ Bijlage 6

De FE-schattingen van strategie 1-a impliceren dat het aantal zelfdodingen zonder vuurwapen in de periode 2006 – 2014 gemiddeld 0.08 keer lager ligt dan in de periode vóór de wetswijziging (lees: 2004 – 2005). Deze daling is tevens significant op het 5% significantieniveau. Desondanks is deze significante reductie niet waarneembaar wanneer 2006 als 0 gecodeerd wordt, zo blijkt uit de coëfficiënt van 'Dummy2007' in strategie 1-b. Dit betekent opnieuw dat in 2006 het aantal suïcides gepleegd zonder vuurwapen drastisch gedaald is. De resultaten van strategie 1-b bevestigen dit, aangezien in de periode 2006 – 2007 het aantal zelfmoorden significant lager is dan in de jaren voorafgaand aan de hervorming, zo bewijst de coëfficiënt van 'Dummytermijn20062008'. Op lange termijn (lees: in de periode 2009 – 2014) is de vermindering in het gemiddeld aantal zelfmoorden echter niet significant.

De tweede hypothese stelt dat er een substitutie plaatsvond van vuurwapen gerelateerde suïcide naar zelfdoding via andere methoden. Bovenstaande regressieanalyse heeft echter geen significant substitutie-effect kunnen bewijzen. Bijgevolg kunnen we hypothese 2 verwerpen: de nieuwe wapenwet zorgde niet voor een stijging van het aantal zelfmoorden gepleegd zonder wapen als gevolg van een substitutie-effect.

5. Discussie

Het empirisch onderzoek heeft bewezen dat het aantal suïcides gepleegd met een vuurwapen sterk gedaald is in 2006. Deze vaststelling is niet geheel onverwachts, aangezien Duquet & Van Alstein in de beschrijvende analyse, besproken in de literatuurstudie, eveneens tot diezelfde conclusie zijn gekomen. Het is plausibel dat de daling te wijten is aan de verstrengde wapenvergunningvoorwaarden. Daarnaast hebben we geen significant substitutie-effect kunnen aantonen.

Hoewel het er op lijkt dat de wapenwet een daling van de vuurwapen gerelateerde zelfdodingen veroorzaakte, moeten we voorzichtig zijn met overhaaste conclusies te trekken omwille van de volgende redenen. Ten eerste houden we in dit empirisch onderzoek geen rekening met een historische trend vóór de wetswijziging. Ten tweede kunnen ook andere factoren, die niet opgenomen werden in de regressiefuncties, de zelfmoordstatistieken beïnvloeden. Ten derde is suïcide een zeer complexe problematiek waarbij preventie een belangrijke bepalende factor is. Het eerste Vlaams Actieplan Suïcidepreventie bijvoorbeeld trad in werking in hetzelfde jaar als de hervorming. Verschillende projecten en acties werden daarmee gelanceerd met als doel om de problematiek rond zelfdoding aan te pakken (Agentschap Zorg & Gezondheid, 2012). Een reductie in suïcide is dus mogelijks ook te wijten aan preventiemaatregelen. De diversiteit aan parameters die de zelfmoordcijfers beïnvloeden, is ten slotte ook de reden waarom het moeilijk is om een causaal effect van de wetswijziging op lange termijn te beoordelen.

Hoofdstuk VII: conclusies

Deze masterproef hield een objectieve evaluatie in van de nieuwe Belgische wapenwet, ingevoerd in 2006. Een literatuurstudie en regressieanalyse waren onderdeel van het onderzoek om de inhoud en gevolgen van de wetswijziging aan te kaarten. Dit hoofdstuk beantwoordt de vijf deelvragen die opgesteld werden in het eerste hoofdstuk.

1. Hoe is de wapenwetgeving in België geëvolueerd?

Deze thesis beperkte zich tot de wetsartikelen die betrekking hebben op de indeling van wapens in verschillende categorieën en de specifieke regels inzake het wapenbezit en de wapendracht. Zo hebben we bijvoorbeeld abstractie gemaakt van de wetsartikelen gerelateerd aan de verkoop en opslag van wapens, alsook de strafbepalingen.

De oude Belgische wapenwet dateert van 1933 en onder die regelgeving werden wapens onderverdeeld in vijf categorieën, namelijk verboden wapens, verweerwapens, oorlogswapens, wapens voor wapenrekken en jacht- en sportwapens. Voor elk van deze categorieën waren specifieke regels van toepassing betreffende het wapenbezit en -drecht die uitgebreid besproken werden in hoofdstuk 2. Eén van de meest opvallende elementen is dat de categorie 'jacht- en sportwapens' een restgroep vormde; alle tuigen onder deze groep waren vrij verkrijgbaar. Dit impliceert dat meerderjarigen vroeger vuurwapens zoals jachtgeweren vrij konden aankopen zonder te moeten voldoen aan bepaalde vergunningsvoorwaarden. Dit feit leidde frequent tot kritiek, zeker na de terreur van de CCC en de Bende van Nijvel die bij het plegen van hun criminele feiten dergelijke wapens gebruikten.

De schietpartij van Hans Van Themsche op 11 mei 2006 is uiteindelijk de aanleiding geweest tot de invoering van een nieuwe wapenwet die de vorige volledig vervangen heeft. De wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens verscheen op 9 juni 2006 in het Belgisch Staatsblad en trad daarmee in voege.⁶⁰ Hoewel de wijziging werd toegejuicht door de publieke opinie, vonden onder andere lobbygroepen van de wapensector de hervorming een overdreven politieke reactie op het schietincident die bovendien niet zou resulteren in een daling van de criminaliteitscijfers en/of zelfmoordcijfers.

De nieuwe wapenwet heeft fundamentele wijzigingen aangebracht, waarvan we een aantal uitgebreid besproken hebben. Ten eerste is het aantal wapencategorieën gereduceerd van vijf naar drie, namelijk naar (1) verboden wapens, (2) vrij verkrijgbare wapens en (3) vergunningsplichtige wapens. Ten tweede is de wet zeer duidelijk over welk wapen behoort tot welke categorie. Zo bepaalt een limitatieve lijst de verboden wapens die niemand mag bezitten, de vrij verkrijgbare wapens

⁶⁰ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *B.S.* 9 juni 2006.

worden gedefinieerd in de wet en alle overige wapens worden als vergunningsplichtig beschouwd. Deze nieuwe categorisering impliceert dat sinds 2006 niemand een vuurwapen kan aankopen zonder dat men daarvoor een vergunning heeft, dit in tegenstelling tot de jaren vóór 2006. De voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning zijn bovendien verstrengd; zo is onder andere een medisch attest, een wettelijke reden en een theoretische en praktische proef vereist. Ten slotte zorgde de wetswijziging ervoor dat de Belgische overheden meer zicht hebben in welke personen een wapen bezitten. Alle vergunningsplichtige wapens moeten namelijk volgens de nieuwe regelgeving geregistreerd zijn in het CWR. Daarmee is elk legaal vuurwapen in omloop tevens gelinkt aan een individu.

Omwille van de drastische hervorming, werd een overgangperiode ingevoerd die een amnestie voor verboden wapens bevatte en enkele regularisatiemaatregelen inhield; dit om de bevolking de kans te geven zich te regulariseren aan het nieuwe wapenbeleid. De overgangperiode werd tot tweemaal toe verlengd en duurde uiteindelijk tot en met 31 oktober 2008. Verder is de nieuwe wapenwet nog verschillende keren gewijzigd, onder andere door de wet van 25 juli 2008 tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens.⁶¹ De wetswijziging van 2008 had als doel de lacunes van de hervorming weg te werken en een reactie te zijn op een aantal kritische bedenkingen. Zo worden wapenvergunningen vanaf 2008 verleend voor onbepaalde duur en zijn er specifieke regels voor passief wapenbezit.

2. Zijn het aantal wapens in omloop gedaald na de invoering van het nieuwe wapenbeleid?

In eerste instantie beoogde de overheid met de hervorming een daling van het aantal wapens in omloop. Uit de literatuurstudie is echter gebleken dat het zeer moeilijk is om hierover concrete uitspraken te doen.

Doorgaans moeten sinds 2006 alle vergunningsplichtige wapens geregistreerd zijn in het CWR. Desondanks heeft de literatuurstudie aangetoond dat niet alle legale wapens consequent en consistent geregistreerd werden door de politieambtenaren, mede door een gebrek aan wapenexpertise bij de ordediensten. Bovendien is er een grote registratieachterstand. Hoewel het CWR met verschillende problemen kampt, is deze databank de beste gegevensbron om uitspraken te doen over het geregistreerd legaal wapenbezit. Tussen 2006 en 2010 is het aantal geregistreerde actieve vuurwapens, dit zijn de vuurwapens waarvan de overheid weet wie ze voorhanden heeft, gedaald met bij benadering 6%. Deze dalende trend heeft zich verdergezet. In 2016, 10 jaar na de wetswijziging, stonden namelijk 647,388 wapens geregistreerd in het CWR; ter vergelijking in 2005 waren dit er 890,000. Het legaal wapenbezit is met ander woorden gedaald na de wapenwetswijziging

⁶¹ Wet tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *B.S.* 22 augustus 2008.

en als gevolg van de verplichte registratie in het CWR hebben overheden ook meer zicht in wie wapens legaal voorhanden heeft.

Hoewel het moeilijk is om een correcte inschatting te doen van het aantal illegale wapens in omloop, bewijzen de cijfers van het CWR dat het fenomeen zeer problematisch is. Zo is er tussen 2010 en 2016 een sterke stijgende trend van het aantal geregistreerde inbeslagnames. De politionele databanken bevestigen dit, aangezien het aantal vastgestelde feiten van illegaal bezit eveneens gestegen is sinds de wetswijziging. Een bijkomende opmerkelijke vaststelling gerelateerd aan de hervorming is dat in de periode na de wapenwetswijziging massaal veel vuurwapens als verloren of gestolen werden aangegeven in vergelijking met de periode vóór de wetswijziging, wat een vermoeden is van illegaal bezit. De problematiek van illegaal wapenbezit impliceert ten slotte dat de politie en andere bevoegde instanties minder zicht hebben in het totaal aantal in omloop zijnde wapens; de wapenwet bleek dus niet effectief om inzicht te verwerven in de hoeveelheid wapens dat werkelijk circuleert in België.

3. Wat leert internationaal onderzoek ons over de impact van een wapenwet op criminaliteit en/of zelfmoord?

We deden beroep op internationale onderzoeken omwille van twee redenen. Ten eerste om inzicht te krijgen in de onderzoeksmethodes die gebruikt worden om de impact van beleidsmaatregelen te evalueren. Ten tweede is er in het verleden nauwelijks onderzoek gevoerd naar de gevolgen van de Belgische wapenwetswijziging op criminaliteit en/of zelfmoord. Vandaar dat internationale studies een indicatie kunnen geven over de effectiviteit van de Belgische hervorming.

Toch moeten we deze laatste reden nuanceren. Uit de literatuurstudie blijkt dat algemene wapenwetswijzigingen meermaals effectief geweest zijn om criminaliteit en/of zelfmoord te reduceren. Desondanks ontkrachten andere internationale studies het verband. De uiteenlopende conclusies zijn niet geheel onlogisch aangezien elk land verschilt qua wapenregulering, socio-economische context en de mate van criminaliteit- en zelfmoordproblematiek. Dit maakt dat de gevolgen van een wapenwetswijziging sterk afhankelijk zijn van zowel de wet zelf als het toepassingsgebied. Het is met andere woorden niet opportuun om op basis van internationale literatuur uitspraken te doen over de effectiviteit van andere hervormingen.

Niettemin zijn de studies wel geschikt om verschillende onderzoeksmethodes te vergelijken. Zowel ITS-analyses als multivariabele regressieanalyses aan de hand van *panel data* worden frequent gebruikt om beleidsmaatregelen zoals wapenwetswijzigingen te evalueren. Bij een ITS-analyse wordt de evolutie van een variabele zoals het aantal suïcides voor de post-interventieperiode geschat op basis van de gegevens van de pre-interventieperiode. Vervolgens wordt de geprojecteerde trend vergeleken met de werkelijke geobserveerde waarden. Daartegenover staat een multivariabele regressieanalyse aan de hand van *panel data*. Deze onderzoeksmethode maakt het mogelijk om te

controleren voor verschillende andere factoren die criminaliteit en zelfmoord beïnvloeden. Om de werkelijke impact van een wetswijziging te weten, worden dummy-variabelen gedefinieerd. Deze laatste methode werd gebruikt om een antwoord te bieden op de twee volgende onderzoeksvragen.

4. Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in de criminaliteitscijfers?

Via een regressieanalyse onderzochten we het verband tussen de wapenwetswijziging en twee types van criminaliteit, meer specifiek de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit en de diefstallen en afpersingen. In eerste instantie werd een daling van het aantal wapen gerelateerde feiten verwacht. In tweede instantie onderzochten we een eventueel substitutie-effect door eveneens het aantal niet-wapen gerelateerde misdrijven van de twee criminaliteitscategorieën in het regressiemodel op te nemen.

We kunnen uit de regressieresultaten concluderen dat de wapenwet niet gezorgd heeft voor minder criminaliteit gepleegd met wapens. De wapenwet blijkt dus niet effectief om criminaliteit terug te dringen. Integendeel, dit onderzoek toont zelfs een significante stijging aan van de wapen gerelateerde criminaliteitscijfers sinds 2006. Het is bijgevolg plausibel dat de hervorming niet het juiste doelpubliek heeft bereikt en dat misdrijven gepleegd worden met wapens uit het illegale circuit. Toch moet enigszins benadrukt worden dat wapens slechts zelden betrokken zijn bij inbreuken tegen het strafrecht; 98.60% van het aantal diefstallen en afpersingen worden bijvoorbeeld gepleegd zonder wapen. Bovendien daalt het totaal aantal diefstallen en afpersingen sinds 2006, wat waarschijnlijk gelinkt is aan de *international crime drop*. Internationaal daalt namelijk de criminaliteit ook jaar na jaar.

5. Heeft de nieuwe wapenwet geleid tot een verandering in zelfmoordcijfers?

Om deze deelvraag te beantwoorden, hebben we eveneens een regressieanalyse uitgevoerd met zowel het aantal suïcides gepleegd met een vuurwapen als het aantal zelfdodingen gepleegd zonder vuurwapen als afhankelijke variabelen. Op die manier konden we tevens een substitutie-effect onderzoeken.

Uit de regressieschattingen volgt dat het aantal vuurwapen gerelateerde zelfdodingen significant lager is sinds 2006. De Belgische overheid is er dus in geslaagd om met de invoering van een nieuw wapenbeleid dit type van zelfdodingen in de positieve zin te beïnvloeden. De resultaten hebben zelfs aangegeven dat 2006 effectief een kanteljaar was, aangezien er in dit jaar véél minder vuurwapen gerelateerde suïcides werden geregistreerd dan het jaar voordien. Bovendien hebben we geen substitutie-effect kunnen bewijzen, omdat het aantal suïcides gepleegd zonder vuurwapen eveneens

daalde in de jaren vlak na de hervorming. Toch is het moeilijk om deze reducties volledig toe te schrijven aan de wapenwetswijziging, aangezien suïcide een complexe problematiek is. Andere factoren zoals suïcidepreventie spelen eveneens een cruciale rol bij dalende trends.

Lijst van geraadpleegde werken

- Agentschap Zorg en Gezondheid. (2012). *Voorstel voor de gezondheidsdoelstelling 'preventie van zelfdoding' & Vlaams actieplan voor de preventie van zelfdoding 2012 - 2020*. Geraadpleegd op 25 mei 2018 van <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/Vlaams%20Actieplan%20Su%C3%AFcidepreventie%202012-2020.pdf>
- Baert, D. (2015, 27 juli). Ruim 420.000 wapens geregistreerd in België. Geraadpleegd op 19 november 2017 van <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2401764>
- Baker, J., & McPhedran, S. (2007). Gun laws and sudden death: Did the Australian Firearms Legislation of 1996 Make a Difference? *British Journal of Criminology Advance Access*, 47(3), 455-469.
- Bernal, J. L., Cummins, S., & Gasparrini, A. (2017). Interrupted time series regression for the evaluation of public health interventions: a tutorial. *International Journal of Epidemiology*, 46(1), 348-355.
- Bervoets, B. (2009). *Verband tussen vuurwapenbezit en criminaliteit*. Geraadpleegd op 15 oktober 2017 van <http://www.fortlier.be/Docs/wapenbezitcriminaliteit.pdf>
- Bové, L. (2016, 9 november). Criminaliteit bereikt in heel België dieptepunt. *De Tijd*. Geraadpleegd op 5 november 2017 van <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie-algemeen/Criminaliteit-bereikt-in-heel-Belgie-dieptepunt/9828997>
- Bové, L. (2017, 24 november). Criminaliteitscijfers nog nooit zo laag in België. Geraadpleegd op 6 mei 2018, van <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/criminaliteitscijfers-nog-nooit-zo-laag-in-belgie/9956404.html>
- Chapman, S., Alpers, P., Agho, K., & Jones, M. (2006). Australia's 1996 gun law reforms: faster falls in firearm deaths, firearm suicides, and a decade without mass shootings. *Injury Prevention*, 12(6), 365-372.
- Cheng, X. (2002). *Analysis of states gun control restrictions*. Geraadpleegd op 7 januari 2018 van <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2516&context=etd>
- Comité P. (2004). *Onderzoek naar de lokale vuurwapenregisters en het centraal wapenregister - syntheseverslag*. Geraadpleegd op 5 december 2017 van http://www.comitep.be/2004/Tussent_verslagen/wr.pdf
- Coppens, E., Scheerder, G., & Audenhove, C. Van. (2011). *De evaluatie van het Vlaams actieplan suicidepreventie*. Geraadpleegd op 14 oktober 2017 van https://www.kuleuven.be/lucas/nl/Publicaties/publi_upload/2011_VAS.pdf
- CPZ. (2017). *Centrum ter preventie van zelfdoding - jaarverslag*. Geraadpleegd op 20 mei van https://www.preventiezelfdoding.be/wp-content/uploads/2018/03/CPZ_Jaarverslag_2017.pdf
- De Morgen. (2017, 6 april). Aantal oproepen naar Zelfmoordlijn blijft stijgen, eenzaamheid belangrijkste probleem. *De Morgen*. Geraadpleegd op 5 november 2017 van <https://www.demorgen.be/binnenland/aantal-oproepen-naar-zelfmoordlijn-blijft-stijgen-eenzaamheid-belangrijkste-probleem-bb92a3f3/>
- De Smet, P. (2006). "De 12 geboden van de nieuwe wapenwet", in: RABG, 1 september 2006, p. 1066 ev.

- Deceuninck, L. (2016, 20 april). Wapenwet - de vijfjaarlijkse- en driejaarlijkse controle van de veiligheidsmaatregelen. Geraadpleegd op 21 februari 2018 van <https://www.blueconnect.be/nl/highlight/74029018386530862>
- Delafortrie, S., & Springael, C. (2005, 3 juni). Conseil des Ministres du 3 juin 2005 [Persbericht]. Geraadpleegd op 30 november 2017, van <http://presscenter.be/nl/pressrelease/20050603/ministerraad-van-3-juni-2005-0?lang=fr>
- Delafortrie, S., & Springael, C. (2005, 4 maart). Hervorming van de wapenwet [Persbericht]. Geraadpleegd op 30 november 2017 van <http://www.presscenter.org/nl/pressrelease/20050304/hervorming-van-de-wapenwet-0>
- Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011). *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*. Leuven, België: Acco.
- Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011). *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*. Leuven, België: Acco.
- Duquet, N., & Goris, K. (2017). *De Belgische illegale vuurwapenmarkt in beeld*. Geraadpleegd op 5 december 2017 van https://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/reports/analyse_illegale_vuurwapenmarkt_def3.pdf
- Duquet, N., & Van Alstein, M. (2015). *Firearms and Violent Deaths in Europe*. Geraadpleegd op 31 december 2017 van http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/reports/firearms_and_violent_deaths_in_europe_web.pdf
- Duquet, N., & Van Alstein, M. (2015). *Gun Control in Belgium: A Review of the Effects of the 2006 Weapons Law*. Geraadpleegd op 2 december 2017 van http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/reports/gun_control_in_belgium.pdf
- El mabrouk, F. (2017, 13 oktober). Laatste keer amnestie voor 100.000 illegale wapens. *Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 24 november 2017 van http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20171012_03128997
- Eurostat. (z.j.). Criminaliteitsstatistieken. Geraadpleegd op 18 februari 2018 van http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Crime_statistics/nl
- Federale overheidsdienst Justitie. (z.j.). Wapens [Omzendbrief]. Geraadpleegd op 17 november 2017 van https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/veiligheid_en_criminaliteit/wapens
- Groot, I., Hoop, T. de, Houkes, A., & Sikkels, D. (2007). *De kosten van criminaliteit*. Geraadpleegd op 28 januari 2018 van <http://www.mkba-informatie.nl/mkba-voorgedorderden/richtlijnen/rapport-de-kosten-van-criminaliteit/>
- Han, L., et al. (2013). "Determinants of violent and property crimes in England and Wales: a panel data analysis." *Applied Economics* 45(34): 4820-4830.
- Hert, P., Demeyere, N., Grosjean, B., & Ketels, B. (Red.). (2013). *Thema Wetboeken Wapens*. Brussel, België: Larcier.
- Kapusta, N. D., Etzersdorfer, E., Krall, C., & Sonneck, G. (2007). Firearm legislation reform in the European Union: impact on firearm availability, firearm suicide and homicide rates in Austria. *British Journal of Psychiatry*, 191, 253-257.
- Kleck, G., & E. Patterson, B. (1993). The impact of gun control and gun ownership levels on violence rates. *Journal of quantitative criminology*, 9(3), 249-288. Geraadpleegd op 18 februari 2018 van http://mcadams.posc.mu.edu/blog/Kleck_Patterson.pdf

- Knack. (2016, 7 maart). Bijna 650.000 wapens geregistreerd in België, 117.000 exemplaren 'verdwenen'. *Knack*. Geraadpleegd op 19 november 2017 van <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bijna-650-000-wapens-geregistreerd-in-belgie-117-000-exemplaren-verdwenen/article-normal-675097.html>
- Leenaars, A., & Lester, D. (2001). The impact of gun control (Bill C-51) on homicide in Canada. *Journal of Criminal Justice*, 29, 287-294.
- Leenaars, A., Lester, D., Moksony, F., & Wenckstern, S. (2003). The impact of gun control (Bill C-51) on suicide in Canada. *Death Studies*, 27, 103-124.
- Lemmens, L. (2017, 8 mei). Wapendracht politie buiten diensturen in crisissituaties voortaan nationaal geregeld. Geraadpleegd op 13 oktober 2017 van <http://www.polinfo.be/NewsView.aspx?contentdomains=POLINFO&id=VS300523381&lang=nl>
- Nationale Unie van de Wapenmakerij en der Jacht- en Sportschutters. (z.j.). Verlenging overgangstermijn en arrest Grondwettelijk Hof. Geraadpleegd op 29 november 2017 van <http://www.unact.be/nl/pdf/info20071231.pdf>
- Neill, C., & Leigh, A. (2007). *Weak Tests and Strong Conclusions: A Re-Analysis of Gun Deaths and the Australian Firearms Buyback* (Discussion Paper No. 555). Geraadpleegd op 10 december 2017 van <https://www.cbe.anu.edu.au/researchpapers/cepr/DP555.pdf>
- Ozanne-Smith, J., Ashby, K., Newstead, S., Stathakis, V. Z., & Clapperton, A. (2004). Firearm related deaths: the impact of regulatory reform. *Injury Prevention*, 10, 280-286.
- Reisch, T., Steffen, T., Habenstein, A., & Tschacher, W. (2013). Change in Suicide Rates in Switzerland Before and After Firearm Restriction Resulting From the 2003 "Army XXI" Reform. *American Journal of Psychiatry*, 170(9), 977-984.
- Rodríguez Andrés, A. (2005). Income inequality, unemployment, and suicide: a panel data analysis of 15 European countries. *Applied Economics*, 37(4), 439-451. doi:10.1080/0003684042000295304
- Rodríguez Andrés, A. (2005). Income Inequality, Unemployment, and Suicide: A Panel Data Analysis of 15 European Countries. *Applied Economics*, 37(4), 439-451.
- Rottiers, W. (2011). *De handhaving van de nieuwe wapenwet van 8 juni 2006 in België*. Geraadpleegd op 28 november 2017 van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/830/RUG01-001786830_2012_0001_AC.pdf
- Santaella-Tenorio, J., Cerdá, M., Villaveces, A., & Galea, S. (2016). What Do We Know About the Association Between Firearm Legislation and Firearm-Related Injuries? *Epidemiologic Reviews*, 38(1), 140-157.
- Shugerman, E. (2017, 2 oktober). Las Vegas gun laws: How easy is it to buy guns in Nevada? Very. Independent. Geraadpleegd op 21 oktober 2017 van <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/las-vegas-gun-laws-shooting-nevada-control-open-carry-conceal-automatic-weapons-rules-stephen-a7979196.html>
- Speziale, N. (2014). Does unemployment increase crime? Evidence from Italian provinces. *Applied Economics Letters*, 21(15), 1083-1089. doi:10.1080/13504851.2014.909568
- Tarling, R., & Dennis, R. (2016). Socio-Economic Determinants of Crime Rates: Modelling Local Area Police-Recorded Crime. *The Howard Journal of Crime and Justice*, 55: 207-225.

- Van de Maele, T. (2014). *De defederalisering van België, het gevolg hiervan voor het jachtrecht en de invloed van de wapenwet op de jagerij*. Geraadpleegd op 2 december 2017 van <http://www.hunting.be/wp-content/uploads/Defederalisering-van-de-Jachtwet-Wapenwet.pdf>
- Vandekerckhove, S. (2012, 18 december). Wapenwet zorgt voor helft minder Vlaamse doden door vuurwapens. Geraadpleegd op 30 november 2017 van <https://www.demorgen.be/binnenland/wapenwet-zorgt-voor-helft-minder-vlaamse-doden-door-vuurwapens-b5da87f9/>
- Vermeulen, G. (2002). *Aspecten van Europees materieel strafrecht*. Antwerpen, België: Maklu Uitgevers.
- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, Van Landschoot, R., Van Heeringen, K., & Portzky, G. (2017). *Epidemiologisch rapport: De Vlaamse suïdecijfers in een nationale en internationale context*. Geraadpleegd op 15 februari 2018 van <https://www.vlesp.be/assets/pdf/epidemiologisch-rapport-2017-nl-120913.pdf>
- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, Van Landschoot, R., Van Heeringen, K., & Portzky, G. (2017). *Epidemiologisch rapport: De Vlaamse suïdecijfers in een nationale en internationale context*. Geraadpleegd op 7 januari 2018 van <https://www.vlesp.be/assets/pdf/epidemiologisch-rapport-2017-nl-120913.pdf>
- Vlaams Vredesinstituut. (2015, maart). Factsheet: De impact van wapenwetgeving op mortaliteit in België. Geraadpleegd op 30 november 2017 van http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/factsheet_mortaliteit_vuurwapens.pdf
- Vlaams Vredesinstituut. (z.j.). Vaststellingen illegaal wapenbezit omhoog geschoten na invoering nieuwe Wapenwet. Geraadpleegd op 5 december 2017 van <http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/pers/vaststellingen-illegaal-wapenbezit-omhoog-geschoten-na-invoering-nieuwe-wapenwet>
- Wapenunie. (z.j.). Aangepaste wapenwet houdt rekening met gewijzigde EU wapenrichtlijn. Geraadpleegd op 29 december 2017 van <http://www.wapenunie.be/node/152>

Bijlagen

Bijlage 1 – definities

Tabel 12.: Definities

Buyback program	Een <i>buyback program</i> houdt in dat verboden wapens ingeleverd kunnen worden. Een overheid koopt het wapen op voor een bedrag conform de marktwaarde van het tuig.
Illegaal wapen	Een wapen van eender welke categorie dat omwille van zijn feitelijke toestand als illegaal wordt beschouwd.
Jachtverlof	Een persoonlijk document afgeleverd door de gewestelijke overheid bevoegd voor de jacht waarmee de houder de toelating heeft om de jacht te beoefenen.
Vergunningsplichtig	De plicht om een vergunning te hebben. Indien iemand in het bezit is van een vergunningsplichtig wapen waarvoor men geen vergunning heeft, pleegt men een strafbaar feit.
Vrij verkrijgbaar wapen	Een wapen dat vrij aangekocht kan worden zonder dat er een vergunningsaanvraag dient te gebeuren.
Vuurwapen	Een wapen dat projectielen afschiet, voortgestuwd door verbranding van poeder of door een detonator.
Wapen	Alle tuigen die als 'wapen' worden benoemd in de wapenwetten.
Wapenbezit	Eén of meerdere wapens in eigendom hebben.
Wapendracht	Het wapen nemen, het bij zich houden in een zak of in een etui of het wapen binnen handbereik hebben zodat het onmiddellijk bruikbaar is, dit op de openbare weg, op een openbare plaats of wanneer het zichtbaar is vanaf een openbare weg of plaats. Er is dus geen sprake van wapendracht indien het wapen binnenshuis wordt bewaard.
Wapendrachtvergunning	Een vergunning die verleend wordt aan een persoon om een wapen te dragen.
Wapenvergunning of vergunning voor wapenbezit	Een vergunning die verleend wordt aan een particulier om een wapen in bezit te houden.

Bijlage 2 - overzicht oude wapenwet

Tabel 13.: Kenmerken van wapencategorieën onder de oude wapenwet

Categorieën van wapens	Wapenbezit	Wapendracht
<p>Verboden wapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De wet somt alle verboden wapens op. Oorspronkelijk werden de volgende wapens als verboden beschouwd: dolken en dolkmessen, met uitzondering van jachtmessen, degenstokken en geweerstokken; knotsen; vouwgeweren boven kaliber 20; geweren waarvan de loop of kolf in verschillende delen kan worden uiteengenomen; en alle verdoken of geheime aanvalswapens die niet als verweer- of oorlogswapens mochten beschouwd worden. ➤ Verschillende Koninklijke Besluiten hebben deze categorie uitgebreid met bijvoorbeeld nunchaku's, traangranaten en bepaalde soorten van vuurwapens. 	<p><u>Toegelaten</u></p> <p>Opmerking: het vervaardigen, herstellen, verkopen, invoeren, vervoeren of opslaan van wapens is verboden. Wanneer dit verbod niet gerespecteerd wordt, wordt het desbetreffende wapen in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd.</p>	<p><u>Verboden</u></p> <p>Opmerking: wanneer dit verbod niet gerespecteerd wordt, wordt het desbetreffende wapen in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd.</p>
<p>Verweerwapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Korte vuurwapens ➤ Lange halfautomatische vuurwapens ➤ Lange vuurwapens met ringvormige percussie 	<p><u>Toegelaten, mits bezit van een vergunning (van onbepaalde duur) verleend door korpschef van de lokale politie of door commandant rijkswachbrigade</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van een (drie jaar geldige) vergunning verleend door gouverneur na advies van korpschef of commandant</u></p>
<p>Oorlogswapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Automatische vuurwapens ➤ Vuurwapens bestemd voor het bewapening van troepeneenheden 	<p><u>Toegelaten, mits bezit van een vergunning (van onbepaalde duur) verleend door provinciegouverneur na advies van korpschef of commandant</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van wettige reden</u></p>
<p>Wapens voor wapenrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wapens met historische, folkloristische of decoratieve waarde (HFD-wapens) ➤ Wapens die voor schieten onbruikbaar zijn gemaakt 	<p><u>Toegelaten</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van wettige reden</u></p>
<p>Jacht- en sportwapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Restcategorie 	<p><u>Toegelaten</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van wettige reden</u></p>

Bijlage 3 – overzicht nieuwe wapenwet

Tabel 14.: Kenmerken van wapencategorieën onder de nieuwe wapenwet

Categorieën van wapens	Wapenbezit	Wapendracht
<p>Verboden wapens De wet somt alle verboden wapens expliciet op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Antipersoonsmijnen, valstrikmijnen en soortgelijke mechanismen, en blindmakende laserwapens ➤ Brandwapens en wapens ontworpen voor uitsluitend militair gebruik inclusief de bijhorende munitie ➤ Spring- of valmessen met slot, vlindermessen, boksbeugels en blanke wapens die uiterlijk gelijken op een ander voorwerp ➤ Knotsen, wapenstokken, degenstokken en geweerstokken die geen historische sierwapens zijn ➤ Submunitie, vouwgeweren boven kaliber 20, werpmessen, nunchaku's en werpsterven ➤ Vuurwapens waarvan de kolf of loop kan uiteengenomen worden in verschillende delen en vuurwapens die uiterlijk gelijken op een ander voorwerp dan een wapen ➤ Draagbare particuliere tuigen die elektronische stroomstoten genereren en ernstige schade kunnen aanrichten; ➤ Geluiddempers, laders met een te grote capaciteit, mechanismen die in staat zijn om vuurwapens om te vormen tot automatische vuurwapens en richtapparatuur voor vuurwapens die een straal projecteert op het doel (en nachtkijkers) ➤ Voorwerpen of stoffen die niet als wapen zijn ontworpen, maar waarvan duidelijk is dat diegene die het voorhanden heeft het wenst te gebruiken voor het toebrengen van lichamelijke letsels of het bedreigen van een persoon. ➤ Voorwerpen die door de ministers van Justitie of Binnenlandse Zaken als verboden worden beschouwd 	<p><u>Verboden</u></p> <p>Wanneer dit verbod niet gerespecteerd wordt, wordt het desbetreffende wapen in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd.</p>	<p><u>Verboden</u></p> <p>Wanneer dit verbod niet gerespecteerd wordt, wordt het desbetreffende wapen in beslag genomen, verbeurd verklaard en vernietigd.</p>
<p>Vrij verkrijgbare wapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Blanke wapens ➤ Bepaalde soorten van niet-vuurwapens zoals luchtdrukwapens en namaakwapens ➤ Vuurwapens die definitief onbruikbaar zijn gemaakt ➤ HFD-wapens 	<p><u>Toegelaten</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van wettige reden</u></p>
<p>Vergunningsplichtige wapens</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Restcategorie 	<p><u>Toegelaten, mits bezit van een vergunning (van onbepaalde duur) verleend door gouverneur na advies van de korpschef én voldaan is aan een aantal voorwaarden:</u></p>	<p><u>Toegelaten, mits bezit van een (drie jaar geldige) vergunning verleend door gouverneur na advies van procureur des Konings én voldaan is aan een aantal voorwaarden:</u></p>

	<ul style="list-style-type: none">• Leeftijd van minstens 18 jaar• Geen eerdere internering• Geen eerdere veroordeling voor bepaalde misdrijven opgesomd in de wet• Geen verzet van meerderjarig persoon samenwonend met aanvrager• Geslaagd voor theoretische en praktische test• Geen voorwerp van schorsing of intrekking van wapenvergunning• Wettige reden	<ul style="list-style-type: none">• Voorwaarden voor wapenbezit• Wettige reden• Bijkomend medisch attest
--	---	--

Bijlage 4 - overgangsmaatregelen

De duur van de overgangsperiode werd oorspronkelijk bepaald op zes maanden. Uiteindelijk heeft de regularisatieperiode geduurd t.e.m. 31 oktober 2008.

In het bezit van een illegaal wapen?

- Wapen is volgens de nieuwe wet een vergunningsplichtig wapen?
→ Vergunning aanvragen & geen vervolging
- Wapen is volgens de nieuwe wet een verboden wapen?
→ Anoniem afstand doen & geen vervolging

In het bezit van een verweer- of oorlogswapen met vergunning?

- Wapen is volgens de nieuwe wet een verboden wapen?
→ Afstand van doen tegen billijke vergoeding
→ Laten ombouwen tot een niet-verboden wapen
→ Overdragen aan een persoon die het voorhanden mag hebben
- Wapen is volgens de nieuwe wet een vergunningsplichtig wapen?
→ Nieuwe vergunning aanvragen (onder de strenge voorwaarden) als de vergunning ouder is dan 5 jaar

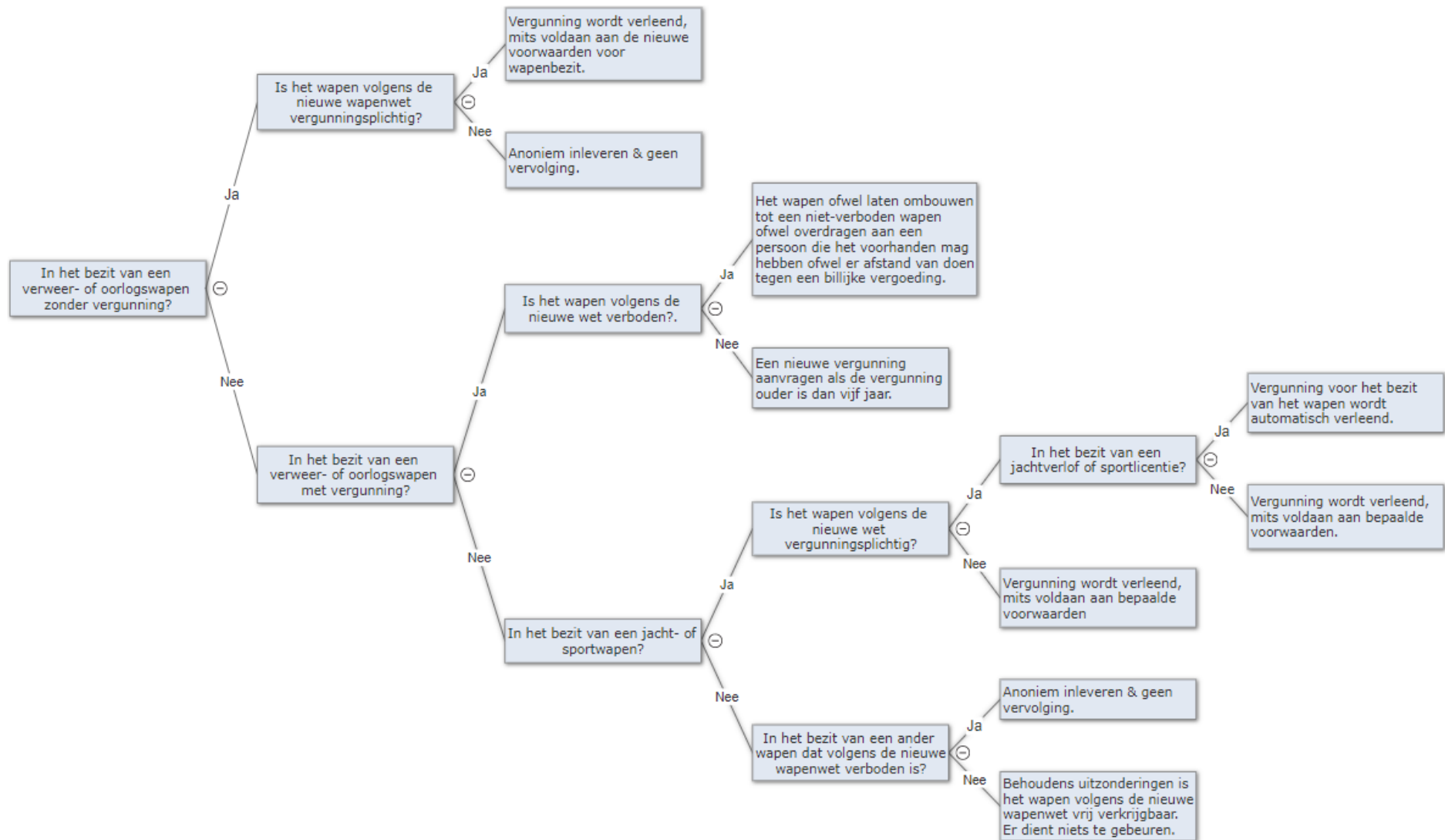
In het bezit van een jacht- of sportwapen?

→ Te kennen geven aan gouverneur en een vergunning wordt verleend indien men meerderjarig is, geen veroordeling heeft opgelopen zoals bedoeld in artikel 5 § 4 en de vergunningsverlening geen gevaar vormt voor de openbare orde. Indien de wapenhouder echter reeds onder de oude wapenwet in bezit is van een jachtverlof of sportlicentie wordt het wapen automatisch op de naam van de houder geregistreerd. Een vergunningsaanvraag voor het bezit van het wapen is bijgevolg niet nodig.

In het bezit van een verboden wapen dat nog steeds verboden is?

→ Anoniem afstand doen & geen vervolging

Figuur 6.: Overgangmaatregelen

Bijlage 5 – regressieresultaten criminaliteit

Tabel 15.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 1-a

VARIABLES	OLS-regressie Log_Diefstal_ zonder_wapen	OLS-regressie Log_Integriteit_ zonder_wapen	Poisson regressie Diefstal_ wapen	Poisson regressie Integriteit_ wapen
ongehuwdeM	-0.145 (0.905)	-2.615** (1.143)	-1.482 (2.799)	-5.640 (4.141)
ongelijkheid	-0.006*** (0.001)	-0.005*** (0.002)	-0.007 (0.005)	-0.011 (0.007)
inkomen	0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)	0.000*** (0.000)	-0.000 (0.000)
bevolkingsdichtheid	-0.000*** (0.000)	-0.000* (0.000)	-0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
jongeren	3.888*** (0.797)	1.869 (1.132)	9.433*** (3.195)	0.308 (4.510)
werkloosheid	-0.815** (0.381)	-1.450*** (0.469)	-5.710*** (1.572)	-1.611 (2.015)
vreemdelingen	-1.446*** (0.388)	-0.784 (0.517)	3.859*** (1.254)	3.589** (1.679)
dummy2006	-0.029*** (0.008)	0.107*** (0.010)	0.032 (0.035)	0.162*** (0.053)
dummy2007				
dummytermijn20062008				
dummytermijn20092014				
Constant	3.336*** (0.177)	2.362*** (0.227)		
Observations	6,474	6,469	6,424	6,314
R-squared	0.2465	0.1355		
Number of gemeente	589	589	584	574

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.

Tabel 16.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 1-b

VARIABLES	OLS-regressie Log_Diefstal_ zonder_wapen	OLS-regressie Log_Integriteit_ zonder_wapen	Poisson regressie Diefstal_ wapen	Poisson regressie Integriteit_ wapen
ongehuwdeM	-0.258 (0.905)	-2.656** (1.142)	-0.485 (2.786)	-5.107 (4.184)
ongelijkheid	-0.006*** (0.001)	-0.004** (0.002)	-0.006 (0.005)	-0.008 (0.007)
inkomen	0.000** (0.000)	-0.000 (0.000)	0.000* (0.000)	-0.000 (0.000)
bevolkingsdichtheid	-0.000*** (0.000)	-0.000* (0.000)	-0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
jongeren	4.218*** (0.810)	1.503 (1.139)	7.689** (3.258)	-1.059 (4.501)
werkloosheid	-1.563*** (0.455)	-0.403 (0.554)	-3.241* (1.877)	1.053 (2.375)
vreemdelingen	-1.169*** (0.394)	-1.202** (0.540)	3.035** (1.296)	2.522 (1.695)
dummy2006				
dummy2007	-0.052*** (0.011)	0.115*** (0.013)	0.143*** (0.046)	0.221*** (0.061)
dummytermijn20062008				
dummytermijn20092014				
Constant	3.336*** (0.177)	2.362*** (0.227)		
Observations	6,474	6,469	6,424	6,314
R-squared	0.2805	0.0509		
Number of gemeente	589	589	584	574

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.

Tabel 17.: Regressieresultaten criminaliteit strategie 2

VARIABLES	OLS-regressie	OLS-regressie	Poisson-regressie	Poisson-regressie
	Log_Diefstal_ zonder_wapen	Log_Integriteit_ zonder_wapen	Diefstal_ wapen	Integriteit_ wapen
ongehuwdeM	0.168 (0.940)	-3.584*** (1.172)	-6.975** (2.901)	-6.710 (4.336)
ongelijkheid	-0.006*** (0.001)	-0.003* (0.002)	0.004 (0.005)	-0.008 (0.008)
inkomen	0.000* (0.000)	-0.000 (0.000)	0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
bevolkingsdichtheid	-0.000*** (0.000)	-0.000** (0.000)	-0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
jongeren	3.892*** (0.797)	1.852 (1.128)	8.502*** (3.262)	0.154 (4.520)
werkloosheid	-0.795** (0.383)	-1.514*** (0.469)	-5.910*** (1.618)	-1.705 (2.032)
vreemdelingen	-1.377*** (0.387)	-0.997* (0.523)	2.826** (1.284)	3.410** (1.690)
dummy2006				
dummy2007				
dummytermijn20062008	-0.030*** (0.008)	0.111*** (0.010)	0.040 (0.035)	0.166*** (0.053)
dummytermijn20092014	-0.046*** (0.012)	0.160*** (0.015)	0.314*** (0.054)	0.221*** (0.075)
Constant	3.318*** (0.175)	2.405*** (0.225)		
Observations	6,474	6,469	6,424	6,314
R-squared	0.2386	0.1493		
Number of gemeente	589	589	584	574

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.

Bijlage 6 – regressieresultaten zelfmoord

Tabel 18.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 1-a

VARIABLES	OLS-regressie	Poisson regressie
	Log_zelfmoord_zonder _vuurwapen	Zelfmoord_met_vuur wapen
Vparticipatie	5.250* (2.803)	7.621 (14.163)
ongelijkheid	-0.009* (0.005)	-0.001 (0.031)
inkomen	0.000 (0.000)	-0.000** (0.000)
gescheiden	-0.001 (0.005)	0.010 (0.027)
werkloosheid	3.321 (2.168)	-8.970 (8.164)
dummy2006	-0.079* (0.042)	-0.384** (0.189)
dummy2007		
dummytermijn20062008		
dummytermijn20092014		
Constant	-3.184*** (1.140)	
Observations	2,938	2,640
R-squared	0.011	
Number of gemeente	308	240

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabel 19.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 1-b

VARIABLES	OLS-regressie Log_Zelfmoord_zonder _vuurwapen	Poisson regressie Zelfmoord_met_vuur wapen
Vparticipatie	4.823* (2.789)	3.722 (13.473)
ongelijkheid	-0.010** (0.005)	-0.006 (0.032)
inkomen	0.000 (0.000)	-0.000*** (0.000)
gescheiden	-0.002 (0.005)	0.005 (0.026)
werkloosheid	4.304* (2.333)	-0.883 (8.571)
dummy2006		
dummy2007	-0.019 (0.049)	0.069 (0.231)
dummytermijn20062008		
dummytermijn20092014		
Constant	-2.937*** (1.126)	
Observations	2,938	2,640
R-squared	0.010	
Number of gemeente	308	240

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabel 20.: Regressieresultaten zelfmoord strategie 2

VARIABLES	OLS-regressie Log_Zelfmoord_zonder _vuurwapen	Poisson regressie Zelfmoord_met_vuur wapen
Vparticipatie	4.492 (2.905)	5.955 (13.082)
ongelijkheid	-0.008 (0.005)	0.003 (0.034)
inkomen	0.000 (0.000)	-0.000** (0.000)
gescheiden	-0.002 (0.005)	0.007 (0.030)
werkloosheid	2.658 (2.352)	-10.699 (8.320)
dummy2006		
dummy2007		
dummytermijn20062008	-0.076* (0.042)	-0.369* (0.191)
dummytermijn20092014	-0.042 (0.057)	-0.259 (0.355)
Constant	-2.901** (1.164)	
Observations	2,938	2,640
R-squared	0.011	
Number of gemeente	308	240

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
De effectiviteit van de nieuwe wapenwet. Resulteert een strengere wetgeving in minder criminaliteit en zelfmoord?

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**
Jaar: **2018**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Blervacq, Robin

Datum: **28/05/2018**